

ISOSET JA OPISKELIJAT 2000-LUVUN RIPPIKOULUSSA

Artikkeliopinnäytetyö isostoiminnan kehityksestä ja
kirkon nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillisesta
identiteetistä rippikoulukontekstissa

Saara Huhanantti

ISOSET JA OPISKELIJAT 2000-LUVUN RIPPIKOULUSSA

Artikkeliopinnäytetyö isostoiminnan kehityksestä ja
kirkon nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillisesta
identiteetistä rippikoulukontekstissa

Saara Huhanantti

Opinnäytetyö, syksy 2012

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Järvenpää

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonia, kristillinen kasvatus ja nuorisotyö

Sosionomi (YAMK)

TIIVISTELMÄ

Huhanantti, Saara. Isokset ja opiskelijat 2000-luvun rippikoulussa. Artikkelioinnäytetyö isostoiminnan kehityksestä ja kirkon nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillisesta identiteetistä rippikoulukontekstissa. Diak Etelä, Järvenpää, syksy 2012, 98 s. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Diakonia, kristillinen kasvatus ja nuorisotyö, sosionomi (YAMK).

Tämä opinnäytetyö koostuu kahdesta artikkelista ja niiden yhteenvedosta. Ensimmäisen artikkelin tavoitteena oli tutkia isostoiminnassa tapahtuneita muutoksia 2000-luvulla. Yhdessä Jouko Porkan kanssa kirjoitettu artikkeli oli jatkoa vuonna 2004 julkaistulle On kunnia olla isonen –tutkimukselle. Opinnäytetyön julkistamisvaiheessa artikkelia viimeisteltiin julkaistavaksi myöhemmin Diakonia-ammattikorkeakoulun D-sarjassa. Opinnäytetyön toinen artikkeli kirjoitettiin yhdessä Salla Poroputaan kanssa ja se julkaistaan vuoden vaihteessa 2012–2013 julkaisussa *The Journal of Youth and Theology* (vol. 11). Artikkelin tavoitteena oli tutkia kirkon nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden suhdetta rippikouluun sekä heidän ammatillista identiteettiään. Yhteenvedossa tarkasteltiin aiheita yhdistäviä tekijöitä sekä kirkon nuorisotyön tulevaisuuden suuntaviivoja näiden tutkimusten valossa.

Isostoiminnan muutoksia tutkittiin määrällisenä tutkimuksena, jonka aineistona käytettiin Kirkon nelivuotiskertomuksen tilastotiedusteluja B3/2007 ja B3/2011. Tilastollinen analyysi tehtiin SPSS-ohjelmalla. Aineistoa myös verrattiin On kunnia olla isonen - tutkimuksen tuloksiin. Kirkon nuorisotyönohjaajien suhdetta rippikouluun tutkittiin laadullisesti aineistona opiskelijoiden rippikoulua käsittelevät oppimistehtävät. Yhteensä 18 esseetä oli kirjoitettu osana Lapsuus ja nuoruus –opintokokonaisuutta Järvenpään Diakonia-ammattikorkeakoulussa keväällä 2010 sekä 2011. Aineisto analysoitiin sisälönanalyysin keinoin.

Tutkimuksen mukaan isostoiminta on levinnyt monilta osin hierarkkisesti suurista seurakunnista pienempiin. 2000-luvulla isokset ovat yleistyneet leiririppikoulun lisäksi myös muissa rippikoulutyypeissä. Suurissa seurakunnissa isokset olivat laajemmin mukana kaikissa rippikoulutyypeissä, kuin pienissä seurakunnissa. Isoskoulutus on pidentynyt ja laajentunut 2000-luvulla lähes kaikissa seurakunnissa. Erityisesti suurissa seurakunnissa isoskoulutus oli keskeinen ja joskus jopa ainoa nuorisotyön muoto. Tutkimus nosi esiin kysymyksen siitä, mitä muuta isostoiminta ja nuorisotyö voisi olla, kuin koulutusta, johon kaikki nuoret eivät pysty tai halua sitoutua.

Nuorisotyönohjaajaopiskelijat olivat tutkimuksen mukaan sitoutuneita kirkkoon ja motivoituneita rippikoulutyöhön. Vain muutamalla opiskelijalla oli heikko kirkon työntekijän ammatillinen identiteetti. Tutkimuksessa opiskelijat jaettiin heikon tai vahvan identiteetin pohjalta kahteen ryhmään, ja rippikouluorientaation perusteella neljään profiiliin. Aiempi kokemus rippikoulutyöstä vaikutti orientaatioon ja siihen, minkälaisen roolin rippikoulun työntekijänä opiskelija oli omaksunut.

Omalla kokemuksella isoskoulutuksesta on suuri merkitys nuorten aikuisten uskonnollisuuteen, nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden omaan hengellisyyteen sekä ajatuksiin rippikoulusta. Opintojen aikainen hengellisyys vaatii kuitenkin tukea. Tämän opinnäytetyön tutkimusten perusteella monivuotinen isoskoulutus voisi olla väylä nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden tavoittamiseen. Tiivistetty yhteistyö kouluttavien tahojen ja paikalliseurakuntien välillä voisi auttaa löytämään uusia tapoja tulevien kirkon työntekijöiden hengellisyyden ja kirkollisen orientaation tukemiseen.

Asiasanat: rippikoulu, isokset, isoskoulutus, nuorisotyönohjaaja, opiskelija, tulevaisuus

ABSTRACT

Huhanantti, Saara. Young Confirmed Volunteers and Christian Youth Work Leader Students in Confirmation work in 21st century. Thesis of the development of YCV activities and professional identity of Christian Youth Work Leader Students in the context of Confirmation work. 98 p. Language: Finnish. Järvenpää, Autumn 2012. Diaconia University of Applied Sciences.

This thesis consists of two written articles and their summary. The first article was a research about the changes in the Young Confirmed Volunteer (YCV) activity in the Finnish Evangelical Lutheran Church during the 21st century. The article was written with Jouko Porkka and it was a sequel to the earlier research *On kunnia olla isonen* from year 2004. The other article was written with Salla Poropudas and it will be published in *The Journal of Youth and Theology* (vol. 11). The aim of this study was to find out professional Christian Youth Work Leader students' relationship to Confirmation work and their professional identity as church workers. The thesis' summary re-examines the common themes of these two studies and the basic guidelines for Christian Youth Work based on the results.

The study of the YCV's was a quantitative research based on the Church statistics B3/2007 and B3/2011 collected from all Finnish Evangelical Lutheran parishes. The data was analyzed with IBM SPSS Statistics and it was also compared to the results from *On kunnia olla isonen* –research. The qualitative study of Professional Christian Youth Work Leader students' relationship to Confirmation work and their professional identity as church workers consisted of 18 essays written by the students. The data was analyzed utilizing categorical-content method.

According to the first study, YCV activity has spread mostly hierarchically starting from larger parishes and spreading to smaller parishes. In the 21st century YCV's have become common in all forms of Confirmation work instead of participating only in camps. In larger parishes the YCV's more often participated also in other forms of Confirmation training. Also, YCV training has become more prolonged and extensive in almost all parishes. Especially in the larger parishes, the YCV training has become the most essential and sometimes even only form of Christian Youth Work. The study brought up the question of could it be possible to find other forms of involvement for the youth besides the current training that requires commitment that most cannot or do not want to make.

According to the second study, Christian Youth Work Leader students were committed to the church and well-motivated to do Confirmation work. Only a few students had a weak professional identity as church workers. The study divided the students into two groups based on their professional identities. The two groups were then divided into four profiles with different characteristics. Previous experience from Confirmation work had an effect on both the orientation of the students and the role they had assumed in the Confirmation training's teaching process.

Previous experiences from confirmation training had a profound effect on religiousness of young adults as well as the spirituality and thoughts about confirmation work in general of the Christian Youth Work Leader students. However, students' spirituality needs to be supported and co-operation between universities and local parishes needs to be strengthened. According to this thesis, YCV training that would span several years could be a way for the church to reach Christian Youth Work Leader students.

Key words: Confirmation work, YCV, Christian Youth Work Leader student, future

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	5
2	NUORISOTYÖ MUUTTAVASSA KIRKOSSA	7
2.1	Kirkko haasteiden edessä	7
2.2	Kirkko muuttuu, rippikoulu pysyy?.....	10
2.3	Isoskoulutus laajenee ja kannattelee	12
2.4	Nuorisotyö tulevaisuuden työntekijöiden käsissä	13
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	15
3.1	Tutkimuksen teoreettinen viitekehys.....	15
3.1.1	Isostoiminta innovaationa ja hierarkkinen diffuusio.....	15
3.1.2	Pedagoginen näkökulma nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatti-identiteettiin.....	16
3.2	Isostoiminta ja määrällinen tutkimusmenetelmä	18
3.3	Laadullinen ammatti-identiteettitutkimus	18
4	TULOSTEN YHTEENVETO	21
4.1	Isostoiminta 2000-luvulla	21
4.2	Nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillinen identiteetti.....	23
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	25
	LÄHTEET	28
	ARTIKKELI 1.....	30
	ISOSTOIMINTA 2000-LUVULLA. Huhanantti, Saara & Porkka, Jouko 2012. (Suunniteltu julkaistavaksi <i>Diakonia-ammattikorkeakoulun D-sarjassa</i>)	
	ARTIKKELI 2.....	78
	THERE AM I IN THE MIDST OF THEM. QUALITATIVE RESEARCH OF CHRISTIAN YOUTH WORK LEADER STUDENTS' PROFESSIONAL RELATIONSHIP TO CONFIRMATION WORK. Huhanantti, Saara & Poropudas, Salla 2012. (Julkaisussa <i>The Journal of Youth and Theology vol. 11</i>)	
	LOPPUSANAT	98

1 JOHDANTO

Kirkon nuorisotyö rakentuu keskeisesti kahden toisiinsa nivoutuvan työmuodon ympärille; rippikoulun ja isostoiminnan. Jokaisella paikallisseurakunnalla on kirkkojärjestyksen asettama velvoite rippikoulun järjestämiseen ja rippikouluryhmien määrä onkin kasvanut 1990-luvulta vielä 2000-luvulle. Suomessa rippikoulu on saavuttanut merkittävän aseman osana nuorisokulttuuria, se on ilmiö josta ollaan kansainvälisestikin kiinnostuneita. Isosten osallisuutta on pidetty yhtenä salaisuutena rippikoulun menestyksen takana. Isot osallistuvat lähes poikkeuksetta jokaiselle rippikoululeirille ja enenevässä määrin myös muihin rippikouluihin.

Vaikka rippikoulu tavoittaa edelleen merkittävän osan ikäluokasta, on rippikoululaisten määrä laskenut viime vuosina. Suosion laskeminen on hidasta, mutta se on kuitenkin nähtävissä. Helsingissä rippikouluun osallistui vuonna 2011 vain 62 prosenttia koko ikäluokasta, mikä osoittaa että ennen itsestään selvä perinne on muuttumassa yksilön ja perheen valinnaksi (Särkijärvi 2012b). 1990-luvulla rippikouluun osallistui valtakunnallisesti yli 90 prosenttia koko ikäluokasta.

Rippikoulun tulevaisuus vaikuttaa koko kirkon nuorisotyön tulevaisuuteen. Tulevaisuuden työntekijöiden, kirkon nuorisotyönohjaajiksi opiskelevien suhde rippikouluun määrittää omalta osaltaan sitä, mihin suuntaan rippikoulutyötä kehitetään. Opiskelijoiden kirkollinen ammatti-identiteetti heijastaa sitä, mikä on heidän suhteensa kirkon oppiin ja rippikoulun sisältöön, tavoitteisiin ja merkitykseen.

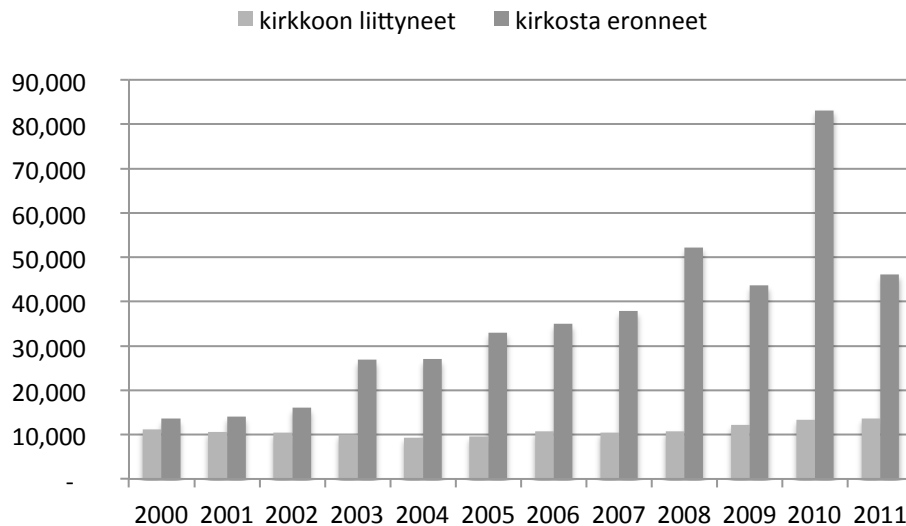
Tämä opinnäytetyö tarkastelee kirkon nuorisotyötä ja sen suuntaviivoja kahdesta näkökulmasta, kahdessa artikkelissa. Ensimmäinen artikkeli on yhdessä Jouko Porkan kanssa tehty tutkimus isostoiminnan kehityksestä. Artikkeli on jatkoa vuonna 2004 julkaistulle *On kunnia olla isonen* –tutkimukselle. Sen tavoitteena oli tutkia isostoiminnassa tapahtuneita muutoksia 2000-luvulla ja historian pohjalta hahmotella työn tulevia suuntaviivoja. Yhtenä rippikoulun ainutlaatuihin asemaan vaikuttaneena tekijänä pidetään hyvin toteutettua käytännön työtä ja rippikoulun parissa tehtävää uudistamistyötä (Monikasvoinen kirkko 2008, 144). Työn toisessa artikkelissa tarkastellaan rippikoulua tulevien nuorisotyönohjaajien näkökulmasta. Yhdessä Salla Poroputaan kanssa tehty tutkimus käsittelee nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden kirkollista ammatti-

identiteettiä ja suhdetta rippikoulutyöhön. Tässä artikkelissa tehdään yhteenvetoa tutkimusten taustoista, tutkimusmenetelmistä ja keskeisistä tuloksista. Lopussa esitellään tuloksien pohjalta johtopäätöksiä ja pohdintaa. Tutkimusten käytännön toteutusta, työnjakoa ja opinnäytetyötä oppimisprosessina arvioidaan työn lopussa olevissa loppusanoissa.

2 NUORISOTYÖ MUUTTAVASSA KIRKOSSA

2.1 Kirkko haasteiden edessä

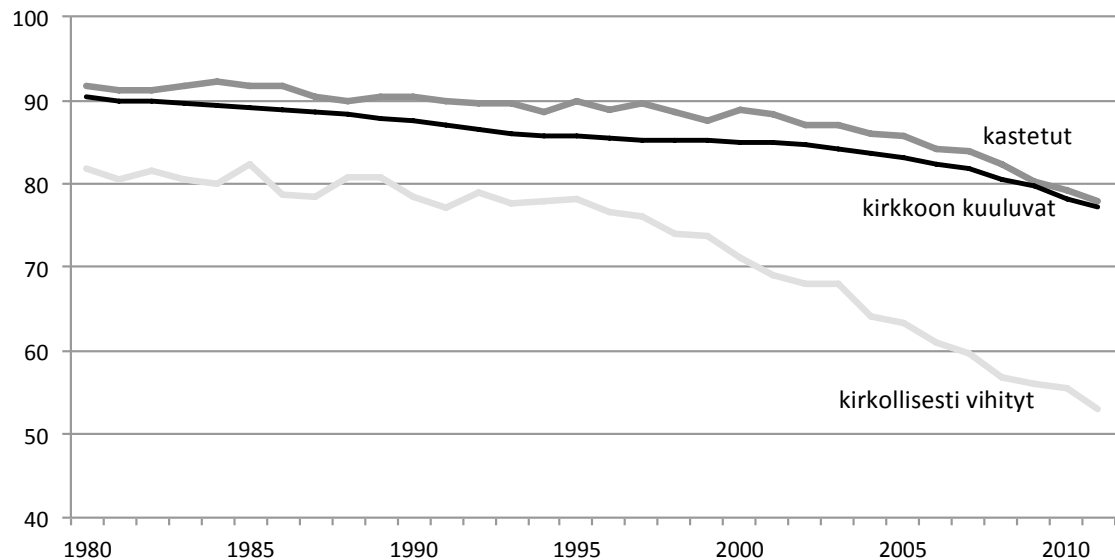
2000-luvun kirkkoa leimaa ja toisaalta myös haastaa uskonnollisuuden murros länsimaaisessa yhteiskunnassa, jonka yhtenä piirteinä voidaan nähdä viime vuosien vilkas kirkosta eroaminen. Vuosina 2000-2011 kirkosta on eronnut kaikkiaan lähes 429 000 ihmistä. Samassa ajassa kirkkoon liittyi 132 000 henkeä (ks. KUVIO 1).

KUVIO 1. Kirkosta eronneiden ja kirkkoon liittyneiden määrä 2000-luvulla (Kirkkohallitus, Kirkon toimintatilastot)

Viimeisellä nelivuotiskaudella kirkosta erosi määrällisesti enemmän ihmisiä, kuin koskaan aiemmin (Haastettu kirkko 2012, 83). Kirkkoon kuuluvien osuus on 2000-luvulla laskenut erityisen voimakkaasti nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa (Monikasvoinen kirkko 2008, 56). 70 prosenttia kirkosta eroavista on 18–39-vuotiaita, jotka tekevät eroratkaisunsa ennen kaikkea siksi, että kirkolla ei ole heille henkilökohtaista merkitystä tai koska he kokevat kirkon liian suvaitsemattomaksi (Porkka 2011). Radikaalein esimerkki tästä on TV2:lla 12.10.2010 esitetty Ajankohtaisen kakkosen Homoilta, jonka jälkeen kirkosta erosi vajaassa kolmessa viikossa noin 40 000 jäsentä, mikä vastaa edellisinä vuosina koko vuoden kuluessa eronneiden määrää (Haastettu kirkko 2012, 267–268).

Kaiken kaikkiaan uskonto on menettänyt yhteiskunnallista merkitystään ja erityisesti kirkko instituutioon koetaan vieraaksi. Sekä kirkkohäiden, että kasteen merkitys on vähentynyt. Kuten kuvioista 2 ilmenee, kastettujen lasten osuus syntyneistä sekä kirkollisten vihkimisten osuus kaikista avioliitoista on laskenut erityisesti 2000-luvulla.

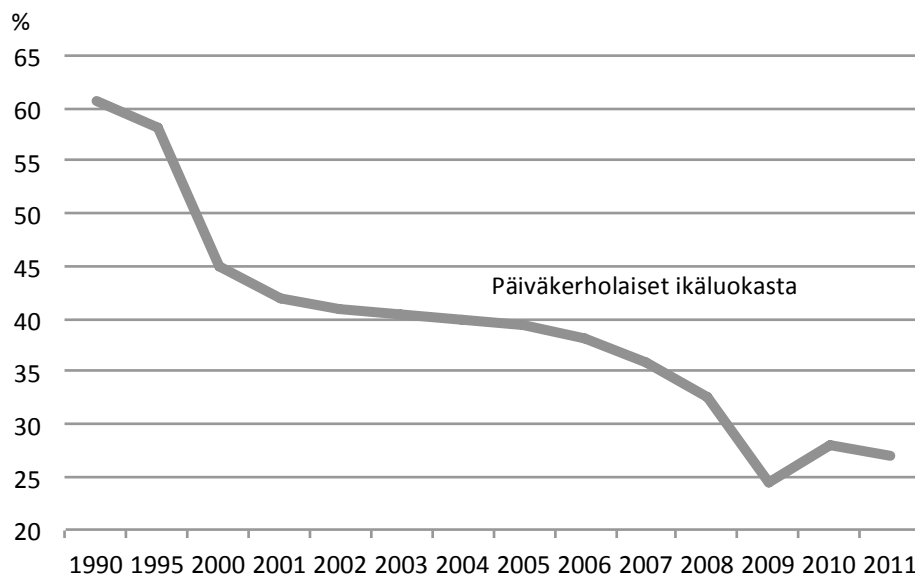

KUVIO 2. Kirkkoon kuuluvien ja kastettujen lasten osuus sekä kirkollisten vihkimisten osuus kaikista avioliitoista vuosina 1980-2011 (Haastettu kirkko 2012, 110)

Niin kirkkoon kuuluvien, kuin kastettujen lasten ja kirkollisten vihkimisten määrä on laskenut tasaisesti 1980-luvulta vuosituhaten vaihteeseen, mutta erityisesti 2000-luvulla näkyy jyrkkä suosion lasku. Vuonna 2000 syntyneistä lapsista kastettiin 89 prosenttia, vuonna 2011 enää 78 prosenttia. Kastettujen osuuden muutos noudattaa kirkkoon kuuluvien osuuden muutosta, kirkollisten vihkimisten osuus on laskenut sitäkin jyrkemmin. Vuonna 2000 aviopareista 71 prosenttia vihittiin kirkollisesti, vuonna 2011 enää joka toinen pari valitsi kirkollisen vihkimisen. 1990-luvun puolivälissä kirkollisen vihkimisen valitsi vielä 78 prosenttia kaikista aviopareista. Kirkollinen vihkiminen ei ole itsestään selvää kirkon jäsenillekään. Niistä pareista, joista vähintään toinen kuuluu kirkkoon, vihittiin vuonna 2011 kirkollisesti vain 62 prosenttia. (Monikasvoinen kirkko 2012.)

Sekularisaatioteorian mukaan modernisaatio johtaa automaattisesti maallistumiseen. Käsitystä pidetään nykyään liian yksioikoisena ja rinnalle on noussut ajatus uskonnon privatisoitumisesta. Thomas Luckmannin mukaan uskonnollisuus on kokenut niin sanotun metamorfoosin - uskonnosta on tullut yhä enemmän yksilön yksityiseen alueeseen liittyvä asia. Uskonnollisuus (*religious*) on muuttunut henkisyudeksi (*spiritual*). Tätä ku-

vaa esimerkiksi se, että vaikka suomalaisten rukoilemisaktiivisuus ja usko Jumalaan on pysynyt entisellä korkealla tasollaan, on kirkon opettamalla tavalla uskovien määrä vähentynyt. Uskontoa ei enää peritä, vaan kukin luo oman uskontonsa. Uskonnollisen kasvatuksen vähenemisellä on selitetty yhtenä osatekijänä uskonnollisten instituutioiden aseman heikkenemistä. (Porkka 2012.) Kirkollinen vihkiminen on muuttunut valtavirran perinteestä yksilön valinnaksi ja lapsen kastaminen näyttää kokevan saman muutoksen. Kastejuhlan sijaan vietettävä ”nimenantujuhla” on varteenotettava vaihtoehto yhä useammalle lapsiperheelle. Kirkon lapsityön vahvuus, päiväkerhotyö tavoittaa myös entistä pienemmän osan ikäluokasta, kuten kuviosta 3 ilmenee.

KUVIO 3. Päiväkerholaisten osuus 3–5-vuotiaista vuosina 1990–2011. (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2011.)

Päivähoito-oikeuden laajentuminen ja maksuton esikoulu ovat vaikuttaneet kotihoidossa olevien lasten määrään ja siten myös päiväkerholaisten määrään. Päiväkerholaisten osuus on kuitenkin jatkanut laskuaan vielä näiden yhteiskunnan muutosten jälkeen. Vuonna 2004 päiväkerhoon osallistui 40 prosenttia 3–5-vuotiaiden lasten ikäluokasta kun vuonna 2011 päiväkerhot tavoittivat vain 27 prosenttia ikäluokasta. (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2011.)

Uskon yksilöllistyminen tuo mukanaan haasteen kristilliseen kasvatukseen ja toisaalta se myös haastaa kirkon kohtaamaan kasvavaa hengellistä etsintää. Tutkimusten mukaan monet nuoret aikuiset haluaisivat antaa lapsilleen kristillistä kasvatusta, vaikka eivät sitä itse olisikaan saaneet. Seurakunnat ovat edelleen avainasemassa kotien kris-

tillisen kasvatuksen tukemisessa. Osa kirkon jäsenistä pitää erityisen tärkeänä sitä, että kirkko ylläpitää kristillistä kulttuuriperintöä ja opettaa tärkeitä elämänarvoja. (Monikasvoinen kirkko 2008, 381–384.)

Kirkko on läpikäynyt 2000-luvulla myös paljon rakenteellisia muutoksia. Hiippakuntarajat ovat muuttuneet ja seurakuntien määrä vähentynyt 587:stä (2000) 449:ään (2011). Tämä on tarkoittanut monien pienten seurakuntien yhdistymistä ja siten seurakuntien koon keskimääräistä kasvua. Toisaalta talouden tiukkeneminen on koetellut eniten pieniä seurakuntia, joissa välttämättömät menot ovat monesti tuloja suuremmat. Alueellinen eriarvoistuminen on näkynyt myös kirkon taloudessa. (Särkijärvi 2012a; Monikasvoinen kirkko 2008, 346.)

Kirkko ja uskonto ovat olleet näkyvästi esillä julkisessa keskustelussa viime vuosina. Juuri julkaistun nelivuotiskertomuksen *Haastettu kirkko* (2012) havainnot osoittavat, että suomalaisten suhde kirkkoon on muuttunut aiempaa ohuemmaksi niin sitoutumisessa kirkon oppiin, toimintaan kuin jäsenyyteenkin. Yhä useamman suomalaisen satunnainen osallistuminen jumalanpalveluksiin edes juhlapyhinä on muuttunut osallistumattomuudeksi. Vielä edellisen nelivuotiskauden lopulla kirkolliset toimitukset olivat suurin syy kuulua kirkkoon, nyt neljä vuotta myöhemmin toimitusten merkitys on vähentynyt ja yhä harvempi kohtaa kirkkoa elämänkaaren juhlahetkissä. (Haastettu kirkko 2012, 409–410.) Asenteelliset haasteet luovat välillisesti kirkon jäsenyyden kautta myös taloudellisia haasteita, jotka pakottavat kirkon pysähtymään ja tarkastelemaan toimintaansa ja miettimään uusia tapoja työn toteuttamiseen.

2.2 Kirkko muuttuu, rippikoulu pysyy?

Rippikoululla on Suomessa ainutlaatuinen asema, joka perustuu yhtäältä sen vakiintuneeseen asemaan osana nuorisokulttuuria. Vaikka rippikoulun suosion laskeminen on hidasta, kannattaa siihen silti kiinnittää huomiota. Ruotsin esimerkki osoittaa, että rippikoulun suosio voi pudota hämmästyttävän nopeasti. Ratkaisevaa on rippikoulun muuttuminen enemmistöaktiviteetista sellaiseksi, johon osallistuu enää 60–70 prosenttia nuorista. Tällöin rippikoulu muuttuu ikäluokkaa yhdistävästä ja monelle itsestään selvästä asiasta jokaisen nuoren ja hänen perheensä omaksi valinnaksi. (Monikasvoinen kirkko 2008, 145.)

Kuten taulukosta 1 nähdään, on rippikoululaisten osuus laskenut myös valtakunnallisella tasolla. Rippikoululaisten osuus koko ikäluokasta on ollut vuonna 2011 enää 86 prosenttia, kun se vielä vuosituhaten vaihteessa on ollut yli 90 prosenttia. Huomion arvoista on se, että Helsingissä rippikoulun suoritti vuonna 2011 vain 62 prosenttia kaikista 15-vuotiasta (Särkijärvi 2012b).

TAULUKKO 1. Rippikouluryhmien ja rippikoululaisten määrä vuosina 1993-2011. (Niemelä & Porkka 2012; Särkijärvi 2012a.)

Vuosi	Rippikouluryhmiä	Rippikoululaisia	% 15-vuotiaista
1993	2242	59565	92.0
1994	2200	58612	90.9
1995	2213	58475	89.6
1996	2229	58418	90.6
1997	2304	60986	90.3
1998	2336	60951	90.0
1999	2330	60548	90.9
2000	2249	57991	90.4
2001	2243	56352	90.6
2002	2251	55539	90.5
2003	2350	57815	89.2
2004	2382	57629	88.9
2005	2429	58818	87.9
2006	2439	58624	88.2
2007	2465	59888	88.5
2008	2436	57626	87.6
2009	2541	57936	87.6
2010	2466	55945	87.1
2011	2376	53428	86.2

Kati Niemelän vuonna 2007 valmistunut pitkäaikaistutkimus rippikoulujen vaikuttavuudesta on osoittanut rippikoululla olevan vahva merkitys nuoren elämässä vielä vuosia sen jälkeenkin. Viisi vuotta rippikoulun jälkeen valtaenemmistö nuorista pitää rippikoulua myönteisenä kokemuksena elämässään ja haluaisi omien lastensa käyvän myös rippikoulun. Hengellisesti merkityksellisenä rippikoulua pitää vielä viisi vuotta sen jälkeenkin noin joka kolmas nuori. Noin joka kymmenes nuori suhtautui rippikouluun jälkikäteen

selkeään kriittisesti. Nämä liittyvät usein nuoren kokemuksiin liian autoritäärisestä opettajista ja siitä, ettei nuorta ole kuunneltu eikä arvostettu. Rippikoulun laadulla on selvä vaikutus nuoren uskonnollisiin asenteisiin pitkään rippikoulun jälkeen. Parhaimmiksi arvioituissa rippikouluryhmissä asenteet muuttuivat rippikoulun aikana erittäin paljon myönteisemmiksi. Muutos myös säilyi, vaikka asenteet laimenivatkin viidessä vuodessa. (Niemelä 2007.)

2.3 Isoskoulutus laajenee ja kannattelee

Isostoiminta on ollut kirkon kasvatustoiminnassa harvoja selkeästi kasvavia toimintamuotoja vielä 2000-luvullakin. Vuoden 1991 jälkeen kirkon isostoimintaan osallistuvien määrä lisääntyi erittäin voimakkaasti: isosena toimineiden määrä kaksinkertaistui 15 vuoden aikana. (Porkka 2008, 191.) Samaan aikaan esimerkiksi seurakunnan päiväkerhon ja pyhäkoulun osallistujamäärät ovat pudonneet alle puoleen. Vuonna 1990 pyhäkouluun osallistui 15,4 prosenttia 4–10-vuotiaista lapsista, vuonna 2010 osallistujia oli enää 5,8 prosenttia. (Niemelä & Porkka 2012.) Samoin seurakunnan päiväkerhot tavoittivat vuonna 2011 vain 27 prosenttia 3–5-vuotiaiden ikäluokasta, mikä on alle puolet vastaavasta osuudesta 1990-luvulla¹. (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2011.)

Isostoiminnan kasvu vuosituhannen vaihteessa vaikutti monella tavalla useimpien seurakuntien rippikoulun jälkeiseen nuorisotyöhön. Isoskoulutuksen laajentumisen ja monivuotiseksi muuttumisen myötä isostoiminnasta tuli nuorisotyön keskeinen, ja osassa seurakuntia jopa ainoa työmuoto. Vuonna 1989 isoskoulutus oli tyypillisesti yksivuotinen ja sisälsi opetusta 20–39 tuntia. Vuosituhannen vaihteeseen tultaessa isoskoulutus on muuttunut monissa seurakunnissa monivuotiseksi ja 2000-luvulla koulutus on laajentunut ja pidentynyt entisestään. Isoset ovat yleistyneet leiririppikoulujen lisäksi muisakin rippikoulutyypeissä ja monissa seurakunnissa isoskoulutus palvelee myös muiden työmuotojen tarpeita. (Porkka 2008, 196–197.)

Vuonna 2004 kirkkohallituksen työryhmän laatimassa linjauksessa *Sopivan kokoinen iso* etsittiin yhteisiä suuntaviivoja isostoiminnalle. Linjauksessa myös pohdittiin isostoiminnan suosion ja koulutuksen laajenemisen synnyttämiä vääristymiä ja ongelmia.

¹ Vuonna 1990 seurakunnan päiväkerhoon osallistui 61 prosenttia 3–5-vuotiaiden ikäluokasta. (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2011.)

Muun muassa isosten määrää suositeltiin lisättäväksi esimerkiksi isosparitoiminnan avulla. Samalla voidaan huomioida ne nuoret, jotka tarvitsevat tukea isosena toimimiseen. Linjauksessa kiinnitettiin huomiota myös niihin nuoriin, jotka eivät ole teoreettisesti tai esimerkiksi musikaalisesti lahjakkaita, ja joille pitkä sitoutumista vaativa koulutus ei sovi. Isoskoulutuksen laajentuminen saattaa myös viedä resursseja muulta nuorisotyöltä ja jättää toiminnan ulkopuolelle ne nuoret, joita isostoiminta ei kiinnosta. (Sopivan kokoinen iso.)

Kati Niemelän tutkimuksen mukaan isostoiminta kannattelee nuoria vielä kymmenen vuoden kuluttuakin. Niistä nuorista, jotka olivat olleet useita vuosia mukana isostoiminnassa, oli 25-vuotiaana kirkon jäseniä 90 prosenttia. Isostoiminnassa vähän mukana olleista noin 80 prosenttia kuului 25-vuotiaana kirkkoon. Vastaava osuus niistä, jotka eivät olleet mukana isostoiminnassa oli 70 prosenttia. (Niemelä & Porkka 2012.) Isostoiminnalla on siis suuri merkitys nuorten aikuisten uskonnollisuudelle ja suhteelle kirkkoon. Isostoiminnan järjestäminen ja toiminnan kehittäminen ei siten ole vain rippikoulu- ja nuorisotyön kysymys, vaan se koskettaa välillisesti kirkon toimintaa paljon laajemmin.

2.4 Nuorisotyö tulevaisuuden työntekijöiden käsissä

Yksi erityinen haaste 2000-luvun kirkolle on ollut nuorten aikuisten tavoittaminen. Rippikoulu tavoittaa edelleen suurimman osan ikäluokasta ja isostoiminta on säilynyt vetovoimaisena. Haasteeksi on koettu se, miten nuorena syntynyt seurakuntayhteys jatkuisi. 2000-luvulla nuorten aikuisten toimintaa on järjestetty aikaisempaa enemmän ja nuorten aikuisten työn virkoja lisätty, mutta toimintaan osallistuvien määrä on siitä huolimatta melko vähäistä. On todettu, että erityistä huomiota pitäisi kiinnittää opiskelupaikkakunnalle muuttavien nuorten vastaanottamiseen uudessa kotiseurakunnassa. (Monikasvoinen kirkko 2008, 385.)

Kirkko joutuu tulevaisuudessa kilpailemaan entistä vahvemmin tulevista työntekijöistään, kun kirkollisiin ammatteihin pätevässä koulutuksessa olevista vain osa hakeutuu kirkkoon töihin. Kirkon nuorisotyön tulevaisuuden kannalta alalle hakeutuneet ja sitä harkitsevat nuoret ovat mittaamattoman arvokkaita. Opintojen kriittisiksi kohdiksi on arvioitu muun muassa seurakunnissa toteutetut harjoittelu- ja työssäoppimisjaksot sekä kirkon tuki opiskelijoiden ammatillisen identiteetin kehittymiseen ja hengellisen elämän

vahvistamiseen opintojen aikana. Rekrytoinnin haasteita pohdittaessa on kiinnitetty huomiota myös siihen, että nuorten ja nuorten aikuisten suhde kirkkoon on ohentunut. (Haastettu kirkko 2012, 354.)

Hanna Salomäen kirkolliselle alalle hakeneiden uravalintaa käsittelevän tutkimuksen mukaan uravalinnan selkeänä taustatekijänä oli oma osallistuminen seurakunnan lapsi ja nuorisotyöhön. Useimmat opiskelijat olivat olleet kotiseurakunnassaan aktiivisia seurakuntanuoria, mutta uudelle paikkakunnalle muuton myötä yhteys usein katkeaa. (Salomäki 2008, 58, 81.) Tämä haaste tulee esille myös Minna Valtosen (2009) sekä Pekka Launosen (2009) tutkimuksista. Valtosen kirkon nuorisotyöhön opiskelevien ammatti-identiteettiä ja spiritualiteettia tutkivan väitöskirjan mukaan koko opiskeluajan jatkuva yhteys omaan lapsuuden kotiseurakuntaan näyttää tukevan spiritualiteetin yhteisöllisen ulottuvuuden säilymistä vahvana. Tämä taas tukee alkuperäisen kirkollisen orientaation säilyttämistä. Ne opiskelijat, joiden spiritualiteetissa painottuu persoonallisen uskon ulottuvuus, tapahtuu ammatillisessa orientaatiossa muutos kirkolliselta alalta yhteiskunnallisiin tehtäviin. (Valtonen 2009, 221–222.) Samoin kuin Salomäen tutkimuksesta, myös Launosen *Kasvu kirkon työntekijäksi* -tutkimuksesta tulee ilmi, että nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden opintojen alkuvaiheen erittäin korkean motivaation takana on osallistuminen seurakunnan rippikoulu- ja nuorisotyöhön (2009, 83). Opintojen edetessä kirkollisen ammatillisen identiteetin muodostumiseen koettiin vaikuttavan koulutukseen liittyvien tekijöiden lisäksi seurakunnan työhön ja toimintaan liittyvät tekijät sekä henkilökohtaiset tekijät. Muun muassa omaehtoisen ja vapaaehtoisen seurakunnan toimintaan osallistumisen koettiin vahvistavan ammatillista identiteettiä. Myös oman hengellisen elämän hoitaminen koettiin tässä yhteydessä tärkeäksi. (Launonen 2009, 108, 129–130.) Opiskelijoiden yhteys paikallisseurakuntaan voisi olla yksi tapa tukea kirkollisen identiteetin kehittymistä.

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella kirkon nuorisotyötä kahden keskeisen toimintamuodon kautta. Tavoitteena oli tutkia isostoimintaa ja sen kehitystä, sekä rippikoulua opiskelijoiden, tulevaisuuden työntekijöiden näkökulmasta. Yhteisen tutkimustehtävän lisäksi työn kahdella erillisellä tutkimuksella oli omat näkökulmansa ja tutkimustehtävänsä. Siksi tutkimukset myös perustuivat erilaisiin teoreettisiin viitekehyksiin. Ensimmäisen tutkimuksen tavoitteena oli tutkia isostoiminnassa 2000-luvulla tapahtuneita muutoksia innovaatioiden hierarkkisen diffuusioteorian valossa. Toisen tutkimuksen tavoitteena oli tutkia kirkon nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillisista identiteettiä sekä heidän suhdettaan rippikouluun. Artikkelin teoriataustalle valittiin pedagoginen näkökulma. Lisäksi tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella artikkeleita ja niiden tutkimustuloksia yhdistäviä tekijöitä.

3.1 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

3.1.1 *Isostoiminta innovaationa ja hierarkkinen diffuusio*

Isostoimintatutkimuksen teoreettinen viitekehys perustuu alun perin Everett M. Rogersin innovaatioiden diffuusioteoriaan. Innovaatiolla voidaan tarkoittaa yhtä lailla kulutus- tuotetta tai elämäntapaa; mitä tahansa asiaa, joka on sen omaksujalle uusi. Tutkimuksen kohteina olevat innovaatiot ovat harvoin ns. perusinnovaatioita, joiden ideointi ja kehittäminen lähtee alusta alkaen liikkeelle. Sen sijaan tutkittavat innovaatiot ovat usein parannettuja, tarkoittaen parannuksen koskevan esimerkiksi palveluksen tai tuotantotavan parantumista funktionaalisesti, määrällisesti tai laadullisesti. Innovaatiot liittyvät läheisesti sosiaaliseen muutokseen. (Kauppinen 1990, 41–43.) Isostutkimuksessa innovaatiolla viitataan isostoimintaan ja sen kehittymiseen (vrt. *parantumista*).

Diffuusiolla tarkoitetaan muutosta sosiaalisen järjestelmän toiminnoissa ja rakenteissa. Lukuisille eri aloille soveltuvaa diffuusioteoriaa sovelletaan varsin samalla tavalla alasta riippumatta. Esimerkiksi suomalaisessa kirkkososiologiassa on viitattu innovaatioteorian käyttökelpoisuuteen uusien toimintatapojen tai liikkeiden levinneisyyttä tutkittaessa. Muun muassa Markku Heikkilä on tutkinut kirkollisen yhdistysaktiivisuuden leviämistä Suomessa ja todennut, että uskonnolliset yhdistykset levisivät hierarkkista diffuusiomal-

lia seuraten. (Kauppinen 1990, 40–41.) Tulokset ovat samansuuntaiset myös kansanlähetyksen alueellista leviämistä tutkineen Juha Kauppinen (1990) väitöskirjassa.

Talousmaantieteessä käytetään innovaatioiden diffuusiosta käsitettä alueellinen diffuusio (*spatial diffusion*), jolla tarkoitetaan innovaatioiden omaksumista alueellisena prosessina. Yksi alueellisen leviämisen malli on hierarkkinen diffuusio, joka viittaa siihen, että innovaatiot omaksutaan aluksi suurissa keskuksissa, joista ne leviävät hierarkkisesti pienempiin aluekeskuksiin. (Esim. Konttinen 2008; Kauppinen 1990.) Juha Kauppinen (1990) on todennut hierarkkisen innovaatioiden leviämistavan olevan tyypillinen niin kirkossa, kuin muussakin yhteiskunnassa. Vuoden 2002 isostutkimuksen aineiston pohjalta isostoiminnan leviäminen näyttää noudattavan edellä mainittua mallia. Tässä tutkimuksessa hierarkkista innovaatioteoriaa sovelletaan edelleen tutkittaessa isostoiminnan kehitystä 2000-luvulla.

Monet uudet seurakunta- ja nuorisotyön toimintamallit näyttävät leviävän hierarkkisesti suurista kaupungeista ja seurakunnista pienempiin. Innovaatioiden hierarkkinen diffuusio teoria soveltuu siten hyvin myös isostoiminnan tarkasteluun, kun tavoitteena on tutkia toiminnan leviämistä Suomen seurakunnissa. Teorian pohjalta voidaan historiaa tarkastelemalla arvioida, mihin suuntaan kehitys jatkaa kulkuaan. Väliintulevia muuttujia on kuitenkin vaikea ennakoida. Toisekseen hierarkkinen diffuusio teoria tarjoaa yhden näkökulman toiminnan leviämiseen ja kehittymiseen, eikä yksin pysty selittämään koko ilmiötä.

3.1.2 Pedagoginen näkökulma nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatti-identiteettiin

Pedagoginen osaaminen on merkittävä osa nuorisotyönohjaajan kompetenssia ja koska ammatti-identiteettiä tutkittiin rippikoulukontekstissa, päätettiin teoria rajata pedagogiseen lähestymistapaan. Analyysin pohjana käytettiin Johann Friedrich Herbartin konseptia opettaminen-opiskelu-oppiminen –prosessista ja pedagogisesta kolmiosta, jota mukailtiin rippikoulukontekstiin sopivaksi.

Tutkimuksen keskiössä oleva ammatillinen identiteetti määriteltiin seuraavien muuttujien kautta:

1. Pedagoginen ja didaktinen suhde työntekijän ja rippikoululaisen välillä.
2. Suhde rippikouluun ja sen tavoitteisiin.
3. Ajatukset opettamisesta ja oppimisesta rippikoulussa.

Pedagogisen kolmion avulla voidaan prosessin osapuolia ja niiden välisiä suhteita tarkastella pareittain. *Pedagogisella suhteella* tarkoitetaan rippikoulun opettajan (kaikki rippikoulussa työskentelevät työntekijät) ja rippikoululaisen välistä kohtaamista ja interaktiota. Tämä suhde kuvaa myös sitä, minkälaisen roolin työntekijä ottaa suhteessa nuoreen ja miten hän itse sitä kuvailee. Työntekijän kompetenssi ja se, miten hyvin hän tuntee rippikoulun opetussuunnitelman, näkyy *suhteessa rippikouluun ja sen tavoitteisiin*. Pohjimmiltaan tämä kuvaa työntekijän omia henkilökohtaisia ajatuksia rippikoulun sisällöstä ja merkityksestä, sekä kristillisestä uskosta. Rippikoululaisen suhde rippikoulun sisältöön näkyy ulkoisesti *opiskeluna* ja tapahtuu sisäisesti *oppimisena*. Tämän suhteen ohjaaminen on rippikoulun työntekijän, opettajan tehtävä.

Työntekijän keskeisin päämäärä rippikoulun opettaminen-opiskelu-oppiminen – prosessissa on se, että rippikoululainen saavuttaa opetussuunnitelman mukaiset rippikoululle asetetut tavoitteet. Prosessin ydin on siinä, minkälainen vaikutus työntekijällä on rippikoululaisen ja sisällön väliseen suhteeseen, toisin sanoen opiskeluun ja oppimiseen. Tätä kutsutaan *didaktiseksi suhteeksi*. Työntekijän pedagoginen ajattelu näkyy siinä, millaiseksi hän ymmärtää didaktisen suhteen; oman vaikutuksensa ja roolinsa oppimisprosessissa. Rippikoulukontekstissa didaktinen suhde tulee esiin opettajan tekemissä ratkaisuissa koskien opettamis- ja oppimismenetelmiä, ympäristöä, materiaaleja ja arviointimetoodeja. (Mukaillen Kansanen & Meri 1999, 112–114.)

Opiskelijoiden suhdetta rippikouluun tutkittiin tässä artikkelissa nimenomaan pedagogisesta näkökulmasta. Rippikoulu sijoittuu kirkon nuorisotyönohjaajan kompetenssissa pedagogisen osaamisen alueelle, minkä vuoksi näkökulma ja teoriatausta tutkimuksessa oli luonteva valinta. Tämä oli aineiston analyysissa tehty tietoinen rajaus, vaikkakin aihe olisi mahdollistanut muunkinlaisen näkökulman valitsemisen. Toisaalta opiskelijan suhde rippikoulun sisältöön ja tavoitteisiin laajentaa pedagogista näkökulmaa ja antaa mahdollisuuden myös ammatillisen ja hengellisen orientaation tarkastelemiseen.

3.2 Isostoiminta ja määrällinen tutkimusmenetelmä

Määrällinen isostutkimus perustui Kirkon tutkimuskeskuksen paikallisseurakunnista keräämään rippikoulutyötä koskevaan neljän vuoden välein tehtävään tilastotiedusteluun B3/2007 sekä B3/2011 (rippikoulu, nuoriso- ja varhaisnuorisotyö). Tiedustelu sisälsi lisäksi kysymyksiä isostoiminnasta ja isoskoulutuksen järjestämisestä. Kysymykset olivat osin samoja vuosina 2007 ja 2011 ja mahdollistivat monilta osin vertailun myös vuoden 2002 aineistoon (Porkka 2004). Tiedot kerättiin kaikista Suomen seurakunnista, vuodelta 2007 vastauksia oli yhteensä 517 ja vuonna 2011 447. Vuoden 2002 tutkimukseen osallistui noin 60 prosenttia kaikista seurakunnista (Porkka 2004, 25). Voidaan siis katsoa, että näiden aineistojen pohjalta saadaan varsin kattava kuva kirkon isostoiminnasta vuosina 2002–2011. Tutkimus täydentää samojen aineistojen pohjalta tehtyjä kirkon nelivuotiskertomuksia *Monikasvoinen kirkko* (2008) ja *Haastettu kirkko* (2012) isostoiminnan osalta.

Aineiston tilastollinen analyysi suoritettiin IBM SPSS Statistics 20.0 ohjelmalla. Koska hierarkkiseen innovaatioiden diffuusioteoriaan liittyy oletus siitä, että innovaatiot leviävät hierarkkisesti suurista asutuskeskuksista pieniin, tutkimuksessa vertaillaan isostoimintaa erikokoisissa seurakunnissa. Tulosten vertailtavuuden vuoksi tutkimuksessa käytettiin pääsääntöisesti samaa seurakuntien kokoluokittelua, kuin *On kunnia olla isonen* –tutkimuksessa (Porkka 2004). Analyysissa tehtiin myös hiippakuntien ja rippikoulutyypin välistä vertailua, jotta muiden tekijöiden vaikutusta kehitykseen voitiin arvioida.

Koko kirkon toimintaa kuvaava tilastomateriaali tarjoaa varsin kattavan kuvan siitä, mitä seurakunnissa tapahtuu ja minkälaista toimintaa niissä järjestetään. Lähes kymmenen vuoden vertailujakso taas mahdollistaa muutoksen ja kehityksen suunnan tarkastelun, ja sen pohjalta myös tulevaisuuden suuntaviivojen piirtämisen. Muutokseen vaikuttavien tekijöiden tarkempi analyysi vaatisi tilastotiedustelun täydentämistä avoimilla kysymyksillä tai erillisellä tutkimuksella.

3.3 Laadullinen ammatti-identiteettitutkimus

Kuten ensimmäisessä artikkelissa, myös toisessa käytettiin valmista aineistoa. Uuden aineiston tuottaminen ei ole välttämätöntä jos tutkimuksen kannalta tarvittava tieto on jo olemassa tai joku muu on sen jo kerännyt. Laadullisessa tutkimuksessa käytettiin ai-

neistona opiskelijoiden kirjoituksia, jotka oli tuotettu osana opiskeluja. Opiskelijoilta saatiin lupa kirjoitusten käyttämiseen tutkimustarkoituksessa jälkikäteen.

Laadullinen tutkimus perustui 18 kirkon nuorisotyönohjaajaopiskelijan kirjoittamaan oppimistehtävään Diakonia-ammattikorkeakoulussa Järvenpäässä. Kahden eri ryhmän kirjoittamat esseet olivat osa Lapsuus ja nuoruus –opintokokonaisuutta toisena opiskeluvuotena ja ne kirjoitettiin kevätlukukausilla 2010 ja 2011. Rippikoulu ja minä –oppimistehtävässä opiskelijoiden oli tarkoitus laatia omat periaatteet rippikoulutyölle. Tehtävänannossa heitä pyydettiin kirjoittamaan ajatuksistaan koskien muun muassa oppimisen tavoitteita, vuorovaikutusta, kuria, sielunhoitoa ja suhdetta rippikoululaisiin. Omia ajatuksia tuli esseessä reflektoida kirjallisuuden kautta.

Laadullisessa tutkimuksessa aineisto käy tyypillisesti läpi viisi vaihetta: luokittelu (*compiling*), purkaminen osiin (*disassembling*), uudelleenryhmittely, (*reassembling*), tulkinta (*interpreting*) ja johtopäätökset (*concluding*) (Yin 2011, 177). Tämän laadullisen tutkimuksen aineisto käsiteltiin kategorisen sisällönanalyysin avulla. Kategorinen sisällönanalyysi on toimiva ratkaisu etenkin silloin, kun tutkija on kiinnostunut ongelmasta tai ilmiöstä, joka koskettaa tiettyä ryhmää. (Lieblich ym. 1998, 12).

Aineisto luettiin useita kertoja läpi ja etsittiin niistä löytyviä yhtäläisyyksiä. Opiskelijat olivat käsitelleet eri teemoja aihepiireittäin, mikä helpotti aineiston koodaamista ja jakamista eri kategorioihin. Luokittelun lisäksi esseet luettiin myös kokonaisuuksina opiskelijoiden erilaisten profiilien löytämiseksi. Kategorioiden sekä opiskelijoiden profiilien yhtäläisyyksien perusteella muodostettiin kaksi ammatillisen identiteetin ryhmää ja yhteensä neljä eri profiilia. Tämän jälkeen opiskelijoiden profiileja ja kirjoitusten sisältöjä tulkittiin ja selitettiin aiempien tutkimusten sekä pedagogisen teorian valossa. Tutkimusaihetta rajattiin niin, että analyysin ulkopuolelle jätettiin kirjoitukset niiltä osin, kun ne käsitelivät suhdetta toisiin työntekijöihin ja rippikoululaisten vanhempiin. Tämän lisäksi teemat rippikoululaisten oppimisvaikeuksista, sielunhoidosta ja työntekijöiden työssä jaksamisesta tulkittiin osaksi laajempia kokonaisuuksia, minkä vuoksi niitä ei käsitelty erikseen.

Laadullisella tutkimuksella pyritään kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman tarkasti, eikä tähdätä välttämättä tilastolliseen yleistettävyyteen. Artikkelin 18 esseen aineisto on liian pieni kaikkia opiskelijoita kattavien johtopäätöksien tekemiseen, mutta kuitenkin riittävä kuvaamaan yleisiä suuntaviivoja. Tutkimuksen voidaan myös katsoa

omalla näkökulmallaan täydentävän Launosen (2009) ja Valtosen (2009) aiemmin tekemiä tutkimuksia Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ammatti-identiteetistä.

4 TULOSTEN YHTEENVETO

4.1 Isostoiminta 2000-luvulla

Isostoiminta on vakiinnuttanut asemansa keskeisenä osana rippikoulun jälkeistä nuorisotyötä. Leiririppikoulussa isokset ovat olleet lähes poikkeuksetta mukana jo vuosittain vaihteessa, mutta 2000-luvulla isostoiminta on levinnyt myös muihin rippikoulutyyppeihin. Suurissa seurakunnissa isokset olivat yleisempiä kaikissa rippikoulutyypeissä kuin pienissä tai keskisuurissa seurakunnissa. Hierarkkinen innovaatioiden diffuusiteoria näyttää selittävän hyvin isosten yleistymistä eri rippikoulutyypeissä, sillä isokset ovat yleistyneet muissa kun leiririppikouluissa ensin suurissa seurakunnissa, tämän jälkeen keskisuurissa seurakunnissa ja viimeiseksi pienissä seurakunnissa.

Vuonna 2011 isokoulutuksen aloitti noin 30 prosenttia kaikista rippikoulun käyneistä, yhteensä 14800 nuorta. Isokoulutuksen kävi loppuun noin 80 prosenttia aloittaneista, suurissa seurakunnissa keskeyttäminen oli yleisempää. Isoleksi päässeistä ensikertalaisia oli kaiken kokoisissa seurakunnissa noin 60 prosenttia. Kaiken kaikkiaan isosena toimineiden määrä on kasvanut kaiken kokoisissa seurakunnissa vuodesta 2002 vuoteen 2007. Suurissa seurakunnissa isosten määrä on kasvanut 44 prosentilla, keskisuurissa ja pienissä seurakunnissa noin 80 prosentilla, siis lähes tuplaantunut. Pienissä seurakunnissa isosten määrä on jatkanut kasvua vuoteen 2011, joskin edellisiä vuosia maltillisemmin. Suurissa ja keskisuurissa seurakunnissa kasvu on pysähtynyt ja määrät kääntyneet loivaan laskuun. Myös isostoiminta näyttää levinneen hierarkkisesti ensin suurille paikkakunnille, joissa se on saavuttanut ”huippunsa”. Toiminta on levinnyt vasta myöhemmin pienille paikkakunnille, joissa määrien kasvu on ollut suurta vielä 2000-luvulla.

Isokoulutus suunniteltiin vuonna 2007 hieman useammin tiimeissä, kuin vuonna 2002. Noin joka toisessa seurakunnassa suunnittelusta vastasi enemmän kuin yksi työntekijä. Suunnitteluvastuu muuttui tiimivoittoisemmaksi seurakuntakoon kasvaessa. Suurista, yli 11 rippikoulua vuosittain järjestävistä seurakunnista isokoulutuksen suunnitteluvastuu oli tiimeillä kahdeksassa seurakunnassa kymmenestä. Muutos noudattaa Rippikoulun opetussuunnitelma Elämä – usko – rukous 2001:n linjauksia ja kertoo rippikoulun työntekotavan muuttumisesta yhteisöllisemmäksi sekä myös isosten roolin muutoksesta. Isosten osallistuminen rippikoulun suunnitteluun ja sen aloitusjaksolle opetussuunni-

telman tavoitteiden mukaisesti on yleistynyt vuodesta 2002 vuoteen 2007, jolloin vain vajaa kolmannes seurakunnista oli sellaisia, joissa isokset eivät osallistuneet koskaan näihin jaksoihin. Suurissa seurakunnissa isosten osallistuminen suunnitteluun oli vielä yleisempää kuin pienissä seurakunnissa. Edellisiä havaintoja tukee osaltaan myös se, että Rippikoulun paikallissuunnitelma on tehty, tai on tekeillä 84 prosentissa suuria seurakuntia ja vain 63 prosentissa pieniä seurakuntia. Tulokset osoittivat, että myös Rippikoulun opetussuunnitelman voidaan todeta edenneen hierarkkisesti Suomen seurakunnissa.

Isosten tarjonnan ja tarpeen määrä on tasoittunut kymmenessä vuodessa. Isospulasta kärsiviä seurakuntia oli vuonna 2011 vain vähän, erityisesti pienten alle 3000 jäsenen seurakuntien tilanne oli parantunut. Samanaikaisesti isosten niin sanottu ylitarjonta on vähentynyt ja entistä suuremmassa osassa seurakuntia isosia oli tarjolla sopiva määrä. Tämä selittyy osaltaan isosten osallistuminen enenevässä määrin leiririppikoulujen lisäksi muihinkin rippikoulutyyppeihin. Lisäksi joissain seurakunnissa on tehty periaatepäätös siitä, että kaikki koulutetut ja isoseks haluavat pääsevät rippikouluryhmiin isosiksi. Isosten määrä yhtä rippikoululaista kohden on pysynyt lähes samana vuodesta 2002 vuoteen 2011.

Suurin osa isosista, lähes puolet oli 16-vuotiaita, edellisen vuoden rippikoululaisia. 17-vuotiaita on yli kolmannes ja 18–20-vuotiaita joka kuudes isosista. Sekä ikä-, että sukupuolijakauma oli lähes identtinen vuosina 2007 ja 2011. Pienissä seurakunnissa 16-vuotiaiden isosten osuus oli suurempi, kun muissa seurakunnissa. Tyttöjen osuus kaikissa alle 20-vuotiaiden ikäluokissa on noin kaksi kolmasosaa isosista. Niin sanottuja ”nuoria aikuisia” on isostoiminnassa mukana varsin paljon. Vuonna 2011 isostoimintaan osallistui 18 vuotta täyttäneitä nuoria lähes 2600, joista runsas 300 oli jo yli 20-vuotiaita.

Vuonna 2011 isoskoulutus kesti tyypillisimmin puolesta vuodesta vuoteen. Pidemmät koulutukset ovat kuitenkin yleistyneet. Eniten pitkiä, 1–2 vuoden isoskoulutuksia järjestettiin suurissa, yli 8000 jäsenen seurakunnissa. Isoskoulutuksen laajuudessa oli suuria eroja, myös opetustuntien perusteella tarkasteltuna. Vähimmillään seurakunnat olivat arvioineet isoskoulutuksen opetustilanteiden kestoksi kaksi tuntia ja enimmillään 150 tuntia. 17 seurakuntaa järjestää yli 100 tuntia kestävä isoskoulutuksen. Keskimäärin isoskoulutuksissa oli opetusta 52 tuntia. Isoskoulutus pitenee seurakunnan koon kasvaessa sekä ajanjaksollisesti, että opetuksen laajuuden mukaan. Samoin isoskoulutuksen asema seurakunnan nuorisotyössä kasvaa seurakunnan koon kasvaessa. Suuris-

sa seurakunnissa säännölliseen nuorten toimintaan osallistuvista kaksi kolmesta (64 %) on mukana myös isostoiminnassa. Pienissä seurakunnissa päivittäin noin kaksi kolmesta (61 %) nuorten toiminnassa mukana olevasta ei osallistu isostoimintaan lainkaan. Vaikka pienet seurakunnat tarjoavat nykyisin isostoiminnan lisäksi muuta kokoavaa toimintaa suhteellisesti enemmän kuin suuret seurakunnat, on ilmeistä, että tarjonta vähenee, mikäli isostoiminta laajenee samaan suuntaan kuin suurissa seurakunnissa on tapahtunut.

Näyttää siltä, että seurakuntien nuorisotyön koulutuskeskeisyys on entisestään voimistunut, vaikka tähän liittyvistä ongelmista puhuttiin jo Rippikoulun ryhmänjohtajan koulutusoppaassa 1979. Tuolloin arvioitiin, että koulutuskeskeisyys kaventaa nuorisotyön tavoittavien nuorten joukkoa ja vastaa lähinnä sellaisten nuorten kehitystarpeisiin, jotka menestyvät myös koulussa. Samaan riskiin kiinnitettiin huomiota isostoiminnan linjauksessa *Sopivan kokoinen iso* vuonna 2004. Pohdinta on edelleen ajankohtaista. Julki-suudessa paljon puhuttanut nuorten syrjäytyminen ja sen ennaltaehkäisy haastavat myös kirkon tarkastelemaan omaa toimintaansa. Onko nuorisotyössä tilaa myös niille nuorille, joita isostoiminta ei kiinnosta tai joilla ei ole edellytyksiä sitoutumista vaativaan koulutukseen.

4.2 Nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillinen identiteetti

Opiskelijat jaettiin kahteen ryhmään kirkon työntekijän ammatillisen identiteetin perusteella. Opiskelijat, jotka ilmensivät heikkoa ammatillista identiteettiä, jaettiin kahteen profiiliin: *filosofi* ja *ulkopuolinen*. Opiskelijat, joilla oli vahva kirkon työntekijän identiteetti, jaettiin samoin kahteen profiiliin: *opettaja* ja *hengellinen ohjaaja*.

Ammatillinen identiteetti rakentuu kokemuksen kautta kun uusi työntekijä tai opiskelija omaksuu työpaikan arvot, normit ja tavat. Sosiaalistumalla työyhteisöön hän sosiaalistuu oman ammattinsa ”rooliin”. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2008, 41–45.) Opiskelijoista ne, joilla oli eniten kokemusta rippikoulusta työntekijän roolissa, olivat omaksuneet vahvan ammatillisen identiteetin kirkon työntekijänä ja samalla rippikoulun opetussuunnitelman (Elämä – Usko – Rukous 2001) korostaman roolin *hengellisenä ohjaajana*. Opiskelijat, joilla oli vain vähän kokemusta rippikoulusta, edustivat perinteisempää näkemystä ja siten *opettajan* profiilia; työntekijän rooli rippikoulussa oli heidän mielestään enemmän opettajan kaltainen ja siten autoritaarisempi.

Ne opiskelijat, joilla oli heikko ammatillinen identiteetti edustavat keskeisimpiä syitä, miksi osa nuorisotyönohjaajaopiskelijoista ei työllisty kirkkoon. Yhtäältä syyksi voidaan katsoa sitoutumattomuus kirkon uskoon, sanomaan ja tehtävään. Toisaalta syynä voidaan nähdä sitoutumattomuus kirkon työhön. Tässä tapauksessa jälkimmäisen syyn taustalla oli opiskelijan oma kriisi henkilökohtaisessa uskossa sekä työn kohderyhmän (nuorten) vieroksuminen.

Tämän tutkimuksen mukaan suurin osa kirkon nuorisotyönohjaajaopiskelijoista on sitoutunut kirkkoon, sen oppiin ja tehtävään. He ovat motivoituneita tekemään rippikoulu-työtä ja heidän ammatillinen identiteettinsä kirkon työntekijänä on vahva. Vain muutamalla opiskelijalla on heikko ammatillinen identiteetti. Tämä tukee Pekka Launosen *Kasvu kirkon työntekijäksi* -tutkimuksen (2009) tuloksia opiskelijoiden ammatillisesta identiteetistä.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Kokonaiskuva nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden kasvusta kirkon työntekijöiksi on myönteinen. Tämä tulee ilmi sekä toisesta artikkelista että Pekka Launosen vuonna 2009 julkaisemasta tutkimuksesta. Useimmilla opiskelijoilla on vahva seurakunnallisen toiminnan tausta, he ovat paljon uskonnollisempia kuin suomalaiset keskimäärin ja heillä on lähtökohtaiseksi korkea motivaatio kirkon alan koulutukseen. (Launonen 2009, 135.) Siitä huolimatta kirkolla on haaste näiden opiskelijoiden rekrytoimisessa. Salomäen tutkimuksen mukaan suuri osa kirkolliseen työhön valmistuvista opiskelijoista ei joko hakeudu lainkaan kirkon töihin tai vaihtaa jo uran alkuvaiheessa muihin tehtäviin (Salomäki 2008, 87). Rekrytoinnin haasteita pohdittaessa on kiinnitetty huomiota myös siihen, että nuorten ja nuorten aikuisten suhde kirkkoon on ohentunut. (Haastettu kirkko 2012, 354.)

Nuorilla aikuisilla on lähipiirissään yhä enemmän sellaisia läheisiä ihmisiä, jotka eivät kuulu kirkkoon, koe kirkollista vihkimistä tärkeäksi tai kasta lapsiaan. Uskonnollisuuden muuttuminen ja merkityksen vähentyminen tarkoittaa myös sosiaalisen ympäristön muutosta. Perinteen heikkenemisen myötä uskontoon liittyvistä ratkaisuista tulee itsenänselvyyden sijaan valintatilanteita: on erikseen päätettävä, kastetaanko lapsi tai valitaanko kirkollinen vihkiminen. Tilanne haastaa myös nuorisotyön lippulaivana pidetyn rippikoulun, joka ei nuorelle olekaan välttämättä enää itsestänselvyyttä. Monille rippikoulun käymisen motiivina on ollut mahdollisuus kirkkohäihin tai kummiksi pääsy. Kirkollisten toimitusten merkityksen väheneminen heikentää myös motivaatiota rippikoulun käymiseen. (Haastettu kirkko 2012, 413.)

Ympäristön uskonnollisuuden muutos asettaa haasteen myös kirkon nuorisotyöhön opiskelevien oman hengellisyyden tukemiselle. Kokemus seurakuntayhteydestä ja sen myötä sosiaalistuminen kirkon työntekijän rooliin saa entistä suuremman merkityksen. Yhtäältä tämä vaikuttaa siihen, kuinka moni kaksoispätevyys suorittaneista opiskelijoista tulevaisuudessa valitsee kirkon työnantajakseen. Toisaalta tulevaisuuden työntekijöiden hengellinen orientaatio vaikuttaa työn sisältöön ja esimerkiksi rippikoulutyön kehittämiseen.

Salomäen (2008) tutkimuksen mukaan aktiivisestikin nuorisotyössä mukana olleiden opiskelijoiden yhteys seurakuntaan katkeaa uudelle paikkakunnalle muuttamisen myötä. Oman paikan löytäminen uudessa seurakunnassa on vaikeaa ja uusi rooli "nuorena

aikuisena” voi tuntua vieraalta. Tämän tutkimuksen tulosten valossa pitkä, monivuotinen isoskoulutus voisi seurakunnan omien nuorten jatkokoulutuksen lisäksi toimia myös uusien, iältään jo vanhempien nuorten väylänä paikallisseurakuntaan. Nuorisotyönohjaajaopiskelijoille tuttuun toimintakulttuuriin osallistuminen laskisi kynnystä hypätä muuten vieraaseen ympäristöön. Osallistumisen isoskoulutukseen voisi myös nivouttaa osaksi nuorisotyönohjaajien opintoja. Opintojen edetessä koulutukseen osallistuminen vaihtuisi rippikoulutyöhön osallistumiseen, nuorten isosten kouluttamiseen ja esimerkiksi isoskoulutuksen kehittämiseen. Parhaimmillaan malli toimisi koko opiskeluajan läpäisevänä yhteistyönä, joka palvelisi sekä opintoja että paikallisseurakunnan nuorisotyötä opiskelijoiden tuoman lisäresurssin myötä.

Salla Poropudas ja Jouko Porkka ovat esittäneet Englannin kirkon koulutusmallin pohjalta artikkelissaan mahdollisuuden pitkän isoskoulutuksen hyödyntämiseen nuorisotyönohjaajien opinnoissa. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa sitä, että isoskoulutuksen valtakunnallisen opetussuunnitelman myötä isoskoulutus voisi tarjota opiskelijalle opintojen perustason, johon ammatillisia tasoja lisäämällä voitaisiin saada kirkon virkakelpoisuus. (Porkka & Poropudas 2012.) Tämä voisi tulevaisuudessa olla yksi malli työntekijöiden kouluttamiseen ja samalla vapaaehtoistyön profiilin korottamiseen. Nykyisessäkin koulutusmallissa yhteistyötä oppilaitosten ja paikallisseurakuntien välillä tulisi lisätä. Seurakunnissa toteutetut harjoittelu- ja työssäoppimisjaksot on tutkimusten perusteella arvioitu opintojen kriittisiksi kohdiksi, minkä huomioiden esimerkiksi harjoitteluohjaajien koulutus ja perehdytys tehtävään olisi erityisen tärkeää. Haasteeksi koetaan myös kirkon tuki opiskelijoiden ammatillisen identiteetin kehittymiseen ja hengellisen elämän vahvistamiseen opintojen aikana. Yhtäältä opiskelijan nuorisotyötaustan ja pitkän isoskoulutuksen luoma vahva seurakuntayhteys ja motivaatio ollaan vaarassa menettää opintojen aikana, ellei yhteyden luomiseen ja hengellisyyden tukemiseen kiinnitetä huomiota. Toisaalta opiskelijoiden hengellisyyden tukeminen opintojen aikana on tulevaisuudessa entistä tärkeämpää, kun mukana on enenevässä määrin nuoria, joiden uskonnollinen tausta on heikko tai sitä ei ole ollenkaan.

Kirkon nelivuotiskertomuksessa vuonna 2012 todetaan, että vähenevä ja entistä heikommin sitoutunut jäsenkunta, yhteiskunnalliset muutospaineet sekä kristillisen perinteen oheneminen vaativat kansankirkon aseman hahmottamista uudelleen (Haastettu kirkko 2012, 416). Paikallisseurakunnissa muutospaineet haastavat miettimään uudenlaisia toimintamalleja sen sijaan, että asiat tehtäisiin totutulla tavalla. On kehitettävä entistä enemmän työal rajoja ylittäviä tapoja työn tekemiseen sekä vahvistettava yhteistyötä eri kirkon alan organisaatioiden välillä. Tulevaisuuden työntekijät ovat 2000-

luvun monella tavalla haastetulle kirkolle liian arvokkaita menetettäväksi.

LÄHTEET

- Eteläpelto, A. & Vähäsantanen, K. 2008. Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. In A. Eteläpelto & J. Onnismaa (eds) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuskasvatuksen 46. vuosikirja. Vantaa: Hansaprint Oy. 26-49.
- Haastettu kirkko 2012. Suomen evankelisluterilainen kirkko vuosina 2008-2011. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja, 115.
- Kalliokulju, S. & Palviainen, J. 2006. Miten massamarkkina syntyy? Keskeisiä teorioita ja malleja vuosien varrelta. Tampereen teknillinen yliopisto.
http://www.cs.tut.fi/~ihtesem/s2006/teoriat/esitykset/IHTESEM06_Kalliokulju_Palviainen_diffuusio_311006.pdf. Viitattu 20.9.2012.
- Kansanen, P. & Meri, M. 1999. The didactic relation in the teaching-studying-learning process. Didaktik/Fachdidaktik As Science(-S) Of The Teaching Profession? Volume 2, Nr 1, October 1999. TNTEE Publications. Umeå, Sweden.
http://tntee.umu.se/publications/v2n1/pdf/2_1complete.pdf#page=113
- Kauppinen, Juha 1990. Kansanlähetyksen alueellinen leviäminen. Pieksämäki: Kirkon tutkimuskeskus sarja A Nro. 52.
- Kirkon tilastollinen vuosikirja 2011. Helsinki: Kirkkohallitus 2012.
- Konttinen, Lea 2008. Laatu paikallisessa ruoan tuotannossa –laatuajattelun spatiaalinen diffuusio ja innovaatioverkosto maidontuotannossa Pohjois-Karjalassa. Yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja nro 88. Joensuu: Yliopistopaino.
- Launonen, Pekka 2009. Kasvu kirkon työntekijäksi. Diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillinen motivaatio, osaaminen ja identiteetti vuosina 2004-2008. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 22.
- Lieblich, A. & Tuval-Mashiach, R. & Zilber, T. 1998. Narrative Research. Reading, Analysis and Interpretation. Sage, Thousand Oaks.
- Monikasvoinen kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004–2007. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103/2008. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

- Niemelä, Kati 2007. Rippikoulusta aikuisuuteen. Pitkittäistutkimus rippikoulun merkityksestä ja vaikuttavuudesta. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 99. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemelä, Kati & Porkka Jouko 2012. Tutkimustieto hyötykäyttöön. Nuorisotyön neuvottelupäivät 12.-14.1.2012. Jyväskylä.
- Porkka, Jouko 2004. On kunnia olla isonen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa. Helsinki: Kirkkohallituksen julkaisuja 2004:10.
- Porkka, Jouko 2008. Kirkon kasvatustoiminta yhtenäiskulttuurista postmoderniin aikaan. Teoksessa Porkka, Jouko (toim.) 2008. Johdatus kristilliseen kasvatukseen. LK-kirjat. 153-220.
- Porkka, Jouko 2011. Muutos haastaa kirkon. Esitelmä. Järvenpää 9.8.2011.
- Porkka, Jouko & Poropudas, Salla 2012. Palkatta kirkon töissä. Julkaisussa Kristillinen kasvat. Kirkon kasvatuksen yhteisölehti. 4/2012. 79. Vuosikerta. 14-15.
- Salomäki, Hanna 2008. Kirkolliselle alalle hakeneiden uskonnollinen tausta ja uranvalinta. Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. A: Tutkimusraportteja.
- Sopivan kokoinen iso 2004. Isostoiminnan linjauksia. Kirkkohallitus.
- Särkijärvi, Tero 2012. Kirkon keskushallinto. Henkilökohtainen tiedonanto. Sähköposti 31.8.2012.
- Särkijärvi, Tero 2012. Kirkon keskushallinto. Henkilökohtainen tiedonanto. Puhelu 24.9.2012.
- Valtonen, Minna. 2009. Kertomuksia kirkon työntekijäksi kasvamisesta. Kirkon nuorisotyöohjaajiksi opiskelevien spiritualiteetin ja ammatillisen identiteetin muotoutuminen. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A. Tutkimuksia 23. Tampere: Juvenes Print
- Yin, R. 2010. Qualitative research from start to finish. London: Guilford.

ARTIKKELI 1

ISOSTOIMINTA 2000-LUVULLA

Jouko Porkka

Saara Huhanantti

Syksy 2012

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Järvenpää

SISÄLTÖ

1 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TARKOITUS

- 1.1 Rippikoulutyön ja isostoiminnan kehitys
- 1.2 Tutkimustehtävä
- 1.3 Tutkimusaineisto
- 1.4 Innovaatioiden hierarkkinen diffuusio

2 ISOSTOIMINNAN KEHITYS VUOSINA 2002–2011

- 2.1 Isokset eri rippikoulutyypeissä
- 2.2 Onko isosia liikaa vai liian vähän?
- 2.3 Isokset rippikoulun eri vaiheissa
- 2.4 Isosten ikä- ja sukupuolijakauma
- 2.5 Isospalkkiot

3 ISOSKOULUTUKSEN KEHITYS 2002–2011

- 3.1 Kuinka pitkän koulutuksen jälkeen voi päästä isoseksi?
- 3.2 Isoskoulutuksen osallistujamäärät
- 3.3 Isoskoulutus osana nuorisotyötä
- 3.4 Isoskoulutuksen suunnittelu
- 3.5 Isoskoulutuksen antamat valmiudet

4 POHDINTAA

LÄHTEET

1 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TARKOITUS

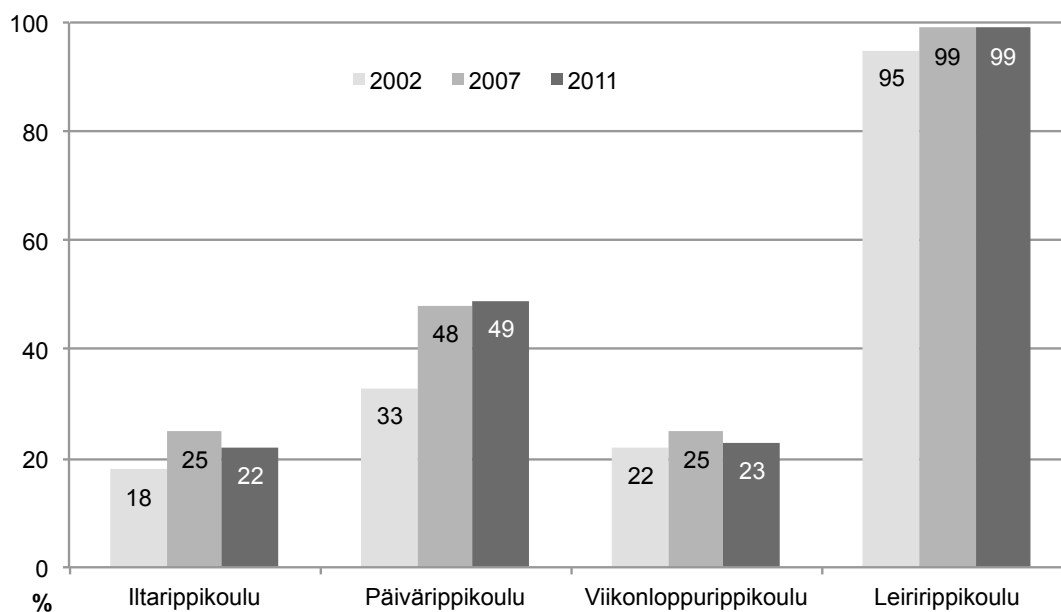
1.1 Rippikoulutyön ja isostoiminnan kehitys

Isostoiminta on Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa leirimuotoisen rippikoulutyön yhteydessä kehittynyt nuorten vapaaehtoistoiminnan muoto, jonka on katsottu olevan keskeinen syy ja seuraus rippikoulun suosioon. (Porkka 2004 120). Tästä syystä isostoimintaa ei voi ymmärtää tietämättä, miten kirkon rippikoulutyö on kehittynyt viimeisten vuosikymmenten aikana.

Rippikoulu on säilyttänyt Suomessa enemmistökulttuuriasemansa, vaikka rippikoulun käyneiden nuorten osuus 15-vuotiaiden ikäluokasta onkin pikkuhiljaa pienentynyt. Kun rippikoulun kävi vuonna 1991 vielä 92,2 prosenttia 15-vuotiaitten ikäluokasta, oli osuus kaksikymmentä vuotta myöhemmin, vuonna 2011 kuusi prosenttia pienempi (86,2 %). (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2011, 93).

Rippikoulu on Suomessa kansainvälisesti vertailtaessa poikkeuksellisen suosittu. Suosion vahvuus selittyy nuorten suurella tyytyväisyydellä rippikouluaikaansa, rippikoulun elämänläheisillä sisällöillä ja erityisesti useimpiin rippikouluihin liittyvällä intensiivisellä leirijaksolla ja sen mahdollistamalla yhteisöllisyyden kokemuksella ja läheisellä yhteydellä rippikoulutyöntekijöihin. Ilman tällaista leiririppikoulua ei rippikoulutyöllä olisi Suomessa niin vahvaa asemaa kuin sillä nykyisin on. (Niemelä 2009, 304–310.) Isosten merkitys on keskeinen edellä mainittujen positiivisten tekijöiden mahdollistajana (Porkka 2004, 120).

Leiririppikoulu on nykyisin tarjolla käytännössä jokaisessa seurakunnassa, mutta muiden rippikoulutyyppeiden tarjonnassa on merkittäviä eroja seurakuntien välillä. Kuviosta 1 ilmenee eri rippikoulutyyppeiden yleisyys seurakunnissa vuosina 2002–2011.

KUVIO 1. Eri rippikoulutyyppeiden yleisyys seurakunnissa (%). Vuoden 2002 aineistossa N=303–306 (Porkka 2004,31–33), vuoden 2007 aineistossa N=504 ja 2011 N=444.

Kun vuonna 2002 seurakunnista 95 prosenttia järjesti vuosittain vähintään yhden leiririppikoulun, oli osuus noussut vuosina 2007 ja 2011 jo 99 prosenttiin. Päivärippikoulu-ryhmien ja niihin osallistuvien rippikoululaisten määrä on pysynyt käytännössä muuttumattomana koko 2000-luvun². Vaihtoehto on kuitenkin seurakuntaliitosten vuoksi tarjolla yhä useammassa seurakunnassa, sillä vuonna 2002 vain kolmanneksessa seurakunnista oli mahdollista osallistua päivärippikouluun, mutta vuosina 2007 ja 2011 jo lähes puolessa seurakuntia. Ilta-rippikoulu ja viikonloppurippikoulu ovat olleet tarkastelujaksolla varsin harvinaisia, sillä vain noin joka neljännessä seurakunnassa on ollut jompikumpi tai molemmat vaihtoehdoista tarjolla. Näiden tilastojen ulkopuolelle jäivät vielä ns. erikoisrippikoulut sekä yksityinen rippikouluopetus.

Leiririppikoulun suosio on kehittynyt Suomessa vähitellen usean vuosikymmenen aikana. Ensimmäiset leiririppikoulut järjestettiin jo vuonna 1937, mutta sota keskeytti kehityksen niin, että kehitys pääsi jatkumaan vasta vuonna 1947. Kristillisissä järjestöissä alkanut kehitystyö tuli vähitellen paikallisseurakuntien toiminnaksi niin, että vuonna 1961 jo 10 prosenttia kaikista rippikouluista järjestettiin leirimuotoisena. Neljässä vuo-

² 2007 ryhmiä oli 222, joihin osallistui 6,9 % rippikoululaisista ja vuonna 2011 ryhmiä oli 221, joihin osallistui 6,4 % kaikista rippikoululaisista.

sikymmenessä leiririppikoulun kävijöiden osuus kasvoi 90 prosenttiin kaikista rippikouluista vuonna 1999. (Porkka 2006, 47–48.) Vuonna 2011 leiririppikoulun käyneiden osuus oli 91,8 prosenttia kaikista rippikoululaisista (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2011, 93).

Isostoimintaan osallistuvien nuorten määrä kasvoi leirimuotoisen rippikulutyön suosion kasvun mukana, sillä leirimuotoisen rippikoulun järjestäminen oli hankalaa ilman avustavaa työvoimaa, isosia. 1990-luvulla isostoiminnan kehitys irrottautui vuosikymmeniä kestäneestä kiinteästä yhteydestä leiririppikouluun ja alkoi kehittyä laaja-alaiseksi seurakunnan vapaaehtoistoinnaksi. Keskeinen syy kehitykselle oli isostoimintaan osallistuvien kasvavat osallistujamäärät. Vuonna 1991 rippikouluissa oli kaiken kaikkiaan mukana isosia noin 8700, vuonna 2002 jo yli 13 000 ja vuonna 2006 yli 18 000. Koulutukseen osallistuvien määrä kasvoi tätäkin nopeammin, sillä vuonna 2002 isoskoulutukseen osallistui yli 21 000 ja vuonna 2005 jo yli 27 000 nuorta (tarkemmat luvut ilmevät taulukosta 1). Isoskoulutuksesta tuli Suomen suurin vapaaehtoiskoulutus³. (Porkka 2006; Porkka 2008, 186–197.)

³ Isoskoulutukseen osallistuvien suuri määrä johtui yhtäältä siitä, että osa seurakunnista edellytti kahden vuoden isoskoulutuksen suorittamista ennen isoseksi pääsemistä, jolloin luku sisältää sekä ensimmäistä että toista vuotta koulutuksessa mukana olevat. Luvuissa on toisaalta mukana myös ne nuoret, jotka keskeyttivät isoskoulutuksen. Näistä selittävästä tekijöistä huolimatta tilanne merkitsi myös sitä, että kasvavassa joukossa seurakuntia kaikki koulutetut isokset eivät mahtuneet isosen tehtäviin rippikouluissa.

TAULUKKO 1. Isoskoulutukseen osallistuneiden ja rippikoulussa isosena toimineiden määrät vuosina 2002–2011 ⁴ (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2002–2011).

Vuosi	Isoskoulutukseen osallistuneet			Rippikoulussa isosena toimineet		
	Tytöt	Pojat	Yhteensä	Tytöt	Pojat	Yhteensä
2002	14 575	7003	21 578	8887	4325	13 212
2003	15 355	7165	22 520	9081	4297	13 378
2004	16 758	8034	24 792	9447	4785	14 232
2005	18 361	8671	27 032	11 597	5655	17 252
2006	18 670	8696	27 366	12 218	5928	18 146
2007	18 365	8688	27 053	12 060	5947	18 007
2008	17 911	8523	26 434	12 279	5918	18 197
2009	17 756	8903	26 659	11 576	5825	17 401
2010	17 276	8631	25 907	11256	5687	16 943
2011	16 983	8099	25 082	10 608	5291	15 899

Vuoden 2006 jälkeen isosten ja isoskoulutukseen osallistuneiden määrät ovat hieman pienentyneet, mutta vastaavasti myös rippikoululaisten ja rippikoulun opetusryhmien määrät ovat samanaikaisesti vähentyneet. Edelleen nuoria on huomattavasti enemmän isoskoulutuksessa kuin isosen tehtävissä. Vuonna 2011 isosena toimineita oli noin 16 000 ja isoskoulutukseen osallistui noin 25 000 nuorta. (Kirkon toimintatilastot 2011).

Isosten määrä rippikoulutyössä kasvoi 2000-luvun puolivälissä, mitä selittää toisaalta isosten lukumäärän lisääntyminen rippikouluryhmissä ja toisaalta isosten yleistyminen leiririppikoulujen ohella myös muissa rippikoulutyypeissä (Porkka 2004, 74–78; Porkka 2008, 196–197). Kun vuonna 1989 leiririppikoulujen ohella oli isosia vain 10 prosentissa muita rippikoulutyyppejä, oli isosia vuonna 2002 jo kahdessa kolmesta viikonloppurippikoulusta (69 %), puolessa päivärippikouluja (52 %) ja kolmasosassa (37 %) iltarippikouluja (Porkka 2004, 32). Vastaavasti vuonna 1989 oli yhtä isosta kohden keskimäärin kuusi rippikoululaista ($K=6,1$)⁵, mutta vuonna 2002 enää alle neljä ($K=3,6$) (Porkka 2004, 34.)

⁴ Isoskoulutukseen osallistuneiden määrä pitää sisällään isoskoulutuksen kaikki vuosikurssit, toisin sanoen myös ns. vanhat isokset.

⁵ Niissä rippikouluissa, joissa oli isosia.

Samanaikaisesti rippikoulujen isosten määrän kasvun kanssa isosten tehtävät laajenivat rippikoulutyöstä seurakunnan laaja-alaiseksi vapaaehtois- ja avustavaksi työntekijäksi. Isoskoulutuksen käyneet olivat mukana lasten ja varhaisnuorten leireillä, perheleireillä, diakonian leireillä, toimivat kerhonojajina sekä avustivat seurakuntatapatumissa ja jumalanpalveluksissa. Samalla isoskoulutuksen päämäärä muuttui ryhmänjohtajan taitoja painottavasta nuoren oman kasvun tukemista korostavaan suuntaan. (Porkka 2004, 31–39, Porkka 2008, 197.)

Isosten määrän kasvaessa pienten seurakuntien isosten keski-ikä laski, mutta keski-ikä suurten ja suurten nousi. Tilanne muuttui päinvastaiseksi kuin 1970- ja 1980 -luvuilla, jolloin pienissä seurakunnissa isokset olivat yleensä yli 20-vuotiaita, koska seurakunnat kompensoivat varttuneilla isosilla työvoimapulaa. Isostoiminnan kehittyessä myös pienissä seurakunnissa tuli toimintaan mukaan suuret määrät juuri rippikoulun käyneitä nuoria, jotka osallistuivat isoskoulutukseen ja laskivat näissä seurakunnissa isosten keski-ikä. (Porkka 2004, 31–39; Porkka 2008, 188.) Isosten keski-ikä oli vuonna 2009 16,3 vuotta (Porkka 2010, 79).

Isoskoulutuksen laajentuessa sekä osallistujamäärältään että pituudeltaan, siirtyi sen toteutuksen päävastuu seurakunnissa teologeilta nuorisotyönohjaajille. Kun nuorisotyönohjaajien työaika meni kasvavassa määrin isostoimintaan, jäi muuhun nuorisotyöhön entistä vähemmän aikaa, joka osaltaan vähensi nuorisotyötä. Monissa seurakunnissa muu rippikoulun jälkeinen nuorisotyö näivettyikin lähes olemattomiin. (Porkka 2004, 74–76.)

Kun nuorisotyö on pelkästään isoskoulutusta, on vaarana seurakuntanäkemyksen kaivautuminen ja seurakunnan nuorisotyöhön osallistujien joukon valikoituminen. Koulutuskeskeinen nuorisotyö suosii niitä nuoria, jotka menestyvät koulussa ja jaksavat istua koulutusilloissa vielä vapaa-aikanakin. Tähän ongelmaan kiinnitettiin huomiota jo Rippikoulun ryhmänjohtajan koulutuksen opas 1979:ssä ja useissa nuorisotyön vaikuttajien aikalaispuheenvuoroissa 1980-luvun alussa. Tuolloin nähtiin, että nuorisotyön laajapohjaisuudesta tinkiminen oli aiheuttanut sen, että nuorten aikuisten toiminta ei kehittynyt. Tämän puolestaan nähtiin vaikuttaneen koko kirkon maallikkotoiminnan heikkoutteen (Ryhmänjohtajankoulutuksen opas 1979, 15; Jääskeläinen 1980, 120; Elomaa 1980, 34–35; Porkka 2008, 188–189.)

Painavista puheenvuoroista huolimatta tilanne ei muuttunut vuosituhannen loppuvuosi-

na, päinvastoin. Koulutuksen suosion kasvu merkitsi monessa seurakunnassa isoskoulutuksen muuttumista kaksi-, kolme ja jopa nelivuotiseksi koulutukseksi, ja sen tuntimäärän kasvamista. (Porkka 2004, 74–76.) Monivuotisen isoskoulutuksen sisältö näytti toistavan yksivuotisen koulutuksen sisältöjä. Teologiset aiheet, kuten Pyhä Henki ja sakramentit sekä eettiset ja yhteiskunnalliset kysymykset kuten seksuaalisuus, monikulttuurisuus, maahanmuuttajat, kuolema, maailmanloppu ja lähetys näyttivät jäävän keskimäärin vähälle huomiolle myös toisen ja kolmannen vuoden isoskoulutuksissa. (Porkka 2004, 86–89.) Ensimmäisen vuoden isoskoulutuksen keskimääräinen pituus oli 56 tuntia ja toisen 49 tuntia. (Porkka 2005, 97–100).

1.2 Tutkimustehtävä

Porkan (2004) tutkimuksen jälkeen ei isostoiminnan kehitystä seurakunnissa ole tutkittu. Porkan tekeillä oleva väitöskirja ja siihen liittyvät jo julkaistut artikkelit selvittävät isosten motivaatiota, odotuksia, uskonnollisuutta sekä vertailevat isosten, rippikouluisten ja työntekijöiden rippikouluun liittyvää ajattelua (Porkka 2009; Porkka 2010; Porkka 2012).

Porkan (2004) mukaan isostoiminnan kehitys näytti noudattavan Everett M. Rogersin innovaatioiden diffuusioteoriaan pohjautuvaa hierarkkista mallia siten, että suurten kaupunkipaikkakuntien isostoiminta on ennakoanut sen kehitystä muissa seurakunnissa. Mikäli malli pitää paikkansa, isoskoulutuksen olisi pitänyt vuoden 2002 jälkeen pidentyä ja muuttua entistä monipuolisemmaksi. Sisällöllisesti tämä merkitsisi sitä, että nuorten henkistä ja hengellistä kasvua painottavan näkemyksen olisi pitänyt vahvistua ja työntekijöiden roolin muuttua entistä enemmän hengellisen ohjaajan ja matkakumppanin roolin suuntaan. Porkka kuitenkin oletti, että tämän kehityslinjan sijaan seurakuntien tilanne polarisoituisi, mikä merkitsisi sitä, että osa seurakunnista ei järjestä koulutusta lainkaan, mutta osassa koulutus muuttuu yhä laajemmaksi ja pidemmäksi. Tältä osin isostoiminnan kehitys ei siis noudattaisi hierarkkista diffuusiomallia. Tätä Porkka perustelee sillä, että isoskoulutusta järjestämättömien seurakuntien määrä on pysynyt muuttumattomana 1980-luvulta vuoteen 2002 saakka ja tästä syystä pienimmät seurakunnat eivät todennäköisesti tulevaisuudessakaan järjestä isoskoulutusta. (Porkka 2004, 120–121.)

Tämän tutkimuksen tehtävänä on:

1. tarkastella isostoiminnassa tapahtuneita muutoksia vuosina 2002–2011
2. arvioida tulosten pohjalta, noudattaako kehitys innovaatioiden hierarkkista diffuusioteoriaa vai säilyykö pienten seurakuntien kehitys omalla linjallaan Porkan oletuksen mukaisesti.

Koska hierarkkiseen innovaatioiden diffuusioteoriaan liittyy oletus siitä, että innovaatiot leviävät hierarkkisesti suurista asutuskeskuksista pieniin, tutkimuksessa vertaillaan isostoimintaa erikokoisissa seurakunnissa. Vertailua varten seurakunnat luokiteltiin pieniin (alle 3000 jäsenen), keskisuuriin (3000–8000 jäsenen) ja suuriin (yli 8000 jäsenen) seurakuntiin. Silloin, kun analyysissä on tarvittu useampiluokkaista jakoa, on seurakunnat jaettu kokonsa mukaisesti viiteen luokkaan (alle 4000, 4000–8000; 8001–12 000; 12 001–16 000 ja yli 16 000 jäsentä). Analyysissä tehtiin myös hiippakuntien ja rippikoulutyypin välistä vertailua, jotta muiden tekijöiden vaikutusta kehitykseen voitiin arvioida.

1.3 Tutkimusaineisto ja sen analysointi

Tämän tutkimuksen aineistona on käytetty Kirkon tutkimuskeskuksen seurakunnilta ja seurakuntayhtymiltä kirkon nelivuotiskertomusta varten keräämää B3-lomakeella (varhaisnuoriso-, nuoriso- ja rippikoulutyö) koottua tietoa vuosilta 2007 ja 2011. Perusaineiston lisäksi vuonna 2007 B3-lomakkeella koottiin isostoimintaan liittyvää tietoa, jota ei analysoitu yksityiskohtaisesti kirkon nelivuotiskertomuksessa ”Monikasvoinen kirkko – Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004–2007”. Lisäkysymykset perustuvat Jouko Porkan tutkimuksessa ”On kunnia olla isonen – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa” käytettyihin mittareihin, joilla haluttiin seurata isostoiminnan kehittymistä seurakunnissa. Osaa näistä mittareista käytettiin myös kirkon nelivuotiskertomuksen 2008–2011 B3-lomakkeessa. Näiden mittareiden osalta tässä tutkimuksessa voidaan seurata isostoiminnan kehittymistä seurakunnissa ja koko kirkossa vuodesta 2002 vuoteen 2011.

Vaikka vuonna 2002 koottuun erilliseen isokyselyyn vastasi ainoastaan 334 seurakuntaa 586:sta, katsottiin aineiston edustavan varsin hyvin koko kirkkoa (Porkka 2004, 25–30). Nelivuotiskertomuksissa käytettyihin kyselyihin ovat kaikki seurakunnat vastaan-

neet, sillä se tehdään kirkolliskokouksen toimeksiannosta. Vaikka aineistot ovat erilaisia, voidaan koottuja tietoja pitää suurten linjojen osalta vertailukelpoisina.

Vertailua tehtäessä on huomattava, että vuoden 2002 jälkeen kirkossa on tapahtunut suuria muutoksia. Seurakuntien määrä on vähentynyt seurakuntaliitosten vuoksi tarkastelujaksolla 137 seurakunnalla, sillä vuonna 2002 seurakuntia oli vielä 586 mutta vuonna 2011 enää 449. Vähennystä on tapahtunut erityisesti pienissä seurakunnissa, sillä niitä on yhdistetty muun muassa kuntaliitosten seurauksena. Samalla suurten seurakuntien osuus on kasvanut. (Haastettu kirkko 2012, 291–292.) Seurakuntien rakennemuutoksen lisäksi myös hiippakuntajako on muuttunut 2000-luvulla. Vuodesta 2004 lähtien hiippakuntia on ollut yhdeksän, kun Espoon hiippakunta erotettiin Helsingin hiippakunnasta. (Monikasvoinen kirkko 2008, 338.)

Tilastolliset analyysit suoritettiin SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 19.0 for Mac tilasto-ohjelmalla. Analyysissa käytettiin yleisimmin prosenttijakaumia, keskiarvoja ja -hajontaa. Muuttujien välisten yhteyksien tarkastelussa käytettiin ristiintaulukointia ja varianssianalyysia.

1.4 Innovaatioiden hierarkkinen diffuusio

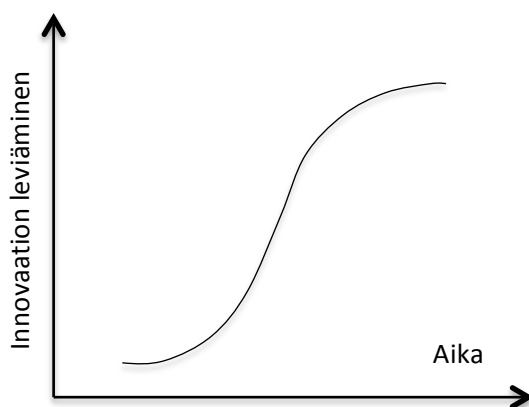
Tutkimuksen teoreettinen tausta perustuu alun perin Everett M. Rogersin innovaatioiden diffuusioteorian. Innovaatiolla voidaan tarkoittaa mitä tahansa asiaa, joka on sen omaksujalle uusi. Innovaatio voi siten olla yhtä lailla kulutustuote kuin elämäntapa. Tutkimuksen kohteina olevat innovaatiot ovat harvoin ns. perusinnovaatioita, joiden ideointi ja kehittäminen lähtevät alusta alkaen liikkeelle. Sen sijaan tutkittavat innovaatiot ovat usein parannettuja, tarkoittaen parannuksen koskevan esimerkiksi palveluksen tai tuotantotavan parantumista funktionaalisesti, määrällisesti tai laadullisesti. Innovaatiot liittyvät läheisesti sosiaaliseen muutokseen. (Kauppinen 1990, 41–43.) Isostutkimuksessa innovaatiolla viitataan isostoimintaan ja sen kehittymiseen (vrt. *parantumista*).

Diffuusioilla tarkoitetaan muutosta sosiaalisen järjestelmän toiminnoissa ja rakenteissa. Innovaatioiden leviämistä kuvaava diffuusiomalli soveltuu yleisesti kaikkien erilaisten innovaatioiden tutkimiseen. Lukuisille eri aloille soveltuvaa diffuusiot teoriaa sovelletaan varsin samalla tavalla alasta riippumatta. Esimerkiksi suomalaisessa kirkkososiologiassa on viitattu innovaatioteorian käyttökelpoisuuteen uusien toimintatapojen tai liikkeiden levinneisyyttä tutkittaessa. Markku Heikkilä päätyy tutkimuksensa tuloksena to-

teamaan, että uskonnolliset yhdistykset levisivät Suomessa hierarkkista diffuusiomallia seuraten. (Kauppinen 1990, 40–41.) Tulokset ovat samansuuntaiset myös kansanlähe-tyksen alueellista leviämistä tutkineen Juha Kauppisen (1990) väitöskirjassa.

1900-luvun alun eurooppalaiseen sosiologiaan ja antropologiaan perustuva diffuusio-teoria tarkastelee innovaatioidiffuusiota ilmiönä ja pohtii syitä, miksi osa innovaatioista onnistuu lyömään itsensä läpi ja osa ei. Rogersin teorian mukaan idean tai innovaation omaksujat voidaan kategorisoida viiteen asenneryhmään:¹⁾ Innovaattorit (*Innovators*) 2,5 % kaikista omaksujista, ²⁾ Varhaiset omaksujat (*Early Adopters*) 13,5 %, ³⁾ Varhaisenemmistö (*Early Majority*) 34 %, ⁴⁾ Myöhäiset omaksujat (*Late Majority*) 34 % ja ⁵⁾ Vastahakoiset (*Laggards*) 16 %. Kun innovaation etenemistä tarkastellaan aikajanalla, muodostavat omaksujat kellomaisen käyrän. Oleellista on, että diffuusio tapahtuu aina tässä samassa järjestyksessä. (Kalliokulju & Parviainen 2006.)

Jos innovaatioidiffuusion näkökulmaksi otetaan aikajanan sijaan innovaation kumulatiivinen leviäminen yhteiskunnassa tai yhteisössä, muodostuu kuvaajasta S:n muotoinen. Mallin mukaan uuden idean etenemistä määrittää ¹⁾ *nopeus*; kuinka nopeasti omaksu-minen yhteiskunnassa tapahtuu sekä ²⁾ *määrä*; kuinka paljon käyttäjiä tai kannattajia idea saa (kuva 1). (Kalliokulju & Parviainen 2006.)

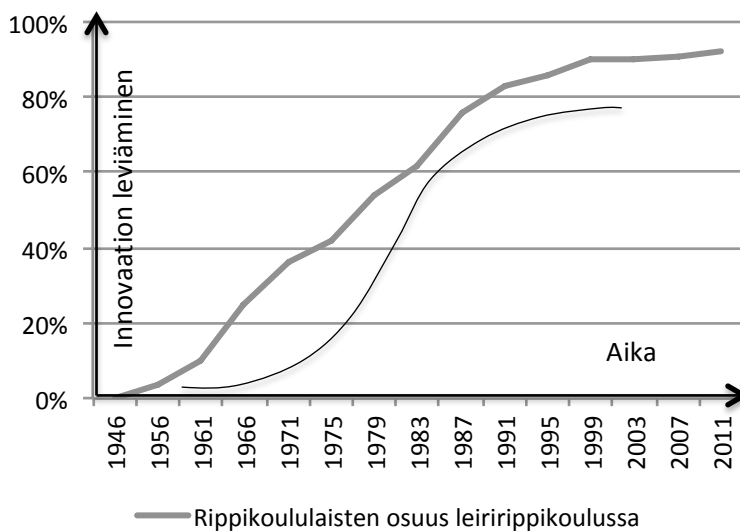
Kuva 1. Innovaatioidiffuusion S-käyrä. (Kalliokulju & Parviainen 2006.)

Innovaatioiden voidaan katsoa leviävän vain sikäli, kuin sen omaksumisen katsotaan poistavan tai täyttävän aiempia ratkaisuja paremmin jonkin tiedostetun puutteen. Näin tulkittuna tarpeelle omaksua innovaatio voidaan rinnakkaisena käsitteenä käyttää motivaatiota. (Kauppinen 1990, 50.)

Talousmaantieteessä käytetään innovaatioiden diffuusiosta käsitettä alueellinen diffuusio (*spatial diffusion*), jolla tarkoitetaan innovaatioiden omaksumista alueellisena prosessina. Yksi alueellisen leviämisen malli on hierarkkinen diffuusio, joka viittaa siihen, että innovaatiot omaksutaan aluksi suurissa keskuksissa, joista ne leviävät hierarkkisesti pienempiin aluekeskuksiin. (Esim. Konttinen 2008; Kauppinen 1990.) Juha Kauppinen (1990) on todennut hierarkkisen innovaatioiden leviämistavan olevan tyypillinen niin kirkossa, kuin muussakin yhteiskunnassa.

Kun tavoitteena on tutkia isostoiminnan kehitystä ja toiminnan leviämistä Suomen seurakunnissa, näyttää innovaatioiden hierarkkinen diffuusio teoria soveltuvan hyvin tarkastelun pohjaksi. Monet uudet toimintamallit näyttävät leviävän hierarkkisesti suurista kaupungeista ja seurakunnista pienempiin. Toiminnan muutokset ja uudistukset näkyvät ensin suurissa seurakunnissa, jotka näyttävät suunnan muille seurakunnille. Voidaan siis puhua parannelluista innovaatioista ja niiden diffuusiosta. Historiaa tarkastelemalla voidaan teorian pohjalta yrittää ennustaa, mihin suuntaan kehitys jatkaa kulkuaan. Väliin tulevia muuttujia on kuitenkin vaikea ennakoida. Toisekseen hierarkkinen diffuusio teoria tarjoaa yhden näkökulman toiminnan leviämiseen, eikä yksin pysty selittämään koko ilmiötä.

Rippikoulutyön ja isostoiminnan tilastot näyttävät tukevan oletusta siitä, että niiden leviäminen on tapahtunut innovaatioidiffuusion S-käyrän mukaisesti. Kuten edellä on todettu, leiririppikoulun suosio saavutti nykyisen tasonsa jo vuonna 1999. Kuviossa 2 kehityslinjaa tarkastellaan leirimuotoisen rippikoulutoiminnan syntyajoista lähtien. Leiririppikoulu innovaationa alkoi kehittyä sotien jälkeen uudelleen vuonna 1947, mutta yleistyi vasta 1960-luvulla (tarkemmin ks. Porkka 2006). Kuvio osoittaa, että leiririppikoulujen yleistymisen noudattaa varsin hyvin innovaatioidiffuusion s-käyrää.

KUVIO 2. Kuinka moni suoritti rippikoulun leiririppikoulussa (%)?
(Porkka 2006; Kirkon toimintatilastot 2011)

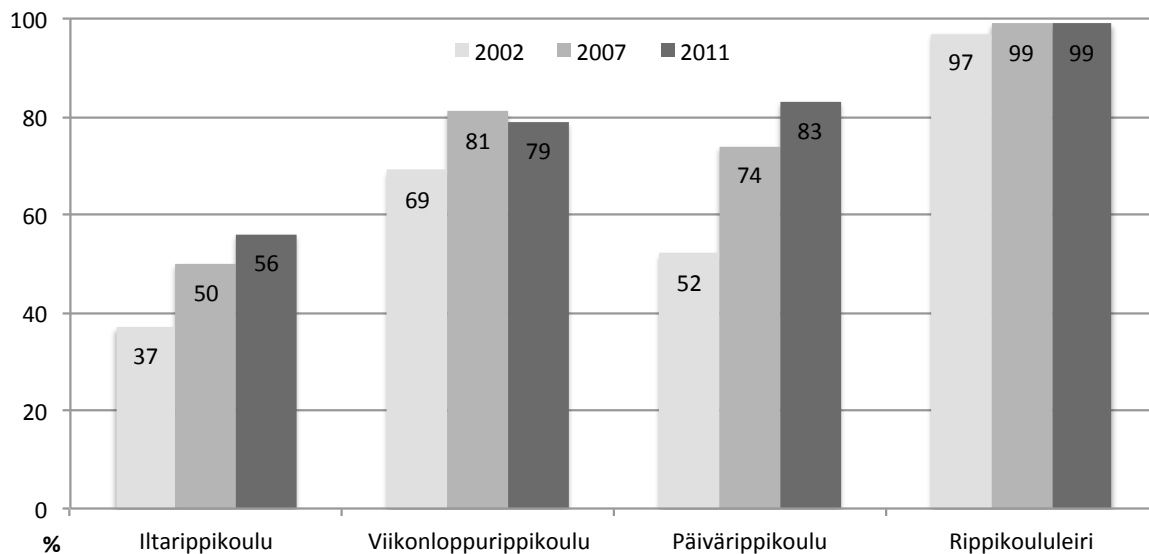
Tutkimuksen kohteena olevat innovaatiot ovat usein *parannettuja*, tarkoittaen parannuksen koskevan esimerkiksi palveluksen tai tuotantotavan parantumista funktionaalisesti, määrällisesti tai laadullisesti. (Kauppinen 1990, 42.) Isostoiminta voidaan katsoa tämän kaltaiseksi parannetuksi innovaatioksi, jolla tarkoitetaan isostoiminnan määrällistä *parantumista*.

2 ISOSTOIMINNAN KEHITYS VUOSINA 2002–2011

2.1 Isokset eri rippikoulutyypeissä

Isokset ovat olleet mukana leiririppikouluissa niiden alusta lähtien (Porkka 2006, 37–38). Sen sijaan muissa rippikoulutyypeissä isokset ovat olleet harvinaisia. Jonkin verran isosia oli mukana jo 1970-luvun päivä- ja iltarippikouluissa, mutta vielä vuosina 1982 ja 1989 isosia oli vain 10 prosentissa muista rippikoulutyypeistä (Heino 1983, 26; Seppälä 1992, 93). 1990-luvun aikana isokset tulivat yleisemmiksi muissakin rippikoulutyypeissä (Porkka 2004, 32).

Kuviosta 3 ilmenee, että isosten yleistyminen leiririppikoulujen lisäksi muissa rippikoulutyypeissä on jatkunut 2000-luvulla. Niissä seurakunnissa, joissa järjestettiin viikonloppurippikoulu vuonna 2011, oli isokset mukana neljässä seurakunnassa viidestä (79 %). Täysin ilman isosia viikonloppurippikoulun toteutti siis viidesosa seurakunnista, kun vuonna 2002 näitä seurakuntia oli vielä kolmannes. Iltarippikouluissa isokset olivat mukana vuonna 2002 runsaassa kolmasosassa (37 %) seurakunnista, viisi vuotta myöhemmin jo joka toisessa (50 %) ja vuonna 2011 selvästi yli puolessa seurakunnista (56 %). Päivärippikouluissa isosten yleistyminen oli vielä ilta- ja viikonloppurippikouluja voimakkaampaa, sillä vuonna 2002 isokset olivat mukana päivärippikoulussa vain joka toisessa seurakunnassa (52 %), mutta viisi vuotta myöhemmin kolmessa seurakunnassa neljästä (74 %). Vuonna 2011 isokset olivat mukana päivärippikoulussa jo useammassa, kuin neljässä seurakunnassa viidestä (83 %).

KUVIO 3. Isosten yleisyys eri rippikoulutyypeissä.
(2002 N=303, 2007 N=498, 2011 N=444)

Hiippakunnittain tarkasteltaessa analyysi osoitti, että isosten osallistuminen eri rippikoulutyypeihin oli yleistynyt koko kirkossa, eikä hiippakuntien välillä ollut merkittäviä eroja. Tilanne on muuttunut väitellen, sillä Helsingin hiippakunnan seurakunnissa isokset olivat jo vuonna 1989 yleistymässä leiririppikoulujen lisäksi muissakin rippikoulutyypeissä (Seppälä 1992.) 2000-luvulle tultaessa erot olivat jo osin tasoittuneet suomenkielisten hiippakuntien välillä, mutta Porvoon hiippakunta erosi muista (Porkka 2004, 32). Vuoden 2007 aineistossa isokset olivat yleistyneet myös Porvoon hiippakunnan seurakunnissa niin, että hiippakuntien välisessä vertailussa ainoastaan päivärippikoulun kohdalla ero muihin hiippakuntiin oli tilastollisesti merkitsevä ($N=225$, $F=7,29^{***}$, $df=8,224$). Porvoon hiippakunnan seurakunnissa isokset olivat mukana päivärippikoulun toteuttamisessa selvästi vähemmän kuin muissa hiippakunnissa.

Taulukosta 2 ilmenee, että isokset yleistyvät kaikissa rippikoulutyypeissä seurakunnan koon kasvaessa. Tämä tukee aiempia tutkimustuloksia niin 2000-luvun alusta, kuin jo 1980-luvulta (Porkka 2004, 32–33; Seppälä 1992, 95–96; Heino 1983, 27). Kaikissa rippikoulutyypeissä isokset ovat selvästi yleisempiä suurissa, yli 8000 jäsenen seurakunnissa kuin pienissä, alle 3000 jäsenen seurakunnissa. Vuonna 2007 erot suurten ja pienten seurakuntien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä kaikissa muissa, paitsi leiririppikoulun kohdalla. (Iltarippikoulu $F=6,67^{**}$, $df=2,114$, viikonloppurippikoulu $F=5,23^{**}$, $df=2,117$, päivärippikoulu $F=21,54^{***}$, $df=2,224$.) Vuonna 2011 erot iltarippikoulussa

ovat tasoittuneet, mutta ovat muissa rippikouluissa edelleen tilastollisesti merkitseviä. Suurin ero pienten ja suurten seurakuntien välillä on tilastollisesti päivärippikoulussa, samoin kuin vuonna 2007. (Päivärippikoulu $F=21,60^{***}$, $df=2,218$, viikonloppurippikoulu $F=6.93^{**}$, $df=2,100$, leirippikoulu $F=5,51^{**}$, $df=2,438$.)

Huomionarvoista on isosten yleistyminen iltarippikoulussa sekä pienissä että keskiuurissa seurakunnissa. Alle 3000 jäsenen seurakunnissa isosten osallistuminen iltarippikouluun on kasvanut vajaassa kymmenessä vuodessa kolmanneksesta liki puoleen. Keskiuurissa (3000–7999 jäsentä) seurakunnissa osuus on noussut kolmanneksesta selvästi yli puoleen. Kaikista suurin kasvu on tapahtunut isosten osallistumisessa päivärippikouluun pienissä, alle 3000 jäsenen seurakunnissa. Vielä vuonna 2002 niissä pienissä seurakunnissa, joissa järjestettiin päivärippikouluja, olivat isokset mukana vain 8 prosentissa seurakunnista. Vuonna 2011 pienissäkin seurakunnissa isokset osallistuivat päivärippikouluun jo kahdessa seurakunnassa kolmesta.

TAULUKKO 2. Isosten yleisyys eri rippikoulutyypeissä seurakunnan jäsenmäärän mukaan vuosina 2002, 2007 ja 2011.

Alle 3000 jäsentä	2002	2007	2011	
Iltarippikoulu	27%	29%	43%	
Viikonloppurippikoulu	52%	67%	64%	
Päivärippikoulu	8%	41%	63%	
Leiririppikoulu	91%	97%	97%	
3000-7999 jäsentä	2002	2007	2011	
Iltarippikoulu	28%	48%	57%	
Viikonloppurippikoulu	76%	85%	82%	
Päivärippikoulu	52%	77%	72%	
Leiririppikoulu	100%	100%	100%	
Yi 8000 jäsentä	2002	2007	2011	
Iltarippikoulu	44%	63%	61%	
Viikonloppurippikoulu	77%	94%	91%	
Päivärippikoulu	74%	85%	93%	
Leiririppikoulu	100%	99%	100%	
	N	306	495	439

Tulos vahvistaa oletusta siitä, että isostoiminnan kehitys noudattaa innovaatioiden diffuusioteorian hierarkkista mallia: isostoiminta on yleistynyt ensin suurissa seurakunnissa ja levinnyt myöhemmin pienempiin seurakuntiin. Leirimuotoisessa rippikoulussa

isokset yleistyivät myös ensin suurehkoissa seurakunnissa, nyt käytäntö on vakiintunut lähes kaikissa seurakunnissa. Sama kehitys on nähtävissä myös muissa rippikoulutyypeissä. Porkan oletus siitä, että pienissä seurakunnissa isostoiminta ei kehittyisi diffuusioteorian hierarkkisen mallin mukaisesti, ei saa tuloksesta vahvistusta.

2.2 Onko isosia liikaa vai liian vähän?

Taulukosta 3 ilmenee, että isospulasta kärsivät seurakunnat ovat nykyään yhä harvinaisempia. Isospulasta kärsivät vuonna 2002 erityisesti pienet seurakunnat, joista neljäsosalla ei ollut riittävästi isosia. Vuoteen 2007 tultaessa isosia oli liian vähän enää joka kymmenennessä pienessä seurakunnassa, mutta vuonna 2011 jälleen joka kuudennessa (16 %).

Vaikka osa pienistä seurakunnista kärsii isospuolasta, oli isosista ylitarjontaa vuonna 2011 joka kolmannessa (31 %) pienessä seurakunnassa. Isosia on ollut runsaasti myös keskisuurissa seurakunnissa, mutta viimeisten vuosien aikana näyttää tapahtuneen muutos huonompaan suuntaan, sillä vuoden 2011 kyselyn mukaan lähes kymmenesosassa (8 %) seurakunnista isosia ei ole ollut riittävästi.

Suurista seurakunnista kuudella kymmenestä (62 %) oli isoseksi halukkaita vuonna 2002 enemmän kuin paikkoja, mutta vuoteen 2011 mennessä näiden seurakuntien osuus oli vähentynyt alle puoleen (46 %). Myös keskisuurten seurakuntien osuus, joissa isosia on enemmän kuin isosten paikkoja, väheni vuoden 2002 noin puolesta (48 %) vuoden 2011 runsaaseen kolmasosaan (36 %).

Joissain suurissa seurakunnissa on tehty linjaus, jonka mukaan kaikki koulutuksen käyneet ja isoseksi halukkaat pääsevät isoseksi. Tutkimusaineisto osoittaa, että tällaisia seurakuntia ovat esimerkiksi Malmi ja Seinäjoki. Seinäjoella päätöksen on tehnyt kirkkoneuvosto (Kinnunen 2012). ja Malmilla periaate on kirjattu Isostoiminta Malmin seurakunnassa -asiakirjaan. (Laurila 2012.)

TAULUKKO 3. Isosten riittävyys erikokoisissa seurakunnissa vuosina 2002 (N=306), 2007 (N=494) ja 2011 (N=440).

Alle 3000 jäsentä	2002	2007	2011
Isosia ei ole riittävästi	26%	12%	16%
Isosia on sopivasti	52%	66%	53%
Kaikki eivät mahdu isosiksi	22%	22%	31%
N	88	152	126
3000-7999 jäsentä	2002	2007	2011
Isosia ei ole riittävästi	3%	3%	8%
Isosia on sopivasti	49%	54%	56%
Kaikki eivät mahdu isosiksi	48%	43%	36%
N	110	166	140
Yli 8000 jäsentä	2002	2007	2011
Isosia ei ole riittävästi	1%	3%	2%
Isosia on sopivasti	37%	44%	52%
Kaikki eivät mahdu isosiksi	62%	53%	46%
N	108	176	174

Isosten ja rippikoululaisten määrää yhtä rippikoulua kohti voidaan tarkastella kirkon rippikoulutilastojen pohjalta. Vuonna 2011 rippikoululaisia oli keskimäärin 22,5 ja isosia 6,5 yhtä ryhmää kohti. Isosten määrä rippikoulua kohti näyttää vakiintuneen 2000-luvulla, määrät olivat samat sekä vuosina 2002 että 2007. Rippikoululaisten määrä on hieman vaihdellut, vuonna 2007 rippikoululaisia oli 24,3 ja vuonna 2002 keskimäärin 23,1 ryhmää kohti. Rippikoululaisten määrä jää jopa hieman alle RKS 2001 linjauksesta, jossa rajataan rippikoulun enimmäisryhmäkooksi 25 rippikoululaista. Yhtä isosta kohti on kaikkina tarkasteluvuosina ollut alle neljä rippikoululaista⁶. Keskimäärin vuonna 2007 isosia oli 6,1 jokaista rippikouluryhmää kohti (keskihajonta 2,41). Vähimmillään isosia oli yksi ja enimmillään 22 ryhmässä.

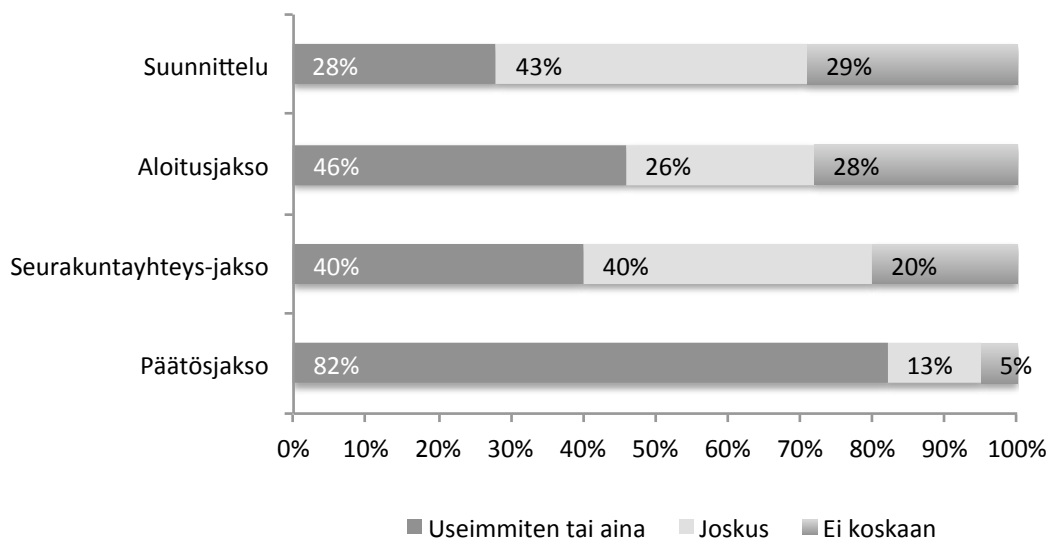
⁶ Isosten määrä on laskettu seurakuntien ilmoittamasta isosena toimineiden yhteismäärästä, mikä saattaa sisältää myös esimerkiksi varhaisnuorten leireillä isosena toimineita. Rippikoulujen määrä tarkoittaa kaikkia rippikouluja yhteensä, ei vain leiririppikouluja. Vuoden 2002 luvut pitävät sisällään vain leirimuotoiset rippikoulut. Vuoden 2007 aineistossa seurakunnat olivat myös vastanneet kysymykseen "kuinka monta isosta seurakunnassanne toimii keskimäärin yhdessä rippikoulun opetusryhmässä". Tämän voidaan olettaa sisältävän myös päivä-, ilta- ja viikonloppurippikoulut.

2.3 Isokset rippikoulun eri vaiheissa

Rippikoulu jakaantuu sekä sisällöllisesti että ajallisesti neljään eri vaiheeseen: aloitusjaksoon, perusjaksoon, päätösjaksoon sekä seurakuntayhteysjaksoon (RKS 2001).

Rippikoulun aloitusjaksolla rakennetaan ryhmän ilmapiiriä ja vuorovaikutusta. Jakson tavoitteena on, että nuori tuntee kuuluvansa ryhmään ja suuntautuu yhteiseen oppimiseen ja rippikoulutyöskentelyyn. Rippikoululaisten, työntekijöiden ja isosten tutustumiseen olisi varattava riittävästi aikaa. Seurakuntayhteysjakson tavoitteena on, että nuori tuntee seurakunnan ja kirkon toimintaa ja elää seurakuntayhteydessä. (RKS 2001, 22-28.) Käytännöt jakson toteuttamisesta vaihtelevat suuresti. Joissain seurakunnissa rippikoululaiset osallistuvat ennen leirijaksoa itsenäisesti esimerkiksi jumalanpalveluksiin, joissain tutustuminen toteutetaan ryhmänä. Käyntejä voi olla ennen leirijaksoa tai sen jälkeen. Myös isosten osallistumisessa on eri käytäntöjä.

Edellä on tarkasteltu isosten osallistumista eri rippikoulutyypeissä, mikä käytännössä tarkoittaa osallistumista perus- eli intensiivijaksolle. Vuoden 2007 tutkimusaineistosta selvitettiin myös isosten osallistumista rippikoulun eri vaiheisiin. Tulokset ilmenevät kuvioista 4.

KUVIO 4. Isosten osallistuminen rippikoulun eri vaiheisiin vuonna 2007 (N=488).

Analyysissa havaittiin, että isokset osallistuivat rippikoulun suunnitteluun useimmiten tai aina vain 28 prosentissa seurakuntia ja joskus 43 prosentissa seurakuntia, mutta lähes kolmasosassa seurakuntia isokset eivät osallistuneet koskaan rippikoulun suunnitteluun (29 %). Tulos viittaa siihen, että isosten osallistuminen suunnitteluun on tullut yleisemmäksi, sillä vuonna 2002 isokset olivat mukana rippikoulun suunnittelussa vain joka toisessa seurakunnassa (54 %) (Porkka 2004, 57–59).

Todennäköisimmin isokset osallistuivat rippikoulun suunnitteluun Helsingin hiippakunnan seurakunnassa (87 %), kaupungeissa (73 %) ja yli 8000 jäsenen seurakunnassa (78 %). Pienissä ja keskisuurissa seurakunnassa isokset olivat mukana suunnittelussa kahdessa seurakunnassa kolmesta (pienissä seurakunnassa 66 % ja keskisuurissa 69 %). Hiippakuntien välisessä vertailussa isosten osallistuminen rippikoulun suunnitteluun näytti olevan harvinaisinta Turun (68 %), Mikkelin (66 %) ja Oulun (65 %) hiippakuntien seurakunnassa.⁷

Isokset osallistuivat rippikoulun aloitusjaksolle aina lähes joka toisessa (46 %) ja joskus neljäsosassa (26 %), mutta runsaassa neljäsosassa (28 %) seurakuntia eivät koskaan. Tilanne oli varsin samanlainen kaupunki- ja maaseutuseurakunnissa. Tässäkin isosten osallistuminen on tullut aiempaa yleisemmäksi, sillä vuonna 2002 isokset osallistuivat rippikoulun suunnitteluun vain joka toisessa seurakunnassa (49 %) (Porkka 2004, 57). Erot hiippakuntien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä (F 4,65***, df 8,485). Yleisimmin isokset olivat mukana rippikoulun aloitusjaksolla Helsingin hiippakunnan seurakunnassa (aina 71 % ja joskus 21 % seurakunnista) ja harvimminkin Porvoon hiippakunnan seurakunnassa, jossa puolessa seurakunnista isokset eivät osallistuneet koskaan aloitusjaksolle.

Kahdeksassa seurakunnassa kymmenestä isokset osallistuivat rippikoulun seurakuntayhteysjaksolla joko aina tai useimmiten (40 %) tai joskus (40 %). Joka viidennessä seurakunnassa isokset eivät osallistuneet tähän jaksoon koskaan. Tulos on yllättävä, sillä vuonna 2002 vain 11 prosentissa seurakuntia isokset eivät osallistuneet lainkaan seurakuntayhteysjaksolle (Porkka 2004, 58).

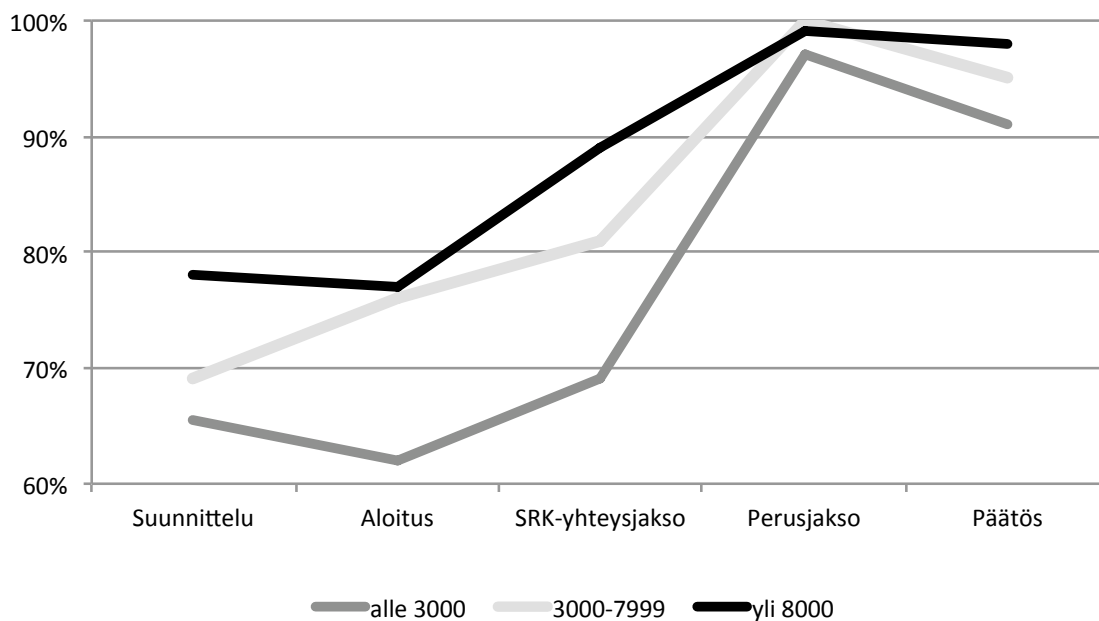
Seurakunnan koko selittää ainakin osittain seurakuntayhteysjaksolle osallistumista. Suurissa seurakunnissa isokset osallistuivat seurakuntajaksolle aina tai joskus yhdeksässä kymmenestä seurakunnasta (89 %), mutta pienissä seurakunnissa vain joka

⁷ Osuudet laskettu yhdistämällä vastaukset ”kyllä, useimmiten tai aina” sekä ”kyllä, joskus”.

kolmannessa (31 %) aina tai useimmiten, 38 prosentissa joskus ja joka kolmannessa (31 %) ei koskaan. Kaupunkiseurakunnissa seurakuntayhteyskokonaisuuteen osallistuminen on hieman yleisempää kuin maaseudulla. Tulokset eivät kuitenkaan selitä sitä, miksi niiden seurakuntien määrä on lisääntynyt, jossa isokset eivät osallistu koskaan seurakuntayhteysjaksolle.

Rippikoulun päätösjaksolle isokset osallistuivat useimmiten tai aina kahdeksassa seurakunnassa kymmenestä (82 %) ja joskus runsaassa kymmenesosassa seurakuntia (13 %). Ainoastaan viidessä prosentissa seurakunnista isokset eivät osallistuneet päätösjaksoon koskaan. Nämä seurakunnat olivat yleisimmin pieniä alle 3000 jäsenen seurakuntia, sillä suurista seurakunnista vain kahdessa prosentissa isokset eivät osallistuneet koskaan päätösjaksoon.

Koska seurakunnan koko näyttää olevan läheisessä yhteydessä siihen, missä vaiheessa isokset tulevat mukaan rippikouluun, tarkastellaan kuviossa 5 tätä tarkemmin.

KUVIO 5. Isosten osallistuminen rippikoulun eri vaiheisiin erikokoisissa seurakunnissa vuonna 2007 (N=488). Vastausvaihtoehdot "aina" ja "joskus" on laskettu kuviossa yhteen.

Kuviosta 5 ilmenee, että vuonna 2007 pienten seurakuntien isokset osallistuivat perus- eli intensiivijaksoa lukuun ottamatta harvemmin kaikkiin rippikoulun vaiheisiin kuin keski- ja suurten seurakuntien. Keski- ja suurten seurakuntien isokset osallistuivat isojen

seurakuntien isosia harvemmin rippikoulun suunnitteluun ja seurakuntayhteysjaksolle.

Erilaisia käytäntöjä voidaan selittää sillä, missä vaiheessa rippikouluprosessia isokset on valittu. Mikäli isosvalintoja ei oltu tehty prosessin käynnistyessä, eivät nämä voineet olla mukana rippikoulun suunnittelussa sen enempää sen aloitusjaksollakaan. Tämä puolestaan on yhteydessä isoskoulutuksen pituuteen. Seurakunnissa, joissa isoskoulutus kestää yhden lukuvuoden, on koulutus vielä kesken silloin kun rippikouluryhmät käynnistävät toimintaansa. Nämä ovat valtaosin pieniä tai keskisuuria seurakuntia. Mikäli isoskoulutus on puolen vuoden tai puolentoista vuoden mittainen, koulutusjakso päättyy samoihin aikoihin, kun rippikouluryhmät käynnistyvät. Tämä mahdollistaa isosten mukaan ottamisen jo suunnitteluvaiheessa.

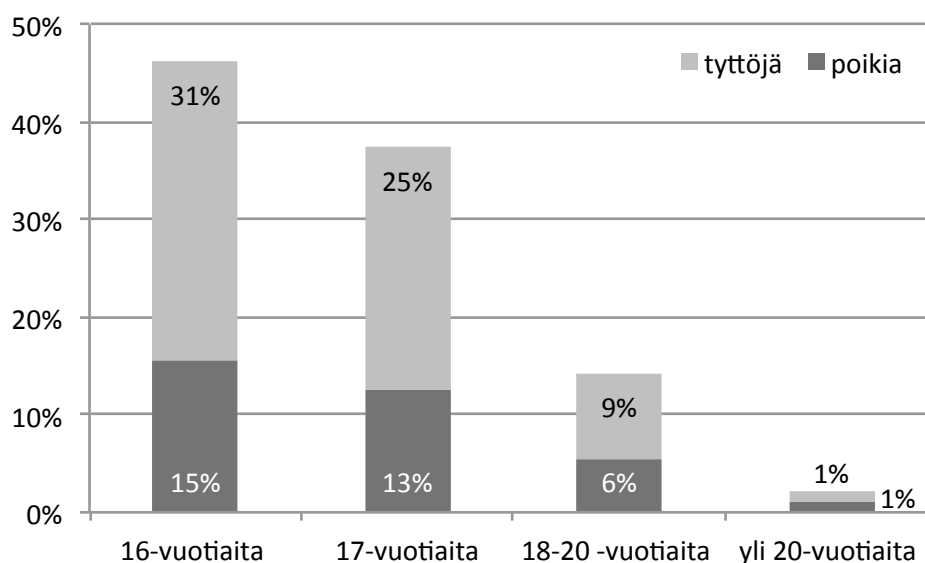
Vuoden 2002 aineiston analyysi paljasti isosten valinnan ajankohdan lisäksi myös periaatteellisia syitäkin siihen, että isosia ei otettu mukaan suunnitteluun. Syiksi nimettiin mm. se, että isosten mukaan ottaminen suunnitteluun oli liian hankalaa, siihen ei ollut tarvetta tai että isosilla ei ollut tarvittavaa taitoa. Tärkeä syy oli myös työkiireet, sillä isosten mukaan ottaminen vaati merkittävästi enemmän aikaa kuin työntekijävoimin suunnitteleminen. (Porkka 2004, 57.)

RKS 2001 painottaa sitä, että isokset ovat osa rippikoulun aloitusjaksoa, jonka tavoitteena on tutustuminen, vuorovaikutuksen rakentaminen ja ryhmäytyminen. Isokset kehoitetaan ottamaan mukaan myös rippikoulun suunnitteluun mahdollisuuksien mukaan. Tämä näyttää toteutuvan keskimäärin enemmän suurissa, kuin pienissä seurakunnissa, joihin opetussuunnitelman mukainen malli rippikoulusta on muiltakin osin levinnyt hitaammin. Tätä tukee se havainto, että RKS 2001:ssä edellytetty Rippikoulutyön paikallissuunnitelma (RPS) on laadittu selvästi useammin suurissa, kuin pienissä seurakunnissa. Suurista seurakunnista 84 prosentissa paikallissuunnitelma on tehty tai tekeillä, kun pienistä seurakunnista vastaava osuus on 63 prosenttia.

Tutkimustulokset, joissa tarkastellaan isosten osallistumista rippikoulun eri vaiheisiin, tukevat innovaatioiden diffuusion hierarkkista mallia. Isot seurakunnat ja Helsingin hiippakunta ovat ottaneet nopeammin käyttöön RKS 2001 suositukset niin Rippikoulun paikallissuunnitelmista kuin isosten osallistumisesta rippikoulun suunnitteluun ja aloitusjaksolle. Hitaimmin muutos on toteutunut pienissä seurakunnissa ja Porvoon hiippakunnassa.

2.4 Isosten ikä- ja sukupuolijakauma

Suurin osa isosista, lähes puolet, on 16-vuotiaita, edellisen vuoden rippikoululaisia. 17-vuotiaita on yli kolmannes ja 18–20 -vuotiaita joka kuudes isosista. Yli 20-vuotiaita on isosista vain 2 prosenttia. Todellisuudessa vanhempien isosten määrä saattaa olla suurempi, koska he voivat olla mukana rippikoulussa apuohjaajan, ohjaavan isosen tms. nimikkeellä. Vuoden 2011 rippikouluissa toimineiden isosten ikä- ja sukupuolijakauma ilmenee kuviosta 6.

KUVIO 6. Isosten ikä- ja sukupuolijakauma vuoden 2011 rippikouluissa (N=383)

Sekä ikä-, että sukupuolijakauma oli lähes identtinen vuosina 2007 ja 2011. Pienissä seurakunnissa 16-vuotiaiden isosten osuus oli suurempi, kun muissa seurakunnissa. Tulos on yhteneväinen vuoden 2002 tutkimuksen kanssa (Porkka 2004, 36).

Tyttöjen osuus kaikissa alle 20-vuotiaiden ikäluokissa on noin kaksi kolmasosaa isosista. Suhdeluku on pysynyt ennallaan vuodesta 2002, jolloin isostoimintaan osallistuvista oli 70 prosenttia tyttöjä (Porkka 2004, 39). Poikien osuus kasvaa vanhemmissa ikäluokissa, sillä vuonna 2011 yli 20-vuotiasta isosista tyttöjä ja poikia oli suurin piirtein saman verran.

Nuorista aikuisista puhutaan kirkossa runsaasti. Harvoin on kuitenkaan kiinnitetty huomiota siihen, että isostoiminnassa on nuoria aikuisia mukana huomattavan paljon. Vuonna 2011 isostoimintaan osallistui 18 vuotta täyttäneitä nuoria yli 2500, joista run-

sas 300 oli jo yli 20-vuotiaita. Samana vuonna erityiseen nuorten aikuisten toimintaan (18–29 -vuotiaille tarkoitettu ryhmätoiminta) osallistui yhteensä 3800 henkilöä (Haastettu kirkko 2012, 165).

2.5 Isospalkkiot

Taulukosta 4 ilmenee, että suurimmassa osassa seurakunnista isosille maksetaan edelleen palkkioon isosena toimimisesta, vaikka seurakuntien ja hiippakuntien käytännöt eroavatkin merkittävästi. Keskimäärin vuonna 2011 isosille maksettiin palkkiota 12.80 euroa päivässä, mikä oli 52 senttiä enemmän kuin vuonna 2002 (Porkka 2004, 52). Isospalkkion maksaminen oli kuitenkin hieman harvinaisempaa vuonna 2011 kuin vuonna 2002. Isospalkkion maksamisessa kehitys ei kuitenkaan ole ollut johdonmukaista, sillä muutosta on tapahtunut molempiin suuntiin: Turun ja Tampereen hiippakuntien seurakunnissa isospalkkioita maksettiin selvästi harvemmin mutta Lapuan hiippakunnassa taas useammin vuonna 2011 kuin vuonna 2002, Mikkelin hiippakunnassa palkkioiden maksamisesta näyttää tulleen vakiintunut käytäntö kaikissa seurakunnissa.

Helsingin hiippakunnan kehityksen arvioimista hankaloittaa se, että hiippakunta jaettiin vuonna 2004. Mikäli Espoon ja Helsingin hiippakuntien seurakunnat lasketaan yhteen, isospalkkion maksamisessa ei näytä tapahtuneen muutosta vuodesta 2002 vuoteen 2011.

TAULUKKO 4. Isospalkkioiden maksaminen hiippakunnittain.

Palkkioiden maksaminen	2002	2007	2011
Turku	87%	75%	65%
Tampere	85%	73%	70%
Oulu	95%	92%	95%
Mikkeli	97%	100%	100%
Porvoo	83%	89%	85%
Kuopio	100%	100%	98%
Lapua	92%	92%	98%
Helsinki	63%	41%	49%
Espoo	-	86%	83%
Yhteensä	89%	85%	84%
N	228	494	437

Taulukossa 5 tarkastellaan päiväkohtaisia isospalkkioita hiippakunnittain. Pienimmät päiväkohtaiset palkkiot maksetaan Tampereen hiippakunnassa, jossa palkkiot ovat myös laskeneet rajuihin vuodesta 2002 vuoteen 2011. Suurimmat palkkiot maksettiin Porvoon hiippakunnassa, sekä Helsingin hiippakunnan niissä seurakunnissa, joissa isosille ylipäätään maksetaan palkkioita. Näissä isosille maksettiin keskimäärin yli 17 euroa päivältä.

Kaikissa hiippakunnissa päiväkohtaiset isospalkkiot olivat keskimäärin pienentyneet vuodesta 2007, ainoana poikkeuksena Helsingin hiippakunta. Mikäli Helsingin ja Espoon hiippakunnat lasketaan yhteen, havaitaan, että niissä maksettiin isospalkkiota vuonna 2007 keskimäärin 12.90 euroa päivässä ja vuonna 2011 13.20 euroa päivässä.

TAULUKKO 5. Päiväkohtaiset isospalkkiot hiippakunnittain tarkasteltuna vuosina 2002, 2007 ja 2011. (Luvuissa ei ole mukana ne seurakunnat, jotka eivät maksa palkkioita tai maksavat leirikohtaiset palkkiot.)

Palkkio euroa päivässä	2002	2007	2011
Turku	11.32	13.00	12.38
Tampere	15.62	12.14	8.48
Oulu	14.17	15.21	11.14
Mikkeli	12.48	14.59	13.00
Porvoo	15.82	17.66	17.46
Kuopio	14.90	14.09	13.12
Lapua	12.00	13.85	13.54
Helsinki	11.44	13.00	17.20
Espoo	-	12.88	10.29
Yhteensä	13.72	14.34	12.83
N	228	269	209

Osa seurakunnista maksaa isosille rippikoulukohtaisen palkkion. Kokonaispalkkion vertailua vaikeuttavat erilaiset maksuperusteet ja laskentatavat. Keskimäärin vuonna 2011 rippikoulukohtainen palkkio oli 84 euroa. Palkkio on laskenut vuodesta 2007, jolloin rippikoulukohtainen palkkio oli keskimääräinen 100 euroa.

Vuodesta 2007 muutama seurakunta on luopunut palkkioista. Vuonna 2011 kaiken kaikkiaan 82 seurakuntaa ei maksanut ollenkaan isospalkkioita. Näistä 16 oli helsinkiläisiä seurakuntia. Isospalkkioiden maksamisen tai maksamattomuuden taustalla ei aineiston perusteella ole niinkään seurakunnan taloudelliset, vaan periaatteelliset syyt.

Pääsääntöisesti suuret, taloudeltaan vakaat seurakunnat eivät maksa isosille palkkiota, kun taas pienet seurakunnat maksavat siitä huolimatta, että taloudellinen tilanne on heikko. Tätä tukee myös se havainto, että isospalkkioiden suhteen ero maaseudun ja kaupungin välillä on tilastollisesti merkitsevä. Maaseudulla isospalkkiolla onkin osin kulujen korvauksen rooli, sillä isostoimintaan ja –koulutukseen osallistumisesta koituu pitkien välimatkojen vuoksi merkittäviä kuluja.

Isospalkkioiden maksamisen osalta innovaatioiden diffuusion hierarkkinen malli ei näytä täysin yksiselitteisesti ennakoineen kehitystä, joskin monilta osin kehitys onkin kulkenut mallin osoittamaan suuntaan: Helsingin seurakuntien ja monien muiden suurten kaupunkiseurakuntien pidättyväinen linja isospalkkioiden maksamiseen näyttäisi tulevan yleisemmäksi myös muualla kirkossa. Kuvaa summentaa se, että pienissä seurakunnissa ja maaseudulla kehitys näyttää kulkevan päinvastaiseen suuntaan kuin suurissa kaupungeissa.

3 ISOSKOULUTUKSEN KEHITYS 2002–2011

Vuonna 2002 isoskoulutus järjestettiin 94 prosentissa Suomen luterilaisia seurakuntia. Keskiuurissa ja suurissa seurakunnissa koulutus järjestettiin lähes poikkeuksetta, pienissä alle 3000 jäsenen seurakunnissa oli viidennes sellaisia, joissa isoskoulutusta ei tarjottu ollenkaan. (Porkka 2004, 71.)

Vuonna 2002 pienet seurakunnat järjestivät isoskoulutuksen yhtä usein itse kuin osin tai kokonaan yhteistyössä naapuriseurakuntien tai jonkin kristillisen järjestön kanssa. Suurissa seurakunnissa yhteistyö oli harvinaisinta, sillä niistä 91 prosenttia järjesti koulutuksen itsenäisesti. Keskiuurissa seurakunnissa yhteistyötä tehtiin 17 prosentissa seurakunnista. (Porkka 2004, 71.)

Vuonna 2007 isoskoulutusta järjestäviä seurakuntia oli edelleen 94 prosenttia kaikista. Keskiuurien seurakuntien tilanne oli pysynyt samana kuin vuonna 2002, mutta pienistä seurakunnista hieman useampi järjesti isoskoulutuksen kokonaan itse ja suuret tekivät aikaisempaa enemmän yhteistyötä.⁸

3.1 Kuinka pitkän koulutuksen jälkeen voi päästä isoseksi?

Isoskoulutuksen yleistyminen ja pidentyminen on tullut esille useissa isostoiminnasta tehdyistä tutkimuksista. 1990-luvulla isoskoulutus on alkanut kehittyä kohti monivuotista seurakuntakoulua. Vuonna 2002 kaksi kolmesta (68 %) seurakunnasta järjesti yksi- vuotisen isoskoulutuksen, 28 prosenttia kaksivuotisen ja 4 prosenttia kolme- tai nelivuotisen.

Tutkimuksessa selvitettiin sen isoskoulutuksen pituutta, jonka käyntiä edellytettiin ennen rippikulisosen tehtäviin pääsemistä. Vuosien 2007 ja 2011 tulokset ilmenevät taulukosta 6. Vuonna 2011 kolmasosa seurakuntia edellytti isosilta vuodesta kahteen vuoteen, kuusi seurakuntaa kymmenestä vuodesta yhteen vuoteen ja viisi prosenttia

⁸ Vuoden 2007 aineistossa yhteistyö oli määritelty eri tavalla, kuin vuoden 2002 tutkimuksessa. Yhteistyölle oli kyselyssä annettu vaihtoehdot ”yhteistyössä muun seurakunnan kanssa” ja ”yhteistyössä järjestön kanssa”, vuonna 2002 yhteistyötahoa ei määritelty. Kun vuoden 2007 aineiston edelliset vaihtoehdot lasketaan yhteen, samoin kuin vuoden 2002 aineistosta ”osin yhteistyössä” ja ”kokonaan yhteistyössä” voidaan lukuja verrata keskenään.

alle puolen vuoden koulutusta ennen isoskeksi pääsemistä vuonna 2011. Lyhyen koulutuksen seurakunnat olivat miltei kaikki pieniä alle 3000 jäsenen seurakuntia, mutta niistäkin vain noin joka kuudes (15 %) päästi isoseksi näin lyhyen koulutuksen jälkeen. alle puolen vuoden koulutus näytti tulleen pienissäkin seurakunnissa yhä harvinaisemmaksi viimeisen neljän vuoden aikana.

TAULUKKO 6 Isokoulutuksen kesto erikokoisissa seurakunnissa vuosina 2007 (N=517) ja 2011. (N=429)

Pienet seurakunnat (alle 3000 jäsentä)	2007	2011
alle puoli vuotta	21%	15%
1/2 - 1 vuotta	58%	70%
1-2 vuotta	21%	15%
yli 2 vuotta	0%	1%
yhteensä	100%	100%
Keskisuuret seurakunnat (3000-7999 jäsentä)	2007	2011
alle puoli vuotta	4%	1%
1/2 - 1 vuotta	65%	64%
1-2 vuotta	31%	34%
yli 2 vuotta	1%	1%
yhteensä	101%	100%
Suuret seurakunnat (yli 8000 jäsentä)	2007	2011
alle puoli vuotta	3%	1%
1/2 - 1 vuotta	46%	50%
1-2 vuotta	49%	45%
yli 2 vuotta	2%	4%
Isokoulutuksen kesto keskimäärin	2007	2011
alle puoli vuotta	8%	5%
1/2 - 1 vuotta	56%	60%
1-2 vuotta	35%	33%
yli 2 vuotta	1%	2%

Aiempien tutkimusten mukaan ryhmänjohtajakoulutus piteni seurakunnan koon kasvassa. Vuosien 2007 sekä 2011 tiedot tukevat tätä havaintoa, joskin analyysissä havaittiin, että pitkät koulutukset ovat yleistyneet tarkastelujaksolla kaiken kokoisissa seurakunnissa.

Jatkokoulutusta jo isokoulutuksen käyneille nuorille järjestettiin yli puolessa seurakunnista. Kolmessa seurakunnassa viidestä jatkokoulutus järjestettiin erillisenä koulutusryhmänä ja kahdessa viidestä samassa ryhmässä isokoulutuksen kanssa. Jatkokoulutusta omana ryhmänä järjestettiin tyypillisimmin niissä seurakunnissa, joissa isokoulu-

tuksen pituus on puolesta vuodesta vuoteen. Tilanne pysyi samana vuodesta 2007 vuoteen 2011.

Isoskoulutuksen tuntimäärien perusteella koulutukset olivat hyvin erimittaisia, sillä lyhimmät koulutukset kestivät vain 2 tuntia ja pisimmät 150 tuntia. Pitkiä, yli sadan tunnin mittaisia isoskoulutuksia järjestettiin 17 seurakunnassa. Keskimäärin isoskoulutuksissa oli opetusta 52 tuntia, mikä on hieman enemmän kuin vuonna 2007, jolloin opetustilanteiden kesto oli keskimäärin 47 tuntia⁹. Aikaisempien tutkimusten mukaan isoskoulutus yleistyi ja laajeni 1980-luvulla. Vuonna 1989 koulutuksen pituus oli yli 20 tuntia lähes kolmessa seurakunnassa neljästä ja yli 60 tuntia joka kymmenennessä seurakunnassa. Tuolloin pitkän koulutuksen järjestäviä seurakuntia oli Helsingin hiippakunnassa jo lähes kolmannes ja Turun hiippakunnassa lähes neljännes. (Seppälä 1992. 104–106.)

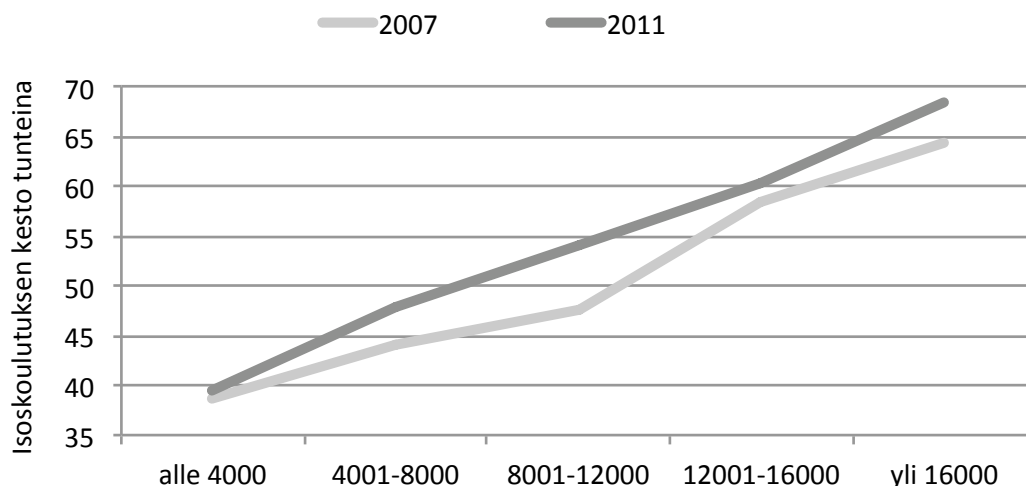
Taulukko 7 osoittaa, että hiippakunnat eroavat toisistaan varsin paljon isoskoulutuksen laajuuden suhteen. Suuri keskihajonta osoittaa, että myös hiippakuntien seurakuntien välillä on huomattavia eroja. Hiippakuntien välinen vertailu osoittaa, että laajin isoskoulutus on Espoon hiippakunnassa ja suppein Lapuan hiippakunnassa. Isoskoulutuksen keskimääräinen pituus on kasvanut lähes kaikissa hiippakunnissa vuodesta 2007 vuoteen 2011. Eniten isoskoulutus on pidentynyt nelivuotisjaksona Tampereen ja Espoon hiippakunnissa, joissa koulutus on pidentynyt lähes kymmenen tuntia. Pidentymisen seurauksena Espoon hiippakuntien seurakunnissa isoskoulutuksen on lähes kaksi kertaa niin pitkä kuin Lapuan hiippakuntaan seurakunnissa.

⁹ Vuonna 2002 ensimmäisen vuoden isoskoulutuksen keskipituudeksi arvioitiin 56 tuntia ja toisen vuoden 49 tuntia. Luvut eivät ole verrannollisia, sillä vuonna 2002 tuntimäärän arvioi tutkija tutkimusaineiston mukana lähetetyistä isoskoulutuksen toteutus suunnitelmista, mutta vuonna 2007 ja 2011 määrää kysyttiin seurakunnista (Porkka 2005, 97–100).

TAULUKKO 7. Isoskoulutuksen opetustilanteiden kokonaiskesto tunteina: keskiarvot (K) ja keskihajonnat (s) eri hiippakunnissa vuosina 2007 (N=335) ja 2011 (N=303).

Hiippakunta	2007	2011
	K (s)	K (s)
Espoo	59.4 (38.2)	68.7 (27.7)
Kuopio	50.2 (28.7)	57.1 (28.6)
Mikkeli	54.4 (27.5)	55.4 (28.4)
Helsinki	53.1 (33.4)	54.1 (30.1)
Tampere	44.1 (31.1)	53.9 (25.6)
Turku	46.3 (28.1)	50.7 (31.6)
Oulu	43.3 (25.8)	48.9 (28.5)
Porvoo	41.8 (19.5)	41.6 (17.0)
Lapua	41.0 (28.5)	39.5 (16.8)

Kuviosta 7 ilmenee, että isoskoulutus pitenee lineaarisesti seurakunnan koon kasvaessa. Kuvio osoittaa myös sen, että isoskoulutus on pidentynyt merkittävästi vuodesta 2007 vuoteen 2011 kaikenkokoisissa seurakunnissa.

KUVIO 7. Isoskoulutuksen kesto tunteina erikokoisissa seurakunnissa vuosina 2007 (N=335) ja 2011 (N=303).

3.2 Isoskoulutuksen osallistujamäärät

Vuonna 2011 isoskoulutuksen aloitti tutkimusaineiston mukaan 14 814 nuorta, joista valtaosa oli konfirmoitu samana vuotena - isoskoulutuksen aloitti siis 30 prosenttia konfirmoiduista. Isoskoulutuksen keskeytti kuitenkin 28 prosenttia sen aloittaneista, mikä merkitsi sitä, että yli 4000 koulutuksen aloittajaa jätti sen kesken. Kaikkiaan isoskoulutuksen kävi loppuun 10 731 sen aloittaneista. Isoskoulutuksen aloittajien ja sen keskeyttäjäien osuus konfirmoiduista oli sama vuonna 2007. Vuoden 2002 tutkimuksessa isoskoulutuksen aloittajia oli 27 prosenttia konfirmoiduista, mutta aineiston mukaan koulutuksen keskeytti vain 14 prosenttia sen aloittaneista. (Porkka 2004, 91–92). On ilmeistä, että keskeyttäjäien määrä nähtiin aineistossa liian pieneksi, sillä tieto pyydettiin työntekijöiltä tammikuussa, jolloin isoskoulutus oli vasta puolivälissä. Tästä syystä nyt saatua keskeyttäjäien määrä voidaan pitää paremmin todellisuutta vastaavana lukuna kuin vuoden 2002 arviota, sillä se saatiin niin vuoden 2007 kuin 2011 aineistosta.

Hiippakuntien välillä ei havaittu merkittäviä eroja. Isoskoulutuksen aloittaneita oli vähiten Porvoon ja Espoon hiippakunnissa, molemmissa 24 prosenttia rippikoulun suorittaneista. Muut hiippakunnat noudattivat varsin tasaisesti valtakunnallista keskiarvoa. Vuonna 2007 muista hiippakunnista poikkesi selvästi Tampereen hiippakunnassa, jossa silloin isoskoulutuksen aloitti peräti 43 prosenttia rippikoulun suorittaneista.

Isoskoulutuksen keskeyttäminen oli yhtä yleistä pienissä ja keskisuurissa seurakunnis-

sa, joissa koulutuksen kävi loppuun noin 80 prosenttia sen aloittaneista nuorista. Suurissa seurakunnissa isoskoulutuksen keskeyttäminen oli yleisintä, sillä koulutuksen kävi loppuun vain runsas kaksi nuorta kolmesta (69 %).

Isoskoulutuksen osallistujamäärien keskiarvoa ja -hajontaa erikokoisissa seurakunnissa kuvataan taulukossa 8. Taulukosta ilmenee, että isoskoulutuksessa aloittavien määrä vaihtelee suuresti isojen ja pienien seurakuntien välillä, mutta suuri hajonta osoittaa myös sen, että yksittäisten seurakuntien tilanteet poikkeavat huomattavasti toisistaan.

TAULUKKO 8. Lukuvuonna 2010–2011 isoskoulutuksen aloittaneiden ja sen loppuun käyneiden nuorten keskiarvot (K) ja keskihajonta (s), sekä koulutuksen loppuun käyneiden osuus erikokoisissa seurakunnissa (N=409).

Seurakunnan jäsenmäärä	Alle 3000	3000-7999	Yli 8000	Kaikki seurakunnat
2011	K (s)	K (s)	K (s)	K (s)
Isoskoulutuksen aloittaneet	9.6 (7.1)	22.1 (14.3)	63.2 (50.1)	36.2 (40.9)
Koulutuksen loppuun käyneet	7.6 (5.3)	17.7 (12.9)	43.7 (35.6)	26.2 (28.8)
Loppuun käyneiden osuus	79%	80%	69%	72%

Isoseksi päässeistä ns. uusia isosia, ensikertalaisia oli kaiken kokoisissa seurakunnissa vuonna 2011 noin 60 prosenttia, kuten taulukosta 9 ilmenee. Pienissä seurakunnissa uusien isosten osuus on laskenut vuodesta 2007, jolloin isoseksi päässeistä ensikertalaisia oli lähes 70 prosenttia. Vuoden 2002 aineistossa ei eritelty isoskoulutuksen aloittaneita ja lopettaneita, joten isoskoulutuksen osallistujamäärää ei voida verrata. Sen sijaan isosena toimineiden määrä kaikkiaan on vertailukelpoinen. Tämä luku pitää sisällään myös vanhat isokset.

TAULUKKO 9. Lukuvuonna 2010–2011 isokoulutuksesta isoseksi päässeiden sekä kaikkien isosena toimineiden nuorten keskiarvot (K) ja keskihajonta (s), sekä uusien isosten osuus erikokoisissa seurakunnissa (N=409).

Seurakunnan jäsenmäärä	Alle 3000	3000-7999	Yli 8000	Kaikki seurakunnat
2011	K (s)	K (s)	K (s)	K (s)
Ensi kertaa isosena toimineen	6.6 (-4.6)	14.7 (-9.9)	36.1 (-26.8)	21.8 (-22.4)
Isosena toimineet yhteensä	11.2 (-7.6)	25.5 (-16.4)	62 (-41.7)	36.8 (-35.9)
Uusien isosten osuus kaikista isosista	59%	58%	58%	59%

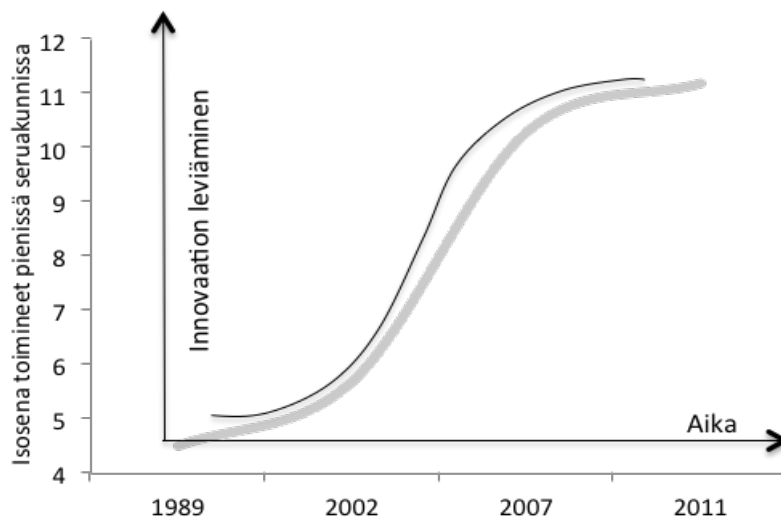
Kuten taulukosta 10 näkyy, isosena toimineiden määrä oli kasvanut kaiken kokoisissa seurakunnissa vuodesta 2002 vuoteen 2007. Suurissa seurakunnissa isosten määrä oli kasvanut 44 prosentilla, keskisuurissa ja pienissä seurakunnissa noin 80 prosentilla. Pienissä seurakunnissa isosten määrä jatkoi kasvua vuoteen 2011. Suurissa ja keskisuurissa seurakunnissa kasvu sen sijaan pysähtyi ja isosten määrät loivaan laskuun.

TAULUKKO 10. Isosena toimineet nuoret keskimäärin erikokoisissa seurakunnissa vuosina 2002 (N=306), 2007 (N=475) ja 2011 (N=421).

Seurakunnan jäsenmäärä	2002	2007	2011
alle 3000 jäsentä	5.7	10.3	11.2
3000-7999 jäsentä	15.3	26.9	25.5
yli 8000 jäsentä	43.8	63	62

Isostoiminnan kehitys erikokoisissa seurakunnissa vuosien 2002–2011 välisenä aikana noudattaa myös hierarkkista innovaatioidiffuusion mallia. Koska isostoiminta on yleistynyt jo aiemmin suurilla paikkakunnilla, sen piiriin osallistuvien nuorten määrä ei enää kasva. Koska toiminta on levinnyt vasta myöhemmin pienille paikkakunnille, on isosten määrän kasvu ollut näissä seurakunnissa merkittävää vielä 2000-luvulla. Kuviossa 8 kuvataan pienten seurakuntien isostoiminnan kasvua: kuvio on varsin samankaltainen

kuin rinnalla esitetty teorian mukainen S-käyrä.

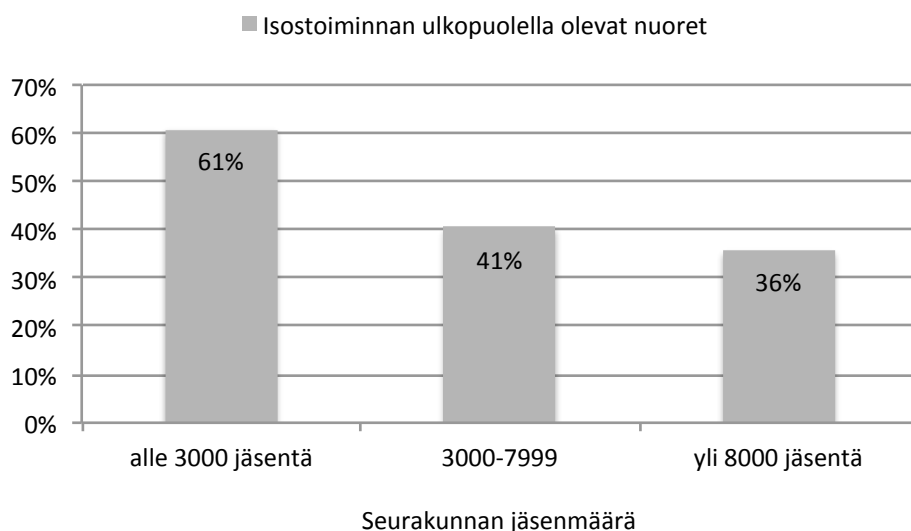
KUVIO 8. Innovaatioidiffuusion s-käyrä ja Isostoiminnan leviäminen pienissä seurakunnissa.

3.3 Isoskoulutus osana nuorisotyötä

Vuonna 2002 isostutkimukseen osallistuneita seurakuntia pyydettiin määrittelemään isostoiminnan asema rippikoulun jälkeisessä nuorisotyössä. Seurakuntien välillä oli suuria eroja siinä, miten niissä isostoiminnan merkitys nähtiin, mutta valtaosa painotti isostoiminnan tärkeyttä ja keskeisyyttä rippikoulun jälkeiselle seurakunnan nuorisotyölle. Avoimissa vastauksissa isoskoulutusta kuvattiin muun muassa toiminnan kivijalaksi ja seurakunnan nuorisotyön keskeisimmäksi työmuodoksi. Joissain seurakunnissa nuorisotoiminnassa olevien nuorten kuvattiin olevan lähes sataprosenttisesti myös isosia. Monissa seurakunnissa isostoiminta nähtiin nuorisotoiminnan ”vetonaulana”, jonka avulla nuoret saadaan mukaan seurakunnan toimintaan. Osassa seurakunnissa kuitenkin isostoiminnan kuvattiin olevan muusta toiminnasta irrallaan ja palvelevan lähinnä leirityön tarpeita. Joissain pienissä seurakunnissa ei isoskoulutusta järjestetty eikä isostoiminnalla näin ollut suurta merkitystä. Osassa seurakuntia nuorisotyön muu kokoava toiminta oli työn ydin, jota isostoiminta palvelee. (Porkka 2004, 37–38.)

Vuoden 2002 aineisto ei avoimien vastauksien osalta mahdollistanut tilastollista tarkastelua. Vuoden 2007 sekä 2011 aineistoissa sen sijaan seurakuntia pyydettiin numeerii-

sesti arvioimaan niiden seurakunnan kokoavaan nuorisotyöhön osallistuvien nuorten määrä, jotka eivät koskaan ole olleet isosena tai osallistuneet isoskoulutukseen. Vertaamalla isostoimintaan ja muuhun rippikoulun jälkeiseen kokoavaan työhön osallistuvien määriä saatiin tietoon se, kuinka suuri osa säännöllisessä toiminnassa mukana olevista nuorista on isostoiminnan ulkopuolella. Kuviosta 9 ilmenevät näiden nuorten määrät erikokoisissa seurakunnissa.

KUVIO 9. Seurakunnan säännöllinen kokoava nuorisotoiminta ja isoskoulutus vuonna 2011: niiden nuorten osuus jotka eivät osallistu isostoimintaan erikokoisissa seurakunnissa (N=344).

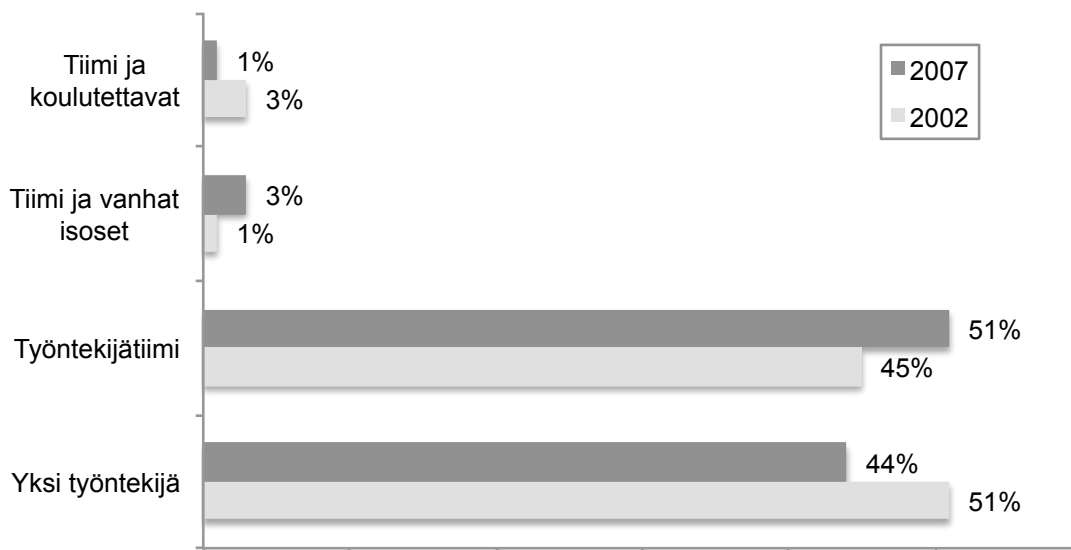
Kuviosta 9 ilmenee, miten isostoiminnan ulkopuolella olevien nuorten osuus pienenee seurakunnan koon kasvaessa. Tämä tarkoittaa, että isoskoulutuksen asema seurakunnan nuorisotyössä on suurissa seurakunnissa keskeisempi kuin pienissä. Suurissa, yli 8000 jäsenen seurakunnissa säännölliseen nuorten toimintaan osallistuvista kaksi kolmesta (64 %) on mukana myös isostoiminnassa. Pienissä seurakunnissa päinvastoin noin kaksi kolmesta (61 %) nuorten toiminnassa mukana olevasta ei osallistu isostoimintaan lainkaan. Keskisuurissa seurakunnissa näiden nuorten osuus on 41 prosenttia.

Isostoiminnan laajuudesta kertoo myös se, kuinka moni nuori aloittaa isoskoulutuksen rippikoulun jälkeen. Pienissä seurakunnissa isoskoulutuksen aloitti kaudella 2010–2011 keskimäärin 10 nuorta, keskisuurissa 22 ja suurissa seurakunnissa 63 nuorta (ks. TAULUKKO 8). Suurimmissa seurakunnissa isoskoulutuksen aloitti jopa yli 200 nuorta. Näissä seurakunnissa saattoi nuorten toiminnassa olla mukana vain muutamia sellaisia, jotka eivät osallistu isostoimintaan. Seurakunnan nuorisotyö rakentuu silloin hyvin vahvasti tai kokonaan isoskoulutuksen ympärille. Isostoiminnan laajentuminen on kaikki-

aan saanut aikaan sen, että perinteinen nuorten ryhmätoiminta on seurakunnissa vähentynyt (Haastettu kirkko 2012). Pohdittavan arvoista on se, onko toiminnassa sijaa niille nuorille, joilla ei ole edellytyksiä tai edes intoa ryhtyä isoseksi.

3.4 Isoskoulutuksen suunnittelu

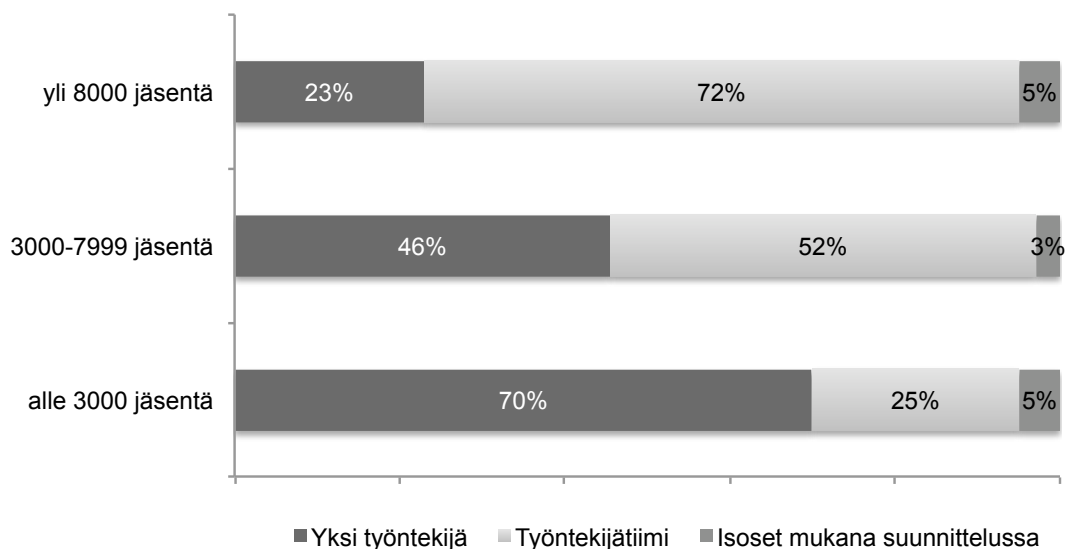
Isoskoulutuksen suunnitteluvastuu on siirtymässä enenevässä määrin yksittäisiltä työntekijöiltä työntekijätiemeille. Vuoden 2011 aineistossa ei käsitelty isoskoulutuksen suunnittelua, tämän vuoksi kuviossa 10 voidaan vertailla ainoastaan vuosien 2002 ja 2007 välillä tapahtuneita muutoksia. Vuonna 2002 oli tyypillisempää, että isoskoulutuksen suunnittelu oli yhden työntekijän, kuin työntekijätiimin vastuulla (Porkka 2004, 74). Viidessä vuodessa tilanne oli muuttunut, sillä enemmässä kuin joka toisessa seurakunnassa suunnitteluvastuussa oli vähintään kaksi työntekijää. Isoskoulutuksessa olevia nuoria tai vanhoja isosia otettiin edelleen harvoin mukaan suunnitteluun

KUVIO 10. Kuka tai ketkä suunnittelevat isoskoulutuksen rakenteen?
(2002 N=283, 2007 N=488)

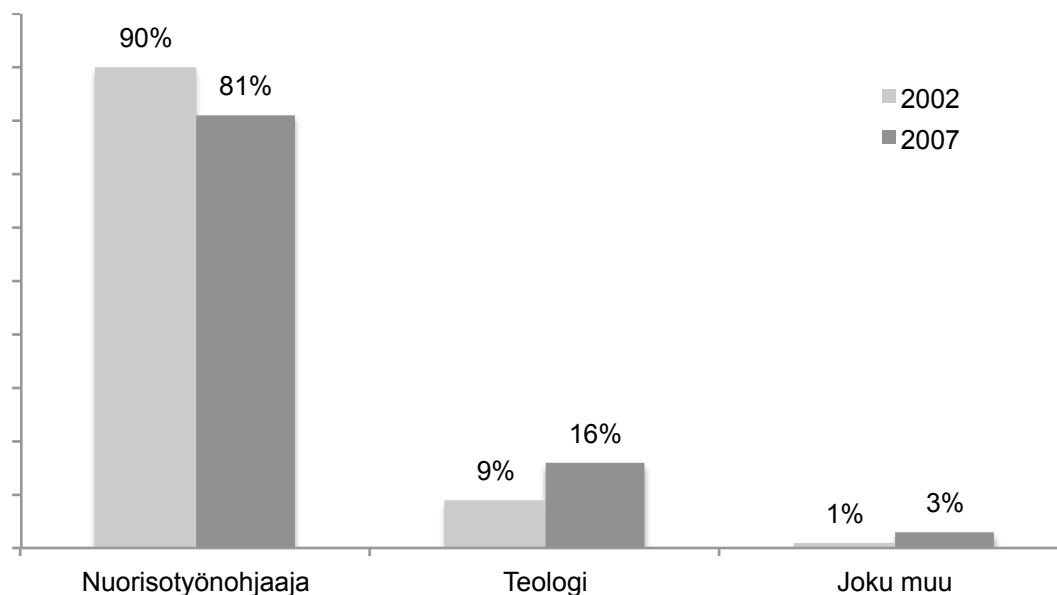
Tiimissä tapahtuva isoskoulutuksen suunnittelu yleistyi seurakuntakoon kasvaessa. Kuten kuvioista 11 ilmenee, pienissä alle 3000 jäsenen seurakunnissa seitsemästä kymmenestä suunnittelusta vastasi yksi työntekijä ja vain neljänneksessä työntekijätiimi. Suurissa seurakunnissa osuus oli päinvastainen. Yhden työntekijän vastuulla

suunnittelu oli vain alle neljänneksessä seurakunnista, 72 prosentissa suunnittelusta vastasi työntekijätiimi. Keskisuurissa seurakunnissa osuudet menivät lähes tasan. Isoiset otettiin mukaan suunnitteluun vain muutamissa seurakunnissa kaikissa kokoluokissa. Tulos on luonnollinen, sillä pienissä seurakunnissa rippikouluun ja nuorisotyöhön osallistuvien työntekijöiden määrä on pieni. Kuitenkin tiimityön yleistyminen on RKS 2001 mukainen tavoite, jonka mukaiseksi seurakunnat näyttävät muuttaneen toimintatapojaan siellä, missä siihen on edellytyksiä.

KUVIO 11. Isoskoulutuksen suunnitteluvastuu erikokoisissa seurakunnissa (N=484)

Jos koulutuksen suunnittelu oli yhden työntekijän vastuulla, oli se työntekijä lähes poikkeuksetta nuorisotyönohjaaja. Vuoteen 2002 verrattuna, oli vastuu jakaantunut vuonna 2007 hieman enemmän myös muille työntekijöille, kuten kuviosta 12 näkyy.

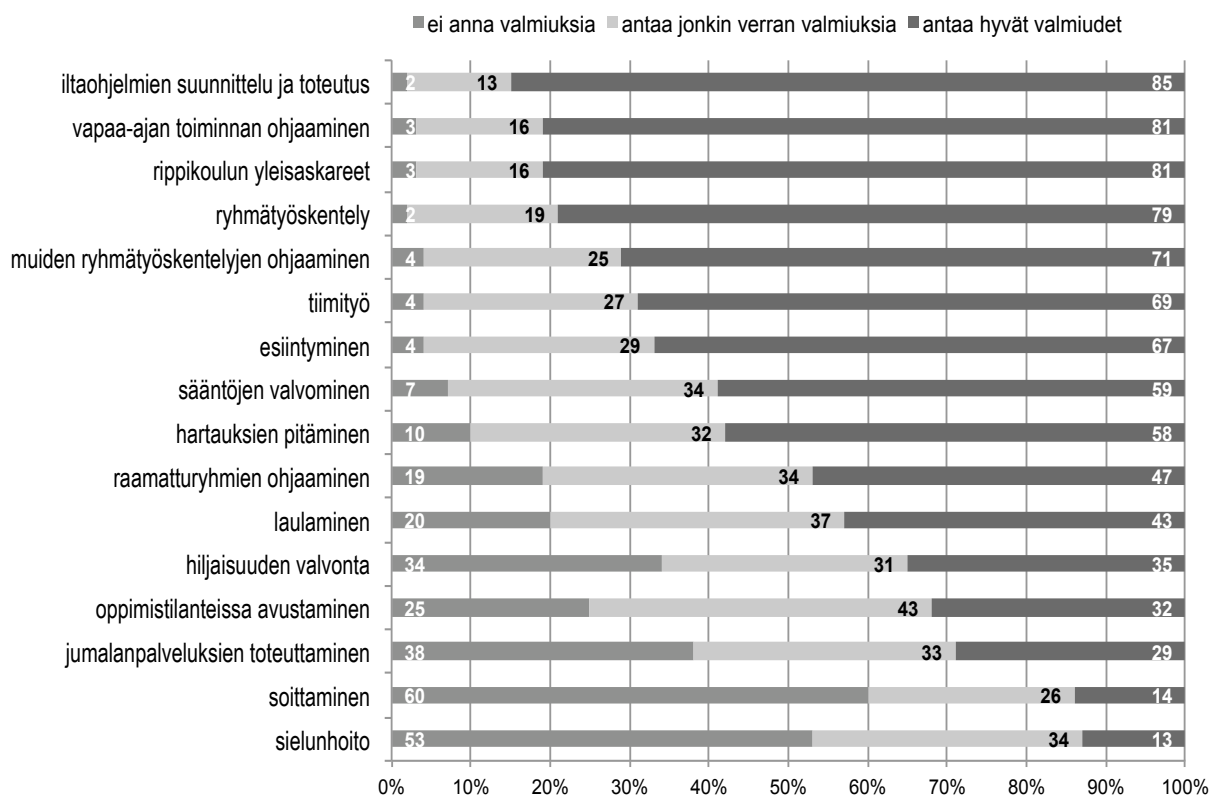

KUVIO 12. Työntekijän virka-asema niissä seurakunnissa, joissa isokoulutuksen suunnittelu yhden työntekijän vastuulla. (2002 N=144, 2007 N=207)

Niissä seurakunnissa, jossa isokoulutuksen suunnittelusta vastasi vuonna 2002 vain yksi työntekijä, vastuu siitä oli yhdeksässä seurakunnassa kymmenestä nuorisotyön ohjaajalla. Muutamassa seurakunnista suunnittelusta vastasi diakonian viranhaltija ja lopuissa nuorisotyön teologi tai muu pappi. (Porkka 2004, 74.) Vuoteen 2007 mennessä tilanne oli hiukan muuttunut, sillä nuorisotyön ohjaajan vastuulla suunnittelu oli enää kahdeksassa seurakunnassa kymmenestä. Vastaavasti teologien vastuu oli kasvanut 16 prosenttiin. Koulutuksen suunnitteluvastuu oli teologeilla useimmiten pienissä seurakunnissa, joissa ei välttämättä ollut nuorisotyön ohjaajaa ollenkaan. Muutoksen syy ei ilmene aineistosta, mutta on mahdollista, että nuorisotyön virkoja on näistä seurakunnista lakkautettu.

3.5 Isoskoulutuksen antamat valmiudet

Seurakunnat arvioivat asteikolla yhdestä viiteen, kuinka hyviä valmiuksia heidän järjestämänsä isoskoulutus antaa erilaisiin tehtäviin asteikolla 1-5. Kuviossa 13 isosten valmiudet on jaoteltu siten, että annetut arvot 1-2 tarkoittavat “ei anna valmiuksia”, arvo 3 “antaa jonkin verran valmiuksia” ja arvot 4-5 “antaa hyvät valmiudet”. Kuten kuviosta näkyy, parhaat valmiudet arvioidaan isoskoulutuksella saavutettavan iltaohjelmien ja vapaa-ajan ohjaamisessa, rippikoulun yleisaskareissa sekä erilaisissa ryhmätyöskentelyissä. Heikoimmat valmiudet taas saadaan soittamiseen, sielunhoitoon, jumalanpalveluksien järjestämiseen ja hiljaisuuden valvontaan.

KUVIO 13. Kuinka hyvin isoskoulutus antaa valmiuksia eri tehtäviin? (N=473–481)

Kuviosta 13 ilmenee, että iltaohjelmien suunnittelu ja toteutus, vapaa-ajan toiminnan ohjaaminen, rippikoulun yleisaskareet, ryhmätyöskentely, tiimityö, esiintyminen ja sääntöjen valvonta ovat isosten keskeisiä tehtäviä, johon valtaosa isoskoulutuksista antaa työntekijöiden mielestä valmiudet. Sielunhoitoon, jumalanpalveluksen toteuttami-

seen, opetustilanteissa avustamiseen, hiljaisuuden valvontaan sekä soittamiseen ja laulamiseen isoskoulutus sen sijaan ei anna valmiuksia. Tulos on hyvin samanlainen kuin vuonna 2002 (Porkka 2004, 95). Näyttää siltä, että isoskoulutuksen painotukset ovat pysyneet samoina vuodesta 2002 vuoteen 2007. Vuoden 2011 osalta tilannetta ei voida seurata, koska asiaa ei silloin kysytty.

Tarkempi analyysi muuttujilla osoitti, että mikäli isoskoulutuksen suunnitteli yksi työntekijä, eikä työntekijätiimi tai työntekijä(t) isosten kanssa, antoi isoskoulutus merkitsevästi *vähemmän* valmiuksia jumalanpalveluksen toteuttamiseen ($F=8,89^{***}$ $df=2,471$), soittamiseen ($F=4,90^{**}$ $df=2,467$) ja laulamiseen ($F=5,86^{**}$ $df=2,472$). Hiljaisuuden valvontaan koulutus antoi sen sijaan merkitsevästi *enemmän* valmiuksia ($F=5,75^{**}$ $df=2,466$). Koska nämä seurakunnat ovat useimmiten pieniä, alle 3000 jäsenen seurakuntia ja koulutuksen suunnittelija on tavallisimmin nuorisotyönohjaaja (ks. Kuvio 12), painotukset noudattavat ilmeisesti työntekijän intressejä ja seurakunnan tarpeita. Isosia tarvitaan näissä seurakunnissa valvontatehtäviin ja musiikillisiin tehtäviin. Jumalanpalveluksessa avustamisen vähäinen painotus liittyy nuorisotyönohjaajien vähäiseen rooliin seurakuntien jumalanpalveluselämässä. Onkin luonnollista, että työntekijätiimin suunnittelemassa isoskoulutuksessa on tavallisesti monipuolisemmat sisällöt kuin jos suunnittelusta vastaa yksi työntekijä henkilökohtaisten valmiuksiensa varassa.

Kun valmiuksia tarkasteltiin sen mukaan, miten pitkä isoskoulutus oli, havaittiin myös merkittäviä eroja. Laajat, yli 80 tunnin isoskoulutukset antoivat suppeita, alle 30 tunnin koulutuksia merkitsevästi *enemmän* valmiuksia raamatturyhmien ohjaamiseen ($F=5,0^{**}$ $df=3,329$), tiimityöhön ($F=4,1^{**}$ $df=3,330$) ja esiintymiseen ($F=4,50^{**}$ $df=3,330$). Ryhmätyöskentelyn kohdalla merkitsevä ero tuli esiin jo yli 50 tunnin koulutuksissa ($F=5,96^{***}$ $df=3,329$). Hartauksien pitämiseen isosten arvioitiin saavan merkitsevästi *enemmän* valmiuksia 50–79 tunnin koulutuksissa, kuin alle 30 tunnin koulutuksissa ($F=4,88^{**}$ $df=3,331$). Kaikissa isoskoulutuksissa näytetään opetettavan niitä taitoja, joita isosten katsotaan tehtävästään suoriutumiseksi tarvitsevan. Pidemmässä koulutuksessa painotuvat niiden lisäksi isosten hengelliset tehtävät ja ryhmänjohtajan taitojen opetteleminen. Nämä seurakunnat ovat tyypillisesti suurempia seurakuntia, joten on oletettavaa, että näiden seurakuntien malli yleistyy tulevaisuudessa.

Suurissa seurakunnissa ja kaupungeissa isoset otettiin yleisesti mukaan rippikoulun jo suunnitteluvaiheessa. Näissä seurakunnissa isoskoulutus näytti antavan muita seurakuntia paremmat valmiudet sekä jumalanpalveluksen toteuttamiseen ($F=6,02^{**}$ $df=2,463$), sielunhoitoon ($F=6,07^{**}$ $df=2,463$), ryhmätyöskentelyyn ($F=4,57^{*}$ $df=2,460$),

raamatturyhmien ohjaaminen ($F=4,14^*$ $df=2,461$), oppimistilanteissa avustamisen ($F=3,89^*$ $df=2,461$). Nämä seurakunnat olivat omaksuneet RKS 2001 ajatuksen tiimimuotoisesta rippikoulun suunnittelusta ja isosista ohjaajatiimin osana. On ilmeistä, että nämä seurakunnat edustavat myös innovaation varhaisia omaksujia, joiden malli vähitellen leviää koko kirkkoon.

4 POHDINTAA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kuvata isostoiminnan muuttumista Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa vuosien 2002 ja 2011 välillä. Toisena tehtävänä oli arvioida, noudattaako isostoiminnan kehitys 2002–2011 hierarkkista innovaatioidiffuusion mallia. Tästä syystä analyysissä käytettiin seurakuntakokoa keskeisenä selittävänä muuttujana.

Porkan (2004) tutkimuksessa isostoiminnan vaiheet on kartoitettu vuoteen 2002 saakka. Tulosten mukaan isostoiminnan kehitys on noudattanut pääpiirteissään innovaatioiden hierarkkista diffuusion teoriaa, jonka mukaan uudet innovaatiot tulevat aina ensin suurille kaupunkipaikkakunnille, aluekeskuksiin, josta ne leviävät vähitellen pienemmille paikkakunnille ja maaseudulle (Porkka 2004,120). Havainto on samansuuntainen kuin Markku Heikkilän (1979) uskonnollisten yhdistysten ja Juha Kauppinen (1990) Kansanlähetyksen leviämistä koskevat havainnot, joiden mukaan myös uskonnolliset innovaatiot näyttävät leviävän seuraten hierarkkisen diffuusion mallia (Heikkilä 1979 282–283 ja 300–301; Kauppinen 1990. 228–235.)

Porkka havaitsi isostutkimuksessaan, että pienten seurakuntien kehitys ei noudattanut mallia, sillä siellä tilanne oli pysynyt muuttumattomana koko tarkastelujakson. Tästä syystä Porkka arveli, että hierarkkisen diffuusion malli ei pysty ennakoimaan vähillä resursseilla toimivien pienten seurakuntien toiminnan kehitystä. (Porkka 2004, 120–121.) Kauppinen oli päätynyt Kansanlähetyksen leviämistä tutkineessa väitöskirjassaan samaan johtopäätökseen: mallin yleistettävyyks on korkeammilla hierarkiatasoilla erittäin suuri, mutta vähenee alemmille tasoille tultaessa. Alimmalla, pienimpien paikkakuntien hierarkiatasolla leviämistä ei voida ennustaa. (Kauppinen 1990, 235.) Tästä syystä tutkimuksessa haluttiin kiinnittää erityistä huomiota isostoiminnan kehittymiseen pienissä seurakunnissa.

Tutkimusaineisto oli kirkon nelivuotiskertomuksen B3-lomakkeella seurakunnista koottu tilastoaineisto vuosilta 2007 ja 2011, josta osa oli analysoitu kirkon nelivuotiskertomuksissa *Monikasvoinen kirkko* (2008) ja *Haastettu kirkko* (2012). Tässä tutkimuksessa kyseisiä aineistoja analysoitiin kirkon nelivuotiskertomuksia yksityiskohtaisemmin kiinnittäen huomiota muutokseen. Mukana on myös muuttujia, jota ei ole aikaisemmin analysoitu. Vertailuaineistona tutkimuksessa käytettiin Jouko Porkan isostoiminnan perus-

selvitystä *On kunnia olla isonen - Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa* (Porkka 2004), jonka aineisto koottiin seurakuntakyselyllä vuonna 2002.

Kirkon toimintatilastot osoittavat, että leiririppikoulun käy vuosittain yli 90 prosenttia rippikoululaisista (vuonna 2011 91,8 %) ja tätä rippikoulutyyppiä järjestetään lähes jokaisessa Suomen seurakunnassa. Tämä tutkimus osoittaa, että isosia on ollut tarkastelujaksolla 2002-2011 mukana lähes kaikissa leiririppikouluryhmissä. Tämän lisäksi isokset ovat yleistyneet muissakin rippikoulutyypeissä. Niissä seurakunnissa, joissa järjestettiin viikonloppu- ja päivärippikouluja, olivat isokset mukana kahdeksassa rippikoulussa kymmenestä, kun vuonna 2002 isosia oli vain noin joka toisessa päivärippikoulussa ja 69 prosentissa viikonloppurippikouluja. Myös iltarippikouluissa isokset olivat yleistyneet, sillä vuonna 2002 isosia oli vain runsaassa kolmasosassa, mutta vuonna 2011 jo yli puolessa iltarippikouluja. Suurissa seurakunnissa isokset olivat yleisempiä kaikissa rippikoulutyypeissä kuin pienissä tai keskisuurissa seurakunnissa. Hierarkkinen innovaatioiden diffuusioteoria näyttää selittävän hyvin isosten yleistymistä erikokoisissa seurakunnissa.

Tutkimus osoittaa, että vuonna 2011 isoskoulutuksen aloitti noin 30 prosenttia kaikista samana vuonna konfirmoiduista ja sen kävi loppuun 72 prosenttia koulutuksen aloittaneista. Keskeyttämistä tapahtui eniten suurissa seurakunnissa. Isoseksi päässeistä ensikertalaisia oli kaiken kokoisissa seurakunnissa vuonna 2011 noin 60 prosenttia. Isoskoulutuksen keskeyttäjiä suuri osuus oli yllättävä tulos, mutta sai vahvistuksen vuoden 2007 aineistosta. Aikaisemmat tutkimustulokset ovat viitanneet huomattavasti pienempään keskeyttäjiä määrään.

Vuonna 2002 oli isosia tarjolla enemmän kuin rippikoulutyössä tarvittiin noin puolessa keskikokoisia ja kuudessa kymmenestä suuria seurakuntia. Samanaikaisesti pienistä, alle 3000 jäsenen seurakunnista neljäsosassa ei ollut isosia tarpeeksi (Porkka 2004, 33). Vuonna 2011 isospulasta kärsiviä seurakuntia oli selvästi vähemmän kuin 10 vuotta aikaisemmin - erityisesti pienten alle 3000 jäsenen seurakuntien tilanne oli parantunut. Samanaikaisesti niiden seurakuntien määrä väheni, joissa isosia koulutettiin suhteessa isostarpeeseen liikaa. Tämä selittyy osaltaan isosten osallistuminen enenevässä määrin leiririppikoulujen lisäksi muihinkin rippikoulutyypeihin. Lisäksi joissain seurakunnissa on tehty periaatepäätös siitä, että kaikki koulutetut ja isoseksi haluavat pääsevät rippikouluryhmiin isosiksi. Isosten määrä yhtä rippikoululaista kohden on pysynyt lähes samana vuodesta 2002 vuoteen 2011.

Isosten osallistuminen rippikoulun suunnitteluun ja sen aloitusjaksolle on yleistynyt vuosien 2002 ja 2007 välillä, sillä vuonna 2007 vain vajaa kolmannes seurakunnista oli sellaisia, joissa isokset eivät osallistuneet koskaan näihin jaksoihin. Vuonna 2002 näitä seurakuntia oli vielä puolet. Suurissa seurakunnissa isosten osallistuminen suunnitteluun oli vielä yleisempää kuin pienissä seurakunnissa. RKS 2001 painottaa sitä, että isokset ovat osa rippikoulun aloitusjaksoa, jonka tavoitteena on tutustuminen, vuorovaihtuksen rakentaminen ja ryhmäytyminen. Suunnitelmassa kehoitetaan ottamaan isokset mukaan myös rippikoulun suunnitteluun mahdollisuuksien mukaan. Tämä näyttää toteutuvan keskimäärin enemmän suurissa, kuin pienissä seurakunnissa, joihin opetussuunnitelman mukainen malli rippikoulusta on muiltakin osin levinnyt hitaammin. Tätä tukee se havainto, että RKS 2001:ssä edellytetty Rippikoulutyön paikallissuunnitelma (RPS) on laadittu selvästi useammin suurissa, kuin pienissä seurakunnissa. Suurista seurakunnista 84 prosentissa paikallissuunnitelma on tehty tai tekeillä, kun pienistä seurakunnista vastaava osuus on 63 prosenttia.

Tutkimustulokset, joissa tarkastellaan isosten osallistumista rippikoulun eri vaiheisiin, tukevat innovaatioiden diffuusion hierarkkista mallia. Suuret seurakunnat ja Helsingin hiippakunta ovat ottaneet nopeammin käyttöön RKS 2001 suositukset niin Rippikoulun paikallissuunnitelmista kuin isosten osallistumisesta rippikoulun suunnitteluun ja aloitusjaksolle. Hitaimmin muutos on toteutunut pienissä seurakunnissa ja Porvoon hiippakunnassa.

Isosten ikä- ja sukupuolijakauma olivat lähes identtisiä vuosina 2007 ja 2011. Suurin osa isosista, lähes puolet, oli 16-vuotiaita, edellisen vuoden rippikoululaisia. Pienissä seurakunnissa 16-vuotiaiden osuus oli suuria ja keskisuuria seurakuntia suurempi. Kaikissa seurakunnissa 17-vuotiaita oli yli kolmannes ja 18–20 -vuotiaita joka kuudes isosista. Yli 20-vuotiaita oli isosista vain kaksi prosenttia. Vaikka isosten enemmistö onkin nuoria, oli vuonna 2011 yli 20-vuotiaita isosia yli 300 ja yli 18-vuotiaita 2500. Samana vuonna erityiseen nuorten aikuisten toimintaan (18–29 -vuotiaille tarkoitettu ryhmätoiminta) osallistui yhteensä 3800 henkilöä (Haastettu kirkko 2012, 165). Tällä perusteella isostoimintaa voidaan pitää myös merkittävänä nuorten aikuisten toimintana.

Valtakunnallisesti isospalkkioita maksettiin vuonna 2011 hieman harvemmin kuin vuonna 2002. Turun ja Tampereen hiippakunnissa isopalkkion maksamisesta oli luovuttu vuoden 2002 jälkeen monessa seurakunnassa. Samaan aikaan monet Lapuan hiippakunnan seurakunnat alkoivat maksaa isosille palkkiota. Lisäystä oli myös Mikkelin hiippakunnassa, jossa kaikki seurakunnat maksoivat isosille palkkion vuonna 2011.

Helsingin hiippakunnassa isospalkkioiden maksaminen on ollut koko tarkastelujakson kaikkein harvinaisinta. Yleistäen voidaan sanoa, että isospalkkioita eivät maksaneet rikkaat ja suuret seurakunnat, mutta pienet ja köyhät maksoivat. Hierarkkisen diffuusi-on mallin viittaa siihen, että Helsingin malli olisi leviämässä muuallekin, mutta saman-aikaisesti osa seurakunnista kehityksen suunta on päinvastainen. Tältä osin seurakuntien tilanne näyttää polarisoituvan.

Tutkimuksessa tuli selkeästi esille se, että isokoulutus on pidentynyt kaikenkokoisissa seurakunnissa viimeisten vuosien aikana. Vuonna 2011 enää viidessä prosentissa seurakunnista saattoi päästä isoseksi alle puolen vuoden isokoulutuksen jälkeen. Näistä suurin osa oli pieniä, alle 3000 jäsenen seurakuntia, vaikkakin myös niissä lyhyitä koulutuksia järjestävien seurakuntien osuus oli pienentynyt. Keskimäärin isokoulutuksissa oli opetusta 52 tuntia. Opetustunteina mitattuna isokoulutus oli laajin Espoon hiippakunnassa ja suppein Lapuan hiippakunnassa. Tutkimus osoittaa, että isokoulutus pitenee seurakunnan koon kasvaessa sekä pituudeltaan että opetuksen tuntimäärällä mitattaessa. Samalla havaittiin, että isokoulutuksella on suurten seurakuntien nuorisotyössä merkittävästi keskeisempi asema kuin pienissä seurakunnissa. Suurissa seurakunnissa säännölliseen nuorten toimintaan osallistuvista kaksi kolmesta (64 %) oli mukana myös isostoiminnassa. Pienissä seurakunnissa sen sijaan kaksi kolmesta (61 %) nuorten toiminnassa mukana olevasta ei osallistu isostoimintaan lainkaan.

Tulos ei ole yllättävä, sillä tämä kehitys on alkanut jo 1970-luvulla. Kun isokoulutus yleistyi ja laajeni 1980-luvulla, oli sen pituus vuonna 1989 yli 20 tuntia jo lähes kolmessa seurakunnassa neljästä ja yli 60 tuntia joka kymmenennessä seurakunnassa. Tuolloin pitkän koulutuksen järjestäviä seurakuntia oli Helsingin hiippakunnassa jo lähes kolmannes ja Turun hiippakunnassa lähes neljännes. Koulutus piteni seurakunnan koon ja seurakunnan toimintaympäristönä olevan kunnan koon kasvaessa (Seppälä 1992. 104–107.) Vuonna 2002 koulutus oli muuttunut monivuotiseksi ja se piteni seurakunnan koon kasvaessa. Useavuotinen koulutus oli tavallisempaa kaupunkiseurakunnissa kuin muualla. (Porkka 2004, 72.) Kehityslinja noudattaa johdonmukaisesti hierarkkisen diffuusioteorian mallia.

Näyttää siltä, että seurakuntien nuorisotyön koulutuskeskeisyys on entisestään voimistunut, vaikka tähän liittyvistä ongelmista puhuttiin jo Rippikoulun ryhmänjohtajan koulutusoppaassa 1979. Muutosta arvioitaessa on syytä miettiä, onko tuolla yli 30 vuotta vanhalla oppaalla sanottavaa tähän päivään. Tuolloin arvioitiin, että koulutuskeskeisyys

kaventaa nuorisotyön tavoittavien nuorten joukkoa ja vastaa lähinnä sellaisten nuorten kehitystarpeisiin, jotka menestyvät myös koulussa. Nuorisotyön laajapohjaisuudesta tinkimisen katsottiin aiheuttaneen sen, että nuorten aikuisten toiminta ei pääse kehittymään seurakunnissa, joka puolestaan vaikutti koko kirkon maallikkotoiminnan heikkouteen. (Porkka 2004, 74–76.)

Kaiken kaikkiaan isosena toimineiden määrä on kasvanut kaiken kokoisissa seurakunnissa vuodesta 2002 vuoteen 2007. Suurissa seurakunnissa isosten määrä on kasvanut 44 prosentilla, keskisuurissa ja pienissä seurakunnissa noin 80 prosentilla. Pienissä seurakunnissa isosten määrä on jatkanut kasvua tarkastelujakson loppuun saakka, mutta suurissa ja keskisuurissa seurakunnissa kasvu on pysähtynyt ja määrät kääntyneet loivaan laskuun.

Tutkimus osoittaa, että isostoiminta ja siihen liittyvät toimintatavat ovat yleistyneet ensin suurilla paikkakunnilla, joista se on levinnyt vasta myöhemmin pienille paikkakunnille. Isostoiminnan määrällinen kasvu jatkuu pienillä paikkakunnilla ja pienissä seurakunnissa yhä, mutta suurissa se näyttää saavuttaneen sen laajuuden, mikä sille on mahdollista. Kehitys on noudattanut erittäin hyvin hierarkkisen diffuusion mallia. Myös pienissä seurakunnissa isostoiminta näyttää viimeisten vuosien aikana vakiinnuttaneen asemansa ja kehityksen jatkuvan samaan suuntaan kuin suurissa seurakunnissa on jo tapahtunut. Vaikka pienet seurakunnat tarjoavat nykyisin isostoiminnan lisäksi muuta kokoavaa toimintaa suhteellisesti enemmän kuin suuret seurakunnat, on ilmeistä, että tarjonta vähenee, mikäli isostoiminta laajenee samaan suuntaan kuin suurissa seurakunnissa on tapahtunut. Porkan ennakoima seurakuntien polarisoituminen ei saa tuloista vahvistusta. Ainoastaan isospalkkion kohdalla polarisoituminen näyttää olevan tapahtumassa.

LÄHTEET

- Elomaa, Rauno. 1980. Kokoava toiminta. Teoksessa Reetta Leskinen (toim.) Seurakunnan nuorisotyö ja –toiminta. Suomen kirkon seurakuntatoiminnan keskusliitto. Helsinki.
- Haastettu kirkko - Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008–2011. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 115/2012. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Heikkilä, Markku. 1979. Kirkollisen yhdistysaktiivisuuden leviäminen Suomessa. Diss. Suomen kirkkohistoriallisen seuran toimituksia 112. Suomen kirkkohistoriallinen seura. Helsinki.
- Jääskeläinen, Heikki. 1980. Vastuuseen kasvaminen nuorisotyössä. Teoksessa Kalevi Virtanen (toim.) Se on edessäpäin. Kristillisen nuorisotyön historian ja nykyisyyden oppikirja Nuorten Keskus r.y:n täyttäessä 75 vuotta. Nuorten Keskus r.y. Lappeenranta.
- Kalliokulju, Satu. & Palviainen, Jarmo. 2006. Miten massamarkkina syntyy? Keskeisiä teorioita ja malleja vuosien varrelta. Tampereen teknillinen yliopisto. http://www.cs.tut.fi/~ihtesem/s2006/teoriat/esitykset/IHTESEM06_Kalliokulju_Palviainen_diffuusio_311006.pdf. Viitattu 20.9.2012.
- Kauppinen, Juha 1990. Kansanlähetyksen alueellinen leviäminen. Pieksämäki: Kirkon tutkimuskeskus sarja A Nro. 52.
- Kinnunen, Erja 2012. Henkilökohtainen tiedonanto. Puhelu 1.11.2012. Seinäjoen seurakunta, Nuorisotyö.
- Kirkon tilastollinen vuosikirja 2011 –Statistik årbok för kyrkan 2011. Kirkkohallitus. Helsinki.
- Konttinen, Lea. 2008. Laatu paikallisessa ruoan tuotannossa –laatuajattelun spatiaalinen diffuusio ja innovaatioverkosto maidontuotannossa Pohjois-Karjalassa. Yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja nro 88. Joensuu: Yliopistopaino.
- Laurila, Airi. 2012. Henkilökohtainen tiedonanto. Puhelu 1.11.2012, sähköposti 2.11.2012. Malmin seurakunta, Nuorisotyö.
- Monikasvoinen kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004–2007. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103/2008. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Porkka, Jouko. 2004. On kunnia olla isonen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa. Suomen Evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksen julkaisuja 10:2004. Helsinki: Kirkkohallitus, Kasvatus ja nuorisotyö.

- Porkka, Jouko. 2005. Isostoiminnan rikkaus – leirityön tarpeista nuorisokulttuuriksi. Kirjassa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.), Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Porkka, Jouko. 2006 . The history of young confirmed voluntary workers in Finland. In Kirsi Tirri (ed.) Nordic Perspectives on Religion, Spirituality and Identity. Yearbook 2006 of the Department of Practical Theology. Helsinki. University of Helsinki.
- Porkka, Jouko. 2008. Kirkon kasvatustoiminta yhtenäiskulttuurista postmoderniin. Kirjassa J. Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki. LK-kirjat.
- Porkka, Jouko. 2009. Rippikoulusta seurakunnan vapaaehtoistyöhön – Iseksi haluamisen motiivit ja odotukset Rippikoulun todellisuus. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus 107.
- Porkka, Jouko. 2010. Av dine egne ska du höra det ... Unge frivilliga ledare I konfirmandarbetet. Kirjassa B. Krupka & I. Reitte (toim.), Mellom pietisme og pliralitytet - Konfirmasjösarbeid i fire nordiske land i et empirisk perspektiv. Oslo: IKO-Forlaget, Prismet bok 3.
- RKS 2001 Elämä – usko – rukous: Rippikoulusuunnitelma 2001. Suomen ev. lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2001:10. Porvoo: Kirkon kasvatustieteiden keskus.

ARTIKKELI 2

There am I in the midst of them

Qualitative research of
Christian Youth Work Leader students'
professional relationship to Confirmation work.

*Poropudas & Huhanantti*¹⁰

ABSTRACT

In Finland Confirmation training is a phenomenon that reaches a significant proportion of the population. There are, however, signs of trends which might cause a downturn in the popularity. The aim of this study was to find out professional Christian Youth Work Leader students' relationship to Confirmation work and their professional identity as church workers. The qualitative study consisted of 18 essays written by the students and the analysis was based on the concept of the teaching-studying-learning process and the pedagogic triangle by Johann Friedrich Herbart. In addition to the theoretical frame of reference and background overview this paper presents and analyses the findings of the study. Today, the idea of teaching and learning is based on the constructivist learning theory which is also the basis of the curriculum of Finnish Confirmation training. This paper shows that students with the most experience in Confirmation work and strong identity as Church workers have embraced the role of spiritual guide emphasised by the current Confirmation curriculum. This can be seen as socio-constructivist approach. Students with less experience represented a more old-fashioned, authoritarian and behavioral view of teaching.

¹⁰ Correspondence to: Salla Poropudas, ThM, PhD Student, Church Training College, Järvenpääntie 640, 04400 Järvenpää, Finland.
E-mail:salla.poropudas@seurakuntaopisto.fi; saara.huhanantti@kolumbus.fi

INTRODUCTION

There are two topics in Youth Ministry that Finnish researchers have been interested in lately: Confirmation training and professional identity of Church Work Students. This research deals with both of these.

Finnish Confirmation training is always lead by a minister but youth work leaders have an important role as teachers. 90% of Christian Youth Work Leaders are educated by Diaconia University of Applied Sciences (Diak) in Finland.¹¹ Approximately 40% of students graduate with dual qualification with the degree of Bachelor of Social Services *and* professional Church Youth Work Leader.¹² The three and a half year programme includes 120 credits of social service studies and 90 credits of church related studies.¹³ The main course "Childhood and Youth" covers one-third of the church related studies including studies of Confirmation work.¹⁴

According to Pekka Launonen's research (2009) the students in Diak are significantly more religious than average Finnish people and only a little bit less religious than church employees.¹⁵ Most of the students considered that their professional identity as Church workers got stronger during their studies. However they thought the large number of social service studies had weakened their potential to build up the Church related professional identity. Two-thirds¹⁶ considered their capabilities to build up their own professional identity as Church workers to be inadequate. Half of their supervisors shared this opinion.¹⁷ On the other hand, it seems that the Church related practical placement during the studies and connection to local parish has significant meaning to the students' professional and spiritual identity.¹⁸

Confirmation work is one of the most important elements of church youth work in Finland. Confirmation training is a part of youth culture and a phenomenon that reaches a significant proportion of the population. The only religious ritual to reach a larger pro-

¹¹ Diak is an independent university and its values are based on Christianity.

¹² 40 % includes also deacons, who are educated in Diak with dual qualification as well.

¹³ Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a.

¹⁴ Opinto-opas 2009-2010

¹⁵ In this paper "church" always refers to Finnish Evangelical Lutheran Church.

¹⁶ of Deacons, Deaconesses and Christian Youth Work Leaders

¹⁷ Rask, Kainulainen & Pasanen 2003, 30-31, 49, 54

¹⁸ Valtonen 2009

portion is Lutheran burials.¹⁹ There are, however, signs of trends which might cause a downturn in the popularity of Confirmation training. The decrease in the proportion of 15-year-olds attending Confirmation training is already visible. The number has dropped from 92% (1993) to 83.6% (2011).²⁰ It has been shown that Confirmation training has a positive effect on confirmands' religiosity. It has also been shown that the quality of Confirmation training has a great impact on the confirmand's opinion of church and Christian faith.²¹ The good experiences from Confirmation work often inspire those who choose a church oriented education later.

The aim of this study was to investigate Christian Youth Work Leader students' relationship to Confirmation work and their professional identity as Church workers. The theory was focused so that professional identity was defined by the following factors: pedagogical and didactical relation, relation to the aim of the confirmation work and ideas of teaching and learning. For the basis of the analysis we outlined the foundation of Finnish Confirmation work and workers involved in it in addition to the theoretical background.

FOUNDATION AND AIM OF FINNISH CONFIRMATION WORK

The most recent reform of confirmation training is the new curriculum "Life – Faith – Prayer: Confirmation Training Curriculum 2001", which was approved in 2001. This curriculum has three main topics of instruction: life, faith and prayer. These are based on the central passages of the Catechism. The idea is that the confirmands will process the same theme from three different angles.²² "The main objective of confirmation training is that the confirmand is affirmed in that faith in the triune God into the communion of which he or she has been taken in Holy Baptism, grows in love for his or her neighbor, and lives in prayer and in membership of the Church."²³ In Finnish Confirmation work the curriculum is considered as a guideline in the actual Confirmation training and it is expected to be obeyed.²⁴

¹⁹ Innanen, Niemelä & Porkka 2010, 142-143

²⁰ In the same year the proportion of Finnish people belonging to the Lutheran Church was 77.2% of the population. (Kirkko numeroina 2011).

²¹ Niemelä 2007

²² Life –Faith –Prayer 2002, 10

²³ Life -Faith- Prayer 2002, 18

²⁴ Innanen et al. 2010, 142

In his research about the success of Finnish Confirmation training from the workers' point of view, Hans Tuominen (2009) has studied the objectives given to Confirmation training. These are shown in the TABLE 1. The Confirmation teachers named three objectives they personally thought were most important.

TABLE 1.
The most important objectives for Confirmation training
named by the Confirmation teachers. (Tuominen 2009, 153.)

Objectives	Proportion %
1. Teaching and learning the basics of the Christian faith and doctrine	57
2. Awakening and strengthening the confirmand's personal faith	50
3. The parish community during and after the Confirmation training	47
4. Safety, atmosphere and interaction among the Confirmation group	28
5. The growth of the Confirmand and questions about personal life	31
6. Prayer and worship as part of the Confirmation training	26
7. Responsibility of one's neighbour	24

Objectives named by the workers are mainly consistent with the curriculum's aims and guidelines. In addition to the official aims of learning, strengthening personal faith and affiliation with the parish community, it is worth noticing that almost three out of ten (28%) considered the atmosphere and interaction to be the most important objective of the Confirmation training.

Nowadays, Confirmation training is clearly different from the past confirmation tradition that emphasised information. Similarly to school teaching, Confirmation training was heavily influenced by behavioral learning theory. This theory stems from John Locke's idea from the 17th century that the learner is a blank slate (*tabula rasa*). It is based on the concept of teaching and learning being equal to transferring information. According to this concept, the teacher has an important and authoritarian role in the process. There are precise contents and aims named for the teaching, specific methods are chosen and there are results that can be measured afterwards.²⁵

²⁵ Tynjälä 2000, 29-31

Today, the idea of teaching and learning is based on the constructivist learning theory which is also the basis of the curriculum of Confirmation training. This theory is an umbrella term for various theories and approaches. The core of all these concepts is that learning is not equal to receiving information passively. Instead it is cognitive action of the learner who references one's former information and experiences while interpreting new information. The learner actively searches and constructs meanings instead of being an empty container waiting for to be filled with information.²⁶ In the context of Confirmation work this means that the confirmand needs to construct new theological information on the basis of one's past experiences, knowledge and attitudes. Learning requires that the individual or group participates actively, either transparently or latently. Real learning arises from facts, skills, emotions and actions of an individual or group. According to the curriculum, the teaching atmosphere also has a significant impact on the learner.²⁷ This concept goes along with the socio-constructivist learning theory that is based on learning as a social, interactive and communal process²⁸. Also the contextual approach which emphasises the learning situation and environment has an effect on the curriculum and the basis of confirmation teaching.²⁹

The workers in Confirmation training are called "ohjaaja" (*guide*) in common language even though the Finnish Curriculum mainly uses word "opettaja" (*teacher*). This may be confusing and give an image about old-fashion, behavioral school teacher. The latest Curriculum emphasises that the teacher's role in Confirmation work is to develop personal spirituality and explore the Christian way of life together with the confirmands. The role can consist of sharing the experiences, supporting the confirmand in finding one's own path and wandering together in the company of Christ. This approach to the work can be called spiritual guidance³⁰.

Camp based Confirmation training means living one or two weeks together with the confirmation training group at a leisure center. Discipline and living by the rules are part of the learning process. The rules should be made together with the confirmands, as this way the young people will commit to the rules better. Although the confirmand will

²⁶ Tynjälä 2000, 37-38

²⁷ Life –Faith –Prayer 2002, 11-16

²⁸ Tynjälä 2000, 38-39

²⁹ Pruuki & Tirri 2004, 37-39, 41

³⁰ Jokela 2004, 57-60

have a chance to affect the rules, the adult is always the one who makes the final decisions.³¹

WORKERS INVOLVED IN CONFIRMATION TRAINING

As a part of a comparative study of confirmation work in Europe Kati Niemelä, Tapani Innanen and Jouko Porkka studied Finnish confirmation work, confirmands and workers in 2010³². Of those workers who answered the questionnaire, 36% were pastors, 25% youth worker leaders and the others were a mixture of cantors, deacons and student theologians. The leader of a single group of confirmands is always the minister, but youth worker leaders participate as teachers.³³

According to the study, workers regarded confirmation work as a very important field of work. As many as 72% regarded it as one of *the most important* and 19% *an important* field of work. 90% of all respondents knew the official guidelines for confirmation work very well and complied with them. Most workers, 87% of the respondents, replied that they liked doing confirmation work. Only 5% did not like it.³⁴ The numbers were also almost identical when only the youth workers were considered, instead of all the confirmation teachers. 90% of youth workers liked confirmation work as a part of their work, 10% wished that they did not have to do it.³⁵

The participation of Young Confirmed Volunteers (YCVs) can be seen as one of the secrets behind the success of Finnish Confirmation work. After attending one or two years of training (depending on the parish) YCVs can help as assistant leaders in confirmation work groups. They work as leaders of small-groups of confirmands, help workers with practical tasks, participate in lessons, prayers and worship and most importantly they interact and spend time with confirmands.³⁶ Each year about one third of the confirmands start the training for YCVs after their own confirmation³⁷.

³¹ Ahonen 2004, 167-173

³² Innanen et al. 2010, 139-161

³³ Innanen et al. 2010, 152-153

³⁴ Innanen et al. 2010 153-154

³⁵ Niemelä & Porkka 2012

³⁶ Porkka 2004, 14

³⁷ Innanen et al. 2010, 144

As "big sisters and brothers" YCVs are role models for confirmands as they represent the church volunteer, or in the big picture the whole church.³⁸ 66% of the workers, mostly people under 35-years-old, would themselves like to be role models for younger people. It seems that the older one grows and the more experience in confirmation work one has, the less this is the case.³⁹

The professional identity of Church workers

Lately, identity as a concept has become an interesting topic again. According to Anneli Eteläpelto, the University Professor of Adult Education (2007) this is typical in times when forming identities is challenging. In a rapidly changing world concept of identity is a key for understanding what the social change means for the individual. The identity of a person is always dependent on time, place and the surrounding world. The identity is created by the idea of who one is, what one represents, where one belongs to and what one is trying to reach.⁴⁰ Traditionally the identity is divided into personal and social identities. The importance of the personal identity is increased in the post-industrial society. The reason is that creative personal input has become more and more important in many professions.⁴¹

When forming professional identity, however, the social and personal identities are in a dialogue with each other. In any case, it seems that social identity is emphasised at novice stage, when the individual adopts the values, norms and practices of the working place and is socialized to the working community. Only after that can the personal identity grow as part of the professional identity.⁴²

The Competences of Christian Youth Work Leaders

The work of Christian Youth Work Leaders is driven by their skills in spiritual work, their knowledge of Christian faith and values and the ability to be present. Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaaaminen 2010 refer to this as their know-how. Guiding and interaction are the basic skills. The core of the Christian Youth Work Leader's

³⁸ Porkka 2004, 14

³⁹ Innanen et al. 2010, 153-154

⁴⁰ Eteläpelto 2007, 90-93, 97

⁴¹ Eteläpelto & Vähäsantanen 2008, 41-43

⁴² Eteläpelto & Vähäsantanen 2008, 41-45

competence is one entirety consisting of four sections as shown in Figure 1. Even if only one section of competence is named Spiritual know-how, the other three sections interact with this and include essential skills and knowledge of working in church or local parish as well.

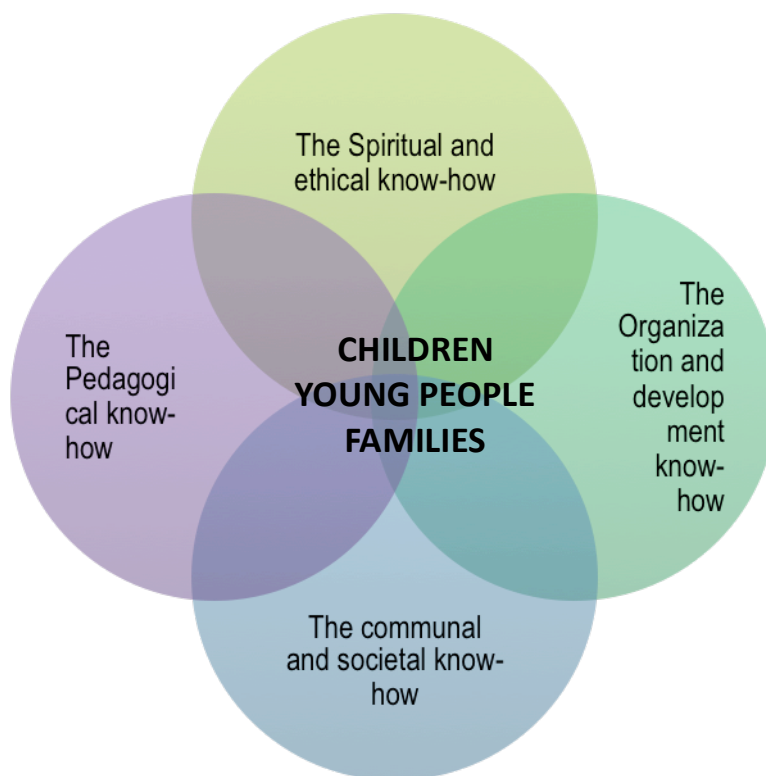

Figure 1. The competences of Christian Youth Work Leaders⁴³

Pedagogical know-how includes understanding and skills of Christian upbringing and catechesis, supporting the growth of children and young people, guiding, leading and teaching and the capacity for spiritual interaction via the internet. Confirmation work is one aspect of the pedagogical section of the Christian Youth Work Leader's competence. Especially in the context of Confirmation training, teaching skills and pedagogical thinking can be considered as a part of the youth worker leaders' professionalism. The aim of this study was to find out students' relation to Confirmation work and their professional identity as Church workers in that context. That is why the Pedagogical point of view was chosen as the theoretical background of this research.

⁴³ Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaaminen 2010

The Spiritual identity

The professional identity of a church employee has been usually understood as the traditional vision of the essence and mission of the Church as well as the commitment to the common faith of the Church⁴⁴. In addition to this, commitment to Church work has been a part of the professional identity⁴⁵.

73% of church workers are highly committed to the common faith of the Church. Their values are traditional and they live in harmony with the doctrine of the Church. One out of five church workers are committed to most parts of the doctrine of the Church, but they sometimes have contradictory thoughts about Church faith. About 10% of church workers have very low commitment to the Church. They doubt all parts of Church doctrine, but think that they can accept the most important parts. Very few of the church workers doubt all parts of the Church doctrine and can't accept it at all. They have no commitment to the Church.⁴⁶

Vocation is traditionally seen as a part of the professional identity. It is active searching and questioning, such as "What is my motivation?", "What are my talents and my skills for the job?".⁴⁷ Vocation can be divided into two sections: internal vocation (*vocation interna*) and external vocation (*vocation externa*). Internal vocation means the vocation that God himself gives to an individual, when He sends them to spread the gospel. External vocation is the vocation that is given by the Church and congregation, when they ask someone to work for it.⁴⁸

DATA USED IN THE STUDY

This qualitative research consisted of 18 written essays by Christian Youth Work Leader Students from the Diaconia University of applied Sciences, unit of Järvenpää (Finland). These essays were written during the second year studies, as part of course

⁴⁴ Ritokoski & Valtonen 2003, 33-34

⁴⁵ Launonen 2009

⁴⁶ Niemelä 2004, 255-257

⁴⁷ Ritokoski & Valtonen 2003, 33-34

⁴⁸ Kokkonen & Kokkonen 2008, 246

“Childhood and Youth”. The aim of the essays, titled as “Confirmation work and me”, was to get the students to lay out their own principles of Confirmation work. They were asked to write about what kind of goals they have for learning, what they think about interaction, dialogue, discipline, pastoral counselling, coping with the work and the confirmation training process and what is their relationship to confirmands, YCV’s, other teachers, parents and young people with learning difficulties. In addition to their own ideas, the students were encouraged to use the literature of Confirmation training to deepen and reflect their own thoughts. The length of these essays was about twenty pages each. The essays were written by two different groups in the spring of 2010 and 2011.

METHODS

In qualitative research, there is a possibility for use of pre-existing data. This is sensible if the researcher can get the necessary information from the data that somebody else has already collected or data that exist for some other reason.⁴⁹ In qualitative research analysis, the data usually goes through five phases. These phases are compiling, disassembling, reassembling, interpreting and concluding.⁵⁰ When analysing written material, the content analysis is the most common way to produce reliable evidence. The idea of this is that the researcher establishes categories and after that counts the number of instances that fall into the categories. An important requirement is that the categories are precise (to allow for different coders) and give clear results.⁵¹

In this study categorical-content analysis was used to analyse the data. In categorical-content analysis it is possible to start analysing the data without any hypothesis or any links to certain theories. Analysing the data without a hypothesis means that the researcher cannot make any final conclusions about the results before the analysis is completed. This way the theory can be built up from the empirical data, from bottom to top. If the researcher wishes to do so, it is important to focus the corpus so that the analysis is sensible.⁵² To focus the corpus in this study, the researchers decided to leave the themes about relationship to other teachers and parents out of the analysis. In addition to this, themes about confirmands with learning difficulties, pastoral caring

⁴⁹ Eskola & Suoranta 1998, 118-120

⁵⁰ Yin 2011, 177

⁵¹ Silverman 2005, 160

⁵² Eskola & Suoranta 1998, 19-20

and the teachers coping with tiredness were seen as part of the larger themes and were not commented separately.

The data was read several times and searched for patterns. The students had mainly dealt with the themes as separate topics which helped to code and categorize the data. In addition to coding and categorizing, the essays were also read as whole forms of report to find out the profile of each student. On the basis of similarities of the categories and the student profiles, two different professional identity groups and four different profiles were formed. After this, the identity profiles and their contents were interpreted and explained by topical research results and the literature of Confirmation training, the identity of Church workers and the Pedagogical theory of Teaching. The sample size of this data is too small to constitute statistically significant results, but large enough to indicate some tendencies.

The theory was focused so that professional identity was defined by the following factors utilising the concept of the pedagogical triangle (see Figure 2):

1. Pedagogical and didactical relation: experience and the relation between the worker and the confirmand and the YCVs.
2. Relation to the content: the aim of confirmation work and relation to the church (doctrine, faith, life and work).
3. Teaching and learning in Confirmation work.

FOUR PROFILES OF PROFESSIONAL IDENTITY

In this data two groups of students were found: some profiled with weak, and others with strong professional identity as Church workers. The first group with weak identity consisted of three students, one of them we call *Philosopher*, (this student was male) and two of them *Outsiders* (both of whom were female). 15 students out of 18 formed a group with strong professional identity as Church workers. These students we also separated into two different profiles. One we call *Teachers* consisted of seven students (two of whom were male and five female). The other, which consisted of eight students (two of whom were male and six female), we call *Spiritual guides*.

The basis of the analysis was the concept of the teaching-studying-learning process and the pedagogic triangle by Johann Friedrich Herbart. The triangle offers a way to

review the relations between participants located at each corner of the triangle.⁵³ As shown in Figure 2, in the context of Confirmation training, the points of the triangle are named as *the Confirmation teacher*, *the Confirmand* and *the Christian Faith* including the Christian doctrine, the curriculum and the aim of the Confirmation training.

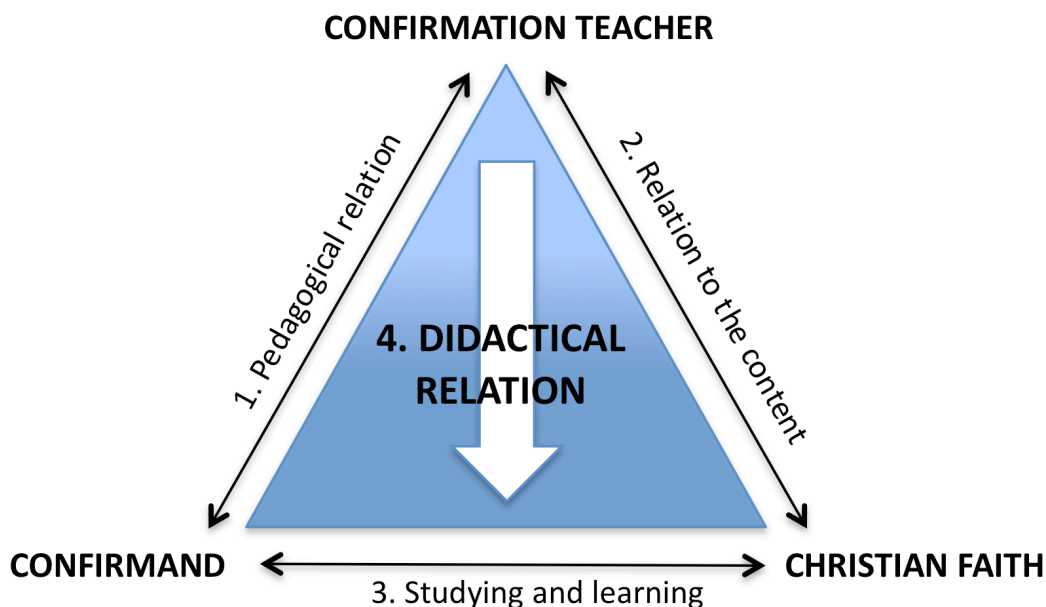

Figure 2. The Pedagogic triangle in the context of Confirmation work

The triangle is usually studied in pairs, analysing the relations between the participants. The relation between the Confirmation teacher (meaning all the workers involved the Confirmation training) and the Confirmand is seen as *a pedagogical relation (1.)*, which considers the confrontation and interaction between the participants. This relation also reflects the role that the Confirmation teacher takes in the relationship with the Confirmand or how he/she describes it. *The relation to the content (2.)* is seen as an expression of the Confirmation teacher's competence and how well he/she knows the curriculum. Ultimately this relation defines one's idea of the content, as it represents the Confirmation teacher's personal goals and experiences. The Confirmation teacher's decisions concerning the goals and aspirations, reflect their personal view of priorities of the content, and in this context of the Christian Faith. The relation between the

⁵³ Kansanen & Meri 1999

Confirmand and the Christian Faith in Confirmation work is *apparent as studying, and latent as learning* (3.). The Confirmation teacher's task is to try to guide this relation.

The most important determinant seen in the teaching-studying-learning process of Confirmation training is the Confirmand and his/her success in achieving the aims of the curriculum. The core of this process is the teacher's influence on the relation between the Confirmand and the Christian Faith. This is called *the Didactic relation* (4.).⁵⁴ The teacher's pedagogical thinking is apparent in his/her understanding of the didactic relation and the influence and role one has in it. In the context of confirmation, the *didactic relation* means the decisions made concerning teaching and studying methods, environment, materials and evaluation methods.⁵⁵

When analysing the four profiles utilising the pedagogical triangle the differences between the profiles were seen in the meanings they gave for the triangle points, and also in their relations between the points. The more detailed comparison of the four profiles is represented in the following table:

⁵⁴ Kansanen & Meri 1999, 112-114

⁵⁵ Tuominen 2009, 165

TABLE 3. The four profiles of students' professional identity and their relation to the Confirmation work.

		Philosopher	Outsider	Teacher	Spiritual guide
	Professional identity of the Church worker	Weak	Weak	Strong	Strong
1. PEDAGOGICAL RELATION	Relationship with the confirmands	The teacher is one member of the groups.	Doesn't have or doesn't want to have a pedagogical relation to the confirmands.	Asymmetrical teacher-student relation, role as an adult is emphasised.	Equal relation, more guiding than teaching, confrontation and interaction are emphasised.
	Relation to the discipline	Unable to consider practical issues such as discipline because lacks experience.	Struggling with the issue of discipline.	Strict with the discipline.	Is deliberative about discipline.
2. RELATION TO THE CONTENT	The aim of the Confirmation work	Can't commit to the Church essence, considers the aim to be the ethical and moral teachings of Jesus.	The aim is to lead the confirmand to active membership of congregation.	The aim of the work is to teach the confirmands to embrace the content of Catechism.	The aim is to help the confirmands to find their own spiritual path.
	Relation to the church (essence, mission and common faith)	No personal relationship to the faith, criticises the essence, mission and faith of the Church.	Appreciates the work of Church although doesn't want to do it.	Is committed to the Church in every way.	Is committed to the Church in every way.
3. TEACHING AND LEARNING	Ideas of teaching, studying and learning	There is no content to be taught, respects confirmands' own opinion. Emphasises the thinking and talking together.	Emphasises the variety of methods, because people learn different ways.	Emphasises the concept of teaching and studying. The constructivist and contextual approach to learning.	Emphasises the atmosphere of learning.
4. DIDACTICAL RELATION	Experience	No experience as YCV or teacher.	Has some experience as YCV or teacher, but not for long time.	Experience as YCV but no experience or only some experience as teacher.	Has a lot of experience as YCV and teacher.
	Teacher's role in the learning process	Doesn't take a teacher's role.	Confirmation training is only one way to learn about faith and parish community.	Emphasises teacher's relevance in the learning process.	Content doesn't have to be taught, learning can happen by living and seeking together.

*Philosopher: N6, Outsider: N1, N3, Teacher: N4, N9, N7, N8, N16, N17, N18, Spiritual Guide: N2, N5, N10, N11, N12, N13, N14, N15

INTERPRETATION

The Philosopher had no personal relationship to faith. He rejected Jesus as a saviour or the Son of God. His relationship with the Church was problematic. He considered the Church an old-fashioned institution and its mission to be manipulative and irrelevant. According Kati Niemelä (2004) only some Church workers do not accept the faith and mission of the Church at all. For the Philosopher the aim of Confirmation training was to tell young people about ethical and moral teachings of Jesus, for example loving your neighbour. 24% of the Finnish Confirmation teachers emphasised these goals⁵⁶.

*"The Church doctrine should focus on the teachings of Jesus. It should learn to perceive and understand his knowledge about a good life above as being metaphorical. I think this is the main thing about Christianity. The question about whether Jesus is superhuman is secondary and it tells more about man's need to control others."*N6

The Philosopher was very keen to work in the Church and in Confirmation training, but had doubts about the Church hiring him. Even if he was committed to the Church work, the Philosopher's lack of commitment to the Church's essence, mission and faith can be interpreted as a sign of weak professional identity and lack of internal and external vocation.

The two students with the profile of *the Outsider* expressed their relationship with Confirmation training to be problematic. One of them (Outsider I) described her spiritual life to be in crisis and consequently was not able to teach about spirituality. The other (Outsider II), said that she does not want to work with young people. They both considered Confirmation work and Confirmands binding to their local parish to be important.

"The teaching premise should be that Confirmation training is only one part of the life-long catechesis." N3

47% of the Confirmation workers considered the parish community to be the most important aim of the work⁵⁷. In spite of the Outsiders' respect for the work of the Church they did not want to participate in it themselves. Only 5% the Confirmation training

⁵⁶ Tuominen 2009, 153

⁵⁷ Tuominen 2009, 153

teachers did not like to do confirmation work and 10% of Christian Youth Work Leaders wished that they didn't have to do it⁵⁸. Both of these students were lacking the internal vocation to the Confirmation work. The reason for their weak professional identity as Church workers was their lack of commitment to Church work.

The students profiled as *Teachers* mostly used the word "teacher" in their essays when talking about the workers in Confirmation training (in Finnish the more common word is "guide"). According to this group specifically, learning is the aim of Confirmation work and teaching should be based on the catechism.

"Confirmation training is primarily a catechesis and the aim is to teach the basics of the Christian faith". N17

The Teachers represented a traditional view of teacher's role in Confirmation training. Even if they highlighted the constructivist concept of teaching in their essays they represented a more behavioral view in action. These students were stricter with discipline, because they wanted to give a good example, teach the "right" things and be role models to the confirmands. Their identities were more representative of YCV's identity than teachers' identity. The lack of experience as Confirmation teachers can be seen as a lack of socialization to this role⁵⁹. However, talking about the constructivist and contextual views shows that they were adopting the ideas of the new curriculum. These students were highly committed to the Church and its faith and work. This can be interpreted as a strong professional identity as Church workers and strong internal vocation.

For the students in the group of *Spiritual guides* the aim of Confirmation training comes from the Great Commission and is more "living the faith together" than teaching it by any particular methods. This can be seen as socio-constructivist approach.

"I don't see the Confirmation teachers role as a teacher, she or he is more like a counselor, who guides young people to seek God." N4

"It is also said that one goal of Confirmation training is to give experience about communality... Jesus himself has said: 'For where two or three are gathered together in my name, there am I in the midst of them' (Matt. 18:20)..." N5

⁵⁸ Innanen et al. 2010 153-154; Niemelä & Porkka 2012

⁵⁹ Eteläpelto & Vähäsantanen 2008, 41-45

They emphasised the atmosphere of learning. This can be seen as spiritual guidance⁶⁰. The Spiritual guides and the Confirmation curriculum represented a similar view of the teacher's role. The reason for this is their abundant experience as Confirmation training teachers. These students have adopted the practices, norms and values that the Church has given to confirmation training teachers. The Spiritual guides had a personal relationship to faith and were keen to do work in the Church and Confirmation training. This can be interpreted as a sign of internal vocation and strong professional identity.

CONCLUSIONS

According to this study most of the students were very committed to the Church, its essence, mission and faith. Their professional identity as Church workers was strong and they were motivated to do Confirmation work. The results were similar to Launonen's study (2009). There were only a few students with weak identity. The main reasons that some of the students will not be employed by the Church or in the Confirmation work, can be found in this study. These were the lack of commitment to the essence, mission and faith of the Church (Philosophers) or the lack of commitment to the work of the Church (Outsiders).

It seems that students who had the most experience in Confirmation work and had strong identity as Church workers had embraced the role of Spiritual guide emphasised by the current Confirmation curriculum. Students with a Teacher's profile and less experience represented a more old-fashioned view. According to their thoughts, the role of Confirmation worker is more like a traditional teacher and therefore more authoritarian.

The dual qualification for social work and for Church work ensures more employment opportunities for the students. On the other hand, emphasising the social service studies and the resulting decrease of church related studies, especially practical placements and connections to church life, can be a weakening factor for the students' theological knowledge, spiritual skills and professional identity as Church workers. Still, based on this study it seems that the students have good capabilities to build up their professional and spiritual identity as Confirmation teachers. This is a good sign for the future of Church and Confirmation training in Finland.

⁶⁰ Jokela 2004, 57-60

This research focused on the pedagogical point of view. In the future it would be interesting to study, among other things, the discrepancy between the aims and the experience of successful Confirmation training.

BIBLIOGRAPHY

- Ahonen, J. 2004. In H. Aaltonen, L.Pruuki & Saarainen, P. (eds) Rippikoulun käsikirja. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. 167-179.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. <http://www.diak.fi> (Feb 23rd 2012)
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino.
- Eteläpelto, A. 2007. Ammatillinen identiteetti. In K.Collin, A. Eteläpelto. & J. Saarinen (eds) Työ, identiteetti ja oppiminen. Helsinki: WSOY.
- Eteläpelto, A. & Vähäsantanen, K. 2008. Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. In A. Eteläpelto & J. Onnismaa (eds) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Vantaa: Hansaprint Oy. 26-49.
- Innanen, T. & Krupka, B. 2010. Planning and the Teaching in Confirmation work. In F. Schweitzer, W. Ilg. & H. Simojoki (eds) Confirmation work in Europe. München Gutersloher Verlagshaus, 222-234.
- Innanen, T., Niemelä, K. & Porkka, J. 2010. Confirmation Work In Finland. In F. Schweitzer, W. Ilg. & H. Simojoki (eds) Confirmation work in Europe. München Gutersloher Verlagshaus, 139-161.
- Jokela, E. 2004. Nuoren hengellinen ohjaaminen. In H. Aaltonen, L.Pruuki & Saarainen, P. (eds) Rippikoulun käsikirja. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. 57-69.
- Kainulainen, S., Pasanen, S. & Rask, K. 2003. Koulutuksen antamat valmiudet seurakunta työhön. Diakonia ammattikorkeakoulu A tutkimuksia 4. Helsinki: Multiprint oy.
- Kansanen, P. & Meri, M. 1999. The didactic relation in the teaching-studying-learning process. Didaktik/Fachdidaktik As Science(-S) Of The Teaching Profession? Volume 2, Nr 1, October 1999. TNTEE Publications. Umeå, Sweden.
http://tntee.umu.se/publications/v2n1/pdf/2_1complete.pdf#page=113
- Kirkkojärjestys. 1993. Suomen evankelis-luterilainen kirkko.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?Open&cid=Content344521>. (Dec 23rd 2011)
- Kirkko numeroina 2011. Suomen evankelis-luterilainen kirkko.
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/68ED832793E78AF5C22575EF003AD029?OpenDocument&lang=FI> (Jan 15th 2011)
- Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaaminen 2010. Suomen evankelis-luterilainen kirkko.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/nuorisott_yo.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/nuorisott_yo.pdf). (Jan 15th 2012)
- Kokkonen, S. & Kokkonen, J. 2008. Kasvattajan ammatti-identiteetti ja persoonallinen kasvu. In J. Porkka (eds) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Launonen, P. Diakoni-, diakonissa-, ja kirkon nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillinen osaaminen, motivatio ja identiteetti vuosina 2004-2008. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisu- ja A. Tutkimuksia 22. Tampere: Juvenes print Oy.
- Life -Faith -Prayer. Confirmation training plan 2001. 2002. The Evangelical Lutheran Church of Finland Publication of the Church Council. Porvoo: Uusimaa Oy.
- Niemelä, K. 2002. Hyvä rippikoulu. Rippikoulun laatu ja vaikuttavuus. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja. Sarja A. Nro7. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Niemelä, K. 2004. Uskonko niin kuin opetan? Seurakuntatyöntekijä uskon ja elämän ristipaineissa. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 85. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Niemelä, K. 2007. Rippikoulusta aikuisuuteen. Pitkittäistutkimus rippikoulun merkityksestä ja vaikuttavuudesta. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 99. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Niemelä, K. & Porkka J. 2012. Tutkimustieto hyötykäyttöön. Nuorisotyön neuvottelupäivät 12.-14.1.2012. Jyväskylä.

Opinto-opas 2009-2010. Diakonia-ammattikorkeakoulu.
http://www.diak.fi/sahk_ops_0910?sisalto=*ops&ops=sosknt (Feb 23rd 2012)

Porkka, J 2004. On kunnia olla isonen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa. Kirkkohallituksen julkaisuja 2004:10. Helsinki: Kirkkohallituksen monistamo.

Pruuki, L. & Tirri, K. 2004. Mielekäs oppiminen rippikoulussa. In H. Aaltonen, L. Pruuki & Saarainen, P. (eds) Rippikoulun käsikirja. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. 35-57.

Ritokoski, S. &Valtonen, M. 2003. Miten suunta löytyy? Diakonia ammattikorkeakoulun opiskelijat kutsumusta, ammatillista identiteettiä ja työhön sijoittumista pohtimassa. Diakonia ammattikorkeakoulun julkaisuja B. Raportteja 15. Helsinki: Multiprint Oy.

Silverman, D. 2005. Doing qualitative research. Second edition. Trowbridge Wiltshire: The Cromwell Press Ltd.

Tuominen, H. 2009. Onnistunut rippikoulu ja rippikoulunopettajien pedagoginen ajattelu. In Innanen, T. & Niemelä, K. (eds). Rippikoulun todellisuus. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 107. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 146-166.

Tynjälä, P. 2000. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Helsinki: Tammi.

Valtonen, M. 2009. Kertomuksia kirkon työntekijäksi kasvamisesta. Kirkon nuorisotyöohjaajiksi opiskelevien spiritualiteetin ja ammatillisen identiteetin muotoutuminen. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A. Tutkimuksia 23. Tampere: Juvenes Print

Yin, R. 2010. Qualitative research from start to finish. London : Guilford.

LOPPUSANAT

Tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut oppimisprosessi vailla vertaa. Haluan lausua vilpittömät kiitokset Salla Poroputaalle ja Jouko Porkalle, joiden rinnalla olen saanut opetella tutkimuksen tekemistä. Erityiskiitos Poroputaalle, jota ilman en olisi koskaan uskaltanut hyppäämään kansainväliseen tiedeyhteisöön ja englanninkielisen tutkimuksen tekemiseen – ja jota ilman en olisi koskaan tullut aloittaneeksi YAMK–opintoja.

Artikkelien kirjoittaminen ja opinnäytetyön kokoaminen on ollut antoisan opiskeluajan ehdottomasti työläin, mutta myös opettavaisin vaihe. Olen oppinut itse tekemisen kautta sekä laadullista, että määrällistä tutkimusta ja aineiston analyysia. Olen ymmärtänyt uudella tavalla teorian nivoutumisen käytäntöön ja tieteen tekemisen mahdollisuudet. Olen oppinut karsimaan, refleктоimaan ja tarkastelemaan omaa tekstiäni kriittisesti. Uskon myös kehittyneeni niin kirjoittajana, kuin tutkijana.

Englanninkielistä artikkelia kirjoittaessa sain kokea olevani tasavertainen tutkija kokeneemman tutkijan rinnalla. Aineiston analyysi ja artikkelin kirjoittaminen tapahtui yhteisessä prosessissa, jossa lopulta on vaikea erottaa omaa osuuttaan. Isostutkimuksen myötä sain ainutlaatuisen mahdollisuuden määrällisen tutkimuksen ja tilastollisen analyysin opetteluun sekä myös itsenäiseen toteuttamiseen kokeneen tutkijan tukemana. Oppipoikana sain mestarilta ohjausta ja suuntaviivoja joiden mukaan suunnistaa ennalta vieraalla maaperällä. Henkisen tuen, ohjauksen ja kannustuksen lisäksi vanhemman tutkijan käytännön kontribuutio taustan rakentajana ja johtopäätösten täydentäjänä oli oleellinen osa valmista artikkelia.

Diakonia-ammattikorkeakoulun ylempi AMK–tutkinto ja sen suorittaneet sosionomit hakevat vielä paikkaansa työmarkkinoilla ja ylemmän korkeakoulututkinnon kentällä. Rooli käytännön ja akateemisen maailman välimaastossa etsii muotoaan. Tämä kaksijakoinen rooli ja sen haasteet tulivat esiin myös tässä työssä. Toisaalta tämä opinnäytetyö osoittaa sen, että tieteen tekeminen on mahdollista myös ammattikorkeakoulussa. Ensimmäisen artikkelimuotoisen opinnäytetyön tekijänä olen yhtäältä joutunut toimimaan tien raivaajana, mutta toisaalta päässyt luomaan jotain uutta. Ehkä tämän tyyppinen käytännön yhteistyö YAMK–opiskelijan ja akateemisen tutkinnon suorittaneen tutkijan välillä voi jatkossakin olla malli näiden kahden maailman yhdistämiseen.